

RODOKMEN

ČASOPIS PRO RODOPIS, ZNAKOSLOVÍ A OSTATNÍ POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

ЖУРНАЛ ДЛЯ ГЕНЕАЛОГИИ И ГЕРАЛЬДИКИ

GAZETA DLA GENEALOGII I HERALDIKI

GENEALOGICAL AND HERALDRIC REVIEW

REVUE GÉNÉALOGIQUE ET HÉRALDIQUE

ZEITSCHRIFT FÜR SIPPENFORSCHUNG UND WAPPENKUNDE

SCRIPTA DE GENEALOGIA ET HERALDICA

O B S A H: Jiří Fastr: *O původu domažlických Fastrů.* — Jan Muk: *Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova.* — František Zuman: *Papír a heraldika.* — Karel Schwarzenberk: *Tituly v Koruně české.* — Jan Lintner: *Obyvatelé Dolního Bukovska r. 1691 a 1746.* — Metoděj Zemek: *Náhrobky v metropolitním kostele sv. Václava v Olomouci.* — *Literatura.* — *Zprávy.* — *Svazové zprávy.* — *Dotazy.* — *Odpovědi.* — *Čtenáři nám píší.*

Svaz přátel rodopisu v Praze

Praha I. Národní tř. 25 n. (založeno 1938) jest spolkem v smyslu zákona spolkového. Sdružuje badatele a zájemce o rodopis a příbuzné vědní obory (heraldiku, sfaristiku, numismatiku atd.), sprostředkuje výměnu zpráv a badání v matrikách a archivech, pomáhá svým členům při sestavení jejich genealogických prací, pořádá přednášky a kurzy, půjčuje knihy ze své knihovny, spravuje archiv rodokmenů, vývodů, životopisů, rodových dějin, znaků, pečetí a listin. — Zápisné jednou pro vždy Kčs 5.—. — Roční příspěvek Kčs 80.—, v čemž jest obsaženo předplatné na časopis »Rodokmen«, vycházející 4x ročně o 16 až 32 stranách. — Roční příspěvek Kčs 20.— pro členy, kteří si nepřejí časopisu. — Účet u Pošt. spořitelny Praha 302.760.

Vydavatelské družstvo Rodokmen v Praze

zapsané společenstvo s ručením obmezeným, Praha I, Národní 25 n. (založeno 1945) jest družstvo ve smyslu zákona o společenstvech z r. 1873. Jest spravováno týmiž činovníky jako »Svaz«, jehož jest severskou přidruženou korporací, opatřuje peněžní prostředky, spolupracuje se »Svazem« ve všech směrech a chystá vydávání publikací též z jiných oborů, než rodopis (např. numismatika, místopis, kulturní dějiny, vlastivěda atd.). — Zápisné Kčs 5.— jednou pro vždy. — Výše jednoho podílu, který zůstává majetkem upisovatele, Kčs 50.—. Upsati možno i více podílů. Účet u Pošt. spořitelny Praha 55560.

R O D O K M E N

Ročník III. - číslo 3. - V Praze dne 1. října 1948

Praha-Michle, Leninova 160. n. tel. 98101. — Roční předplatné Kčs 80.—, včetně členské radě veřejnosti pošt a tel. v Praze pod č. j. I A-7-2372-OB-46. — Dohledací pošt. úřad Praha 25. — Vychází 4x ročně. — Tisk Bratrí Vychnerové, Praha-Břevnov 201. — Rukopisy se nevracejí — Za obsah článků odpovídají autoři. — Otisk článků a obrázků dovolen jen se svolením vydavatele a přesným udáním pramene.

Časopis pro rodopis, znakování a ostatní pomocné vědy historické. — Orgán »Svazu přátel rodopisu v Praze«. — Nakladatel: Vydatelské družstvo »Rodokmen« v Praze, zapsané společenstvo s ručením omezeným. — Řidi redakční kruh. — Redakce a administrace: Praha I. čp. 961. Národní třída 25. nov. — Před úřady odpovídá za redakci předseda družstva Karel Vyšin.

Jiří Fastr: O původu domažlických Fastrů.

V roce 1898 — tedy právě před padesáti lety — vyzval Ignác Hořica, poslanec na říšské radě ve Vídni a spisovatel, jakožto redaktor časopisu českoslovanských hostinských »Hostimil« novináře a spisovatele Josefa Ladislava Turnovského, aby napsal něco zajímavého o starém osmačtyřicátníku Petru Fastrovi, neboť se blížilo třicáté výročí jeho úmrtí. Byl to úkol dosti těžký, jednak pro krátkou dobu k pečlivému vypracování daného tématu a potom, že literatura o roce 1848 nebyla ještě hojná a úřední archivy byly nepřístupné. Avšak na štěstí byly ještě na živu 4 děti Petra Fastra, syn Kašpar Faster, učitel na měšťanské škole u sv. Jakuba na Starém Městě, známý linguista a někdejší český politický vězeň na Munkači v Uhrách, Johanna provdaná Danešová, bývalá učitelka na vyšší dívčí škole v Chrudimi, dále Alexandra a Marie Fastrové, které jako staré slečny žily ve společné domácnosti a byly odkázány na podporu svých bohatých přátel. Tak díky témtoto přímým potomkům, kteří povolanému životopisci svého otce přispěli nepochyběně svými vzpomínkami a rodinou tradicí, bylo umožněno, že dne 15. května t. r. vyšel v časopise »Hostimil« obšírný článek J. L. Turnovského »O Petru Fastrovi«, v němž po krátkém úvodu píše toto:

»Kolébka Petra Fastra stála v domě č. p. 159 v pohraničním městě Domažlicích, kde Petr dne 29. června 1801 se narodil jakožto nejmladší syn měšťana a mistra řeznického Kašpara Fastra a matky Salomeny rozené Čechové. Domažličtí Fastrové vzešli ze staré švýcarské rodiny šlechtické, jakož nasvědčuje křestní list Františka Adama Fastra, později provinciala řehole sv. Františka Straze, narozeného r. 1719, kde jmenován jest otec jeho, purkrabí hraběte Trutmannsdorfa v Postupicích, »Praenobilis ac generorus Dominus Joannes Michael Faster«. Kmotrem byl hrabě František Adam z Trautmannsdorfu, pán na Jemništi, Postupicích a Struhařově. Šlechtického titulu užívali Fastrové až do Marie Terezie, jejíž jedna dvorní dáma, choť důstojníka, byla Fastrova. Kterak rodina šlechtictví pozbyla, není určitě známo; praví se, že pro přízeň k bavorskému kurfiřtu

Karlu VII., jenž r. 1742 českého trůnu se domáhal.

Tolik napsal Turnovský o původu rodiny Fastrů. Příštího roku, kdy konaly se 10. září slavnosti Petra Fastra odhalením pamětní desky na jeho rodném domě ve Spálené ulici v Domažlicích a hned 1. října odhalení upraveného náhrobku na hřbitově u sv. Markéty v Břevnově, sestavil Ignát Hořica, slavnostní řečník na obojích slavnostech, životopis »Petr Faster« s všeobecným úvodem, který vydal vlastním nakladem. O původu domažlických Fastrů píše — patrně na základě pramenu Turnovského — toto:

»Fastrové domažličtí pocházel ze Švýcar a přišli do Čech s přídomkem šlechtickým. Jan Adam Fastr byl purkrabí na Postupicích. Roku 1719 narodil se mu synek František Adam, jemuž byl kmotrem František Adam hrabě z Trautmannsdorfu, na Jemništi, Postupicích a Struhařově. Za války o dědictví po Karlu VI. přišla prý rodina o jméni i titul šlechtický. Kdy a jak se to stalo, není zjištěno, určitě se však ví, že otec našeho Petra Fastra byl řečníkem.«

Ludvík Ritter z Rittersbergu uvádí ve svém »Kapesním slovníčku novinářském a konversačním«, vydaném r. 1850 v Praze u Jaroslava Pošpišila, sv. I. str. 329—342 v dosti rozvláčném životopisu Petra Fastra, že jeho otec podle podání pocházel z rodu šlechtického ze Švýcar a matka byla Češka.

Würzbach, který patrně čerpal z výše uvedeného pramenu, píše ve 4. svazku svého »Bibliografického lexikonu«, vydaného ve Vídni r. 1858, že Fastrův otec pocházel ze Švýcar.

To jsou tedy údaje o původu domažlických Fastrů ze Švýcar, pouhá legenda, jak ji správně nazval zeskulý spisovatel J. S. Baar ve svém dopise z 6. dubna 1925, který mi poslal k mé žádosti spolu s náčrtem rodokmenu Fastrů. Jak se v tomto dopise zmiňuje, slýchal ji již jako student v Domažlicích, ale nicméně ji vkládá do úst páteru Jakubu Fastrovi, když paní Božena Němcová, sličná paní kořisarka, po svém návratu z Prahy vypravuje mu v domažlické klášterní zahradě

o hostinském Petru Fastrovi, jeho bratranci, k čemuž páter Jakub povídá s netajenou radostí: »Jen ať přijede, těším se naň a provétráme důkladně zdejší šosáky. Švýcarská krev se v něm ozvala.«

Němcová se zvědavě tázala:

»Co tím myslíte?«

Páter Jakub rychle a ochotně vysvětlují:

»Naši předkové přišli do Domažlic před lety ze Švýcar a jejich svobodnymilovnost a rekonnost udržela se v našem rodě až podnes.«

Tradice v rodině Fastrů udržovaná o jejich původu ze Švýcar zůstala až dodnes a ničím nedoloženou legendou.

Farář českobratrské církve evangelické, pan Antonín Vondra, jehož manželka Marie rozená Fastrová z Kutné Hory, má ve svém rodokmenu zmíinku, že předek Petra Fastra jako šlechtic a generál ve vojstě krále Gustava Adolfa přišel po skončené válce třicetileté do střední Evropy, snad do Švýcar a zde se usadil. Tato kutnohorská rodina tradice nedala mi klidně spát a umínil jsem si, že jí musím přijít na kloub.

Dopisem ze dne 23. února 1931 obrátil jsem se na naše vyslanectví ve Stockholmu s prosbou, aby mi usnadnilo pátrání po onom slavném předu. Do měsíce dostal jsem vyrozumění, že vyslanectví postoupilo mou žádost p. Fil. Lic. Peru Hebbe, knihovníku královské universitní knihovny v Uppsale, který se již leta zabývá studiem styků švédsko-českých se zvláštním zřetelem k válce třicetileté, a mohl by mi poskytnout žádané informace, anebo poradit, jak mám dále postupovat.

Pan universitní knihovník Peru Hebbe poslal mi skutečně dopis ze 7. května 1931, jehož obsah mne sice zklamal, ale přivedl mne do střízlivé skutečnosti. Píše v něm velice zdvořile, že jméno Faster marně hledal v literatuře o třicetileté válce, toho jména v armádě Gustava Adolfa nikdo s vyšším postavením nesloužil, neboť jinak by mohly bezpodmínečně po něm existovat nějaké dopisy, zasláné Gustavu Adolfovi anebo jeho kancléři Axelu Oxenstiernovi. Pakliže snad vůbec nějaký Faster sloužil jako důstojník ve švédské armádě, dá se těžko zjistit, jelikož plukovní archiv se jen vyjímečně vztahuje na tu dobu a pátrání ve všech svazcích válečného archivu ve Stockholmu bylo by spojeno s těžkou prací. Jak on se domnívá, jméno Faster je pátrně německého původu a proto mi doporučuje, abych se obrátil na »Verein Herold« v Berlíně. Tím vzala za své legendu o švédském původu Fastrů, která se tradovala v kutnohorské rodině dosud žijících a rozvětvených Fastrů.

Tímto neúspěchem nedal jsem se odradit a hned jsem se obrátil na zmíněný berlinský spolek. Ve své odpovědi nic potřebného mi nesdílí, nýbrž mi poslal několik blanketů k vyplnění předků a vyzvání, abych platil roční příspěvek 12 marek, takže jsem všechno pátrání v tomto směru zanechal.

Tradice o švýcarském i švédském původu Fastrů zůstaly pro mne sice legendami, plnými

krásné romantiky, ale v paměti mi vyvstala vzpomínka, že můj otec požádal jednoho známého, který jako zchudlý šlechtic dostal se do zemského musea, aby tam pátral po domnělému šlechtickému původu, neboť měl v úmyslu dát mne do Strakovky akademie. Ochotný pan hrabě Z. nenašel nic a tak jsem šel do gymnasia v Křemencové ulici. Otec často doma také vypravoval, že teta Alexandra má ve svém majetku listinu s nějakým ručně malovaným šlechtickým znakem fastrovským, ale nikdy jí snad neřekl, aby mu ji ukázala. Jak jsem jednou zaslechl, měl být v tom znaku černoch, mající šikmo přes břicho rybu. Po smrti obou tet Fastrových, Marie a Alexandry, které zemřely za první světové války, ztratily se veškeré písemnosti po Petru Fastru, neznámo kdy a jakým způsobem, čehož jest velmi litovati, neboť dopisy Fastry jsou dnes ojedinělé a velmi vzácné.

Maje zatím po ruce životopisy Petra Fastra od Turnovského a Hořícy, začal jsem pátrat po původu Fastrů nejprve v Postupicích u Benešova. Tamní farář P. František Valášek k mé písemné žádosti poslal mi několik výpisů z matrik narozených a zemřelých, jež mi potom doplnil a když jsem si v létě r. 1924 zajel do Postupic, našel mi potřebné matriky a nechal mne samotného vypsat si, co jsem potřeboval. Když potom zemřel ve vinohradské nemocnici, také jeho nástupci mi vycházeli s ochotou vstřícn. Tak jsem měl pomalu již ucelený obraz postupických Fastrů, který vypadá po některých pozdějších doplňcích takto:

Za panování Karla VI. někdy kolem roku 1718 koupil panství Jemniště, Postupice a Struhařov u Benešova v Čechách František Adam svaté římské říše hrabě z Trautmannsdorfu a Weinsbergu, svobodný pán na Gleichenbergu, Negau, Burgau a Tatzenbachu, císařského římského Veličenstva tajný rada a komoří, jak jsou všecka panství a hodnosti v titulu trautmannsdorfském uváděna. Přivedl si s sebou do Čech svého věrného služebníka Jana Michaela Fastra a jeho oddanou manželku Annu Marii rozenou Hennerovou, ovšem z ktereho panství, jež měl v rakouských zemích, nedalo se bohužel dosud vypátrati. Komorník Jan Michael Faster se narodil asi roku 1676 a jeho manželka Anna Marie, někdy uváděná v matrikách postupických jako Marie Anna, byla rozena asi roku 1690.

Dne 10. května 1718 pokřtěn byl jejich narozený syn Jan Nep. František Václav a za kmotra měl urozeného pána Františka Věžníka, pána na Chotýšanech.

Dne 2. listopadu 1719 křtili manželé Fastrovi opět hoška, který dostal jméno František Adam po svém urozeném kmotru hraběti Františku Adamu Trautmannsdorfovi. Křestním svědkem byl František Věžník z Věžníka, pán na Chotýšanech. O něm se právě zmiňují J. L. Turnovský a Ignát Hořica, soudice podle titulatury jeho otce v křestním zápisu uváděné, na nobilitu postupického purkrabího Fastra, který byl de facto zatím jen

komorníkem a poddaným vrchnosti. Ono »prae-nobilis ac generosus Dominus Joannes Michael Faster« dá se vysvětliti pouhou zdvořlostí patro-nátního kněze P. Čeňka, faráře v Postupicích, k zámeckému zaměstnanci.

Tohoto provinciála řehole sv. Františka hledal jsem od r. 1925 plných dvacet let. Začal jsem u františkánů u Panny Marie Sněžné, kde mi pomohl hledat můj bývalý katecheta z obecné školy na Vyšehradě, P. Vít Hlava, pátral jsem u kapucínů v Loretě, u minoritů u sv. Jakuba, navštívil jsem arcibiskupova kancléře, též svého bývalého profesora na gymnasiu, kanovníka dr. Jana N. Boháče, zašel jsem po květnové revoluci do poborených Emauz k P. Bedovi, až nakonec jsem znova zkusil štěstí u františkánů v Praze. Napsal jsem na vyzvání fratera dveřníka na lístek, co jsem věděl a v několika dnech měl jsem bezpečně zjištěno, co jsem hledal od r. 1925. Páter provinciál dr. Vyskočil vyšetřil podle katalogu z archivu plzeňského kláštera z r. 1782, že hledaný syn postupického Fastra ve věku 18 let dne 3. listopadu 1737 složil v Lehnici profesi pod řeholním jménem Remigius. Podle nekrologu z r. 1744 bylo zjištěno, že P. Remigius Faster zemřel dne 20. ledna 1784 v bechyňském klášteře jako zasloužilý kazatel, vicekomisař Svaté země a kvardián.

Dne 25. února 1721 byla pokřtěna P. Herynkem, zámeckým kaplanem na Jemništi, dcera manželů Fastrových jako Marie Josefa Františka. Kmotrou se jí postavila p. Alžběta Frková z Bořenovic. Osmiletá sestřička novorozenátko Karolina, která se narodila před otcovým příchodem na postupické panství, měla se zase o koho starat.

Dne 31. srpna 1723 byl pokřtěn syn Jan Augustin Faster, jehož kmotrem byl pan Jan Payer z Benešova.

Dne 23. prosince 1724 pokřtěn byl v Postupicích Kajetán Ferdinand Tomáš Dysmas Faster, jemuž byl kmotrem urozený a statečný rytíř Kajetán Luxenstragen. Radost rodičů byla tím větší, neboť milostivá vrchnost ráčila za dlouholeté a věrné služby svého komorníka Jana Michaela Fastra udělit mu svým vlastnoručním listem, dne 5. srpna 1724 na zámku Jemništi datovaném, ze zvláštní milosti a z vlastního popudu svobodný statek, ovšem pod vrchnostenskou jurisdikcí, ze dvou třetin dřívějšího tak zvaného Doležalského statku, a sice polí, luk, zahrádky a dosud stávajících starých budov, zejména stodoly a chléva. Na tomto místě povoluje se věrnému služebníku zřídit si pohodlné bydliště, jež od teďka na věčné časy ode všech povinností, robot a platů z vrchnostenské moci zcela se osvobožují. Jen císařskou kontribuci a břemena, pak církevní desátek třeba podle poměru užívaných polí každoročně správně odváděti, kteréžto povinnosti se z osvobození výslově vyjímají. Jinak hrabě svého věrného komorníka, jeho manželku, jeho nynější a budoucí děti a další dědice tohoto svobodného dvora — jímž jako vlastním majetkem volně nakládati, jej prodati, odkázati a podle libosti zciziti mohou a smějí, aniž

jim v tom vrchnost nebo příští držitelé panství Jemniště a Postupice překážeti budou — pevně ujišťuje, že nebude od nich žádné poddanství žádáno, nýbrž s nimi jako se svobodnými nakládáno bude.

Tímto darovacím listem, který je zapsán v knize gruntovní neboli purkrechtní panství Jemniště, založené za času správy hejtmanství Antonína Ignatiusa Čabelického, stal se komorník Jan Michael Faster svobodníkem a s ním zároveň jeho celá rodina i jeho celé potomstvo. Tento právní akt se strany vrchnosti však nobilitu nikterak nezakládal.

Za čtyři léta po tomto projevu hraběcí milosti a kavalírského uznání věrných služeb byla dne 3. února 1728 pokřtěna v kostele sv. Martina postupickým farářem dcera nyní již hofmistra Fastra jméno Marie Františka Julianá. Kmotru měla paní Klára Grimberkovou z Chotýšan a křestním svědkem byl urozený pán Jiří Fischer, měšťan Starého města pražského.

Dne 18. dubna L. P. 1729 — právě toho roku, kdy bylo s velkou slávou oslavováno svatořečení Jana Nepomuckého — pokřtěn byl farářem P. Čeňkem poslední výhonek postupického kmene Fastrů, syn Jan Nepomucký Kajetán Arnold, jemuž se postavil za kmotra opětne urozený a statečný rytíř Kajetán, tentokráté psaný Luxenstrün. Bylo to patrně z úcty k rodičům děcka, neboť panu hofmistru Fastovi byly již 53 roky, kdežto paní hofmistrové dobře počítáno teprve 39 let. Podle matrik svědčila při těchto posledních křtinách urozená panna Marie Anna Fasterin, jejíž příbuzenský poměr k pokřtěnému děčku dá se těžko zjistit.

V matrice oddaných postupické fary jméno Faster vůbec nepřichází, jak mi sdělili správci farního úřadu. P. František Valášek, P. Alois Jiřičný a naposledy P. Josef Kopecký a o čemž jsem se za své krátké návštěvy v Postupicích i sám na vlastní oči přesvědčil.

O andělu smrti dočteme se v postupických matrikách při zápisu úmrtí čtyř neděl starého Jana Nep. Kajetána Arnolda, jehož dušička vzletla do nebe 13. máje 1729.

Dne 3. Aprilis 1732 usnula v Pánu na zámku v Jemništi Karolina Fasterová, stáří majíc 19 let. Kde se narodila, kněz bohužel nepoznamenal, neboť to nepovažoval za důležité.

Tímto zápisem končí všecky matriční záznamy o dětech manželů Jana Michaela a Anny Marie Fastrových. Listinou ze dne 5. května 1739, vyšavenou a řádně stvrzenou na zámku Jemništi, prodali svůj svobodnický statek Jáchymu Řehoři Klinkáčkovi se stejnými výsadami, s jakými jej nabyla, což opětne stvrdil svým vlastním podpisem a vlastní pečetí hrabě František Adam z Trautmannsdorfu. Proč se hofmistr Jan Michael Faster zbavil svého svobodnického statku, s mrtvým i živým inventářem, včetně prasat sit venia verbo, purkrechtní kniha bohužel neprozrazuje. V této

knize končí zápis v r. 1780 a jméno Faster se zde již potom nevyskytuje.

Dne 17. dubna 1746 zemřel hofmistr Jan Michael Faster, maje stáří přes 70 let, zaopatřen svátostmi a byl pochován dne 19. t. m. v chrámu Páně sv. Martina v Postupicích. Bývalá hofmistrová, paní Marie Anna Fastrová, neseděla dlouho na počestné stolici vdovské, neboť náslevovala svého manžela dne 31. prosince 1748, majíc věku svého podle matriky asi 58 let. Byla pochřebena v chrámu Páně sv. Martina dne 2. ledna 1749 po boku svého chotě.

Podle sdělení zesnulého faráře P. Valáška při nějaké opravě v postupickém kostele přišlo se na dvě rakve, v nichž byly asi uloženy ostatky manželů Fastrových. Co se s rakvemi stalo, jsem se již nedozvěděl, neboť po smrti P. Valáška se na postupické faře vystřídalo již několik kněží.

Hofmistr Jan Michael Faster bydlel se svou rodinou na zámku Jemniště, kdež také zemřel jako jeho manželka. Co se stalo s jeho dětmi, nebylo mimo případ jeho syna P. Remigia Fastra možno zatím zjistit. Podle důkladného probádání jméno Faster přichází v matrikách farního úřadu v Postupicích od r. 1718 až do r. 1748 resp. 1749, a dále se již nevyskytuje. Z pamětní knihy postupické se také nic nedozvíme, neboť začíná teprve rokem 1808.

Zivotopisec Petra Fastra, novinář a spisovatel J. L. Turnovský zachytíl podle toho dobrou stopu, kterou mu patrně sdělil můj děd Kašpar Faster nebo některá z jeho sester. Je však plným právem dlužno litovat, že nešel dále a nevypátral, co se ještě více dalo vysetřit a zjistit. Jedinou záhadou zůstává jeho zmínka o domnělé nobilitě postupických Fastrů, která je v naprostém rozporu s darovacím listem svobodného statku a tím i svobodnictví komorníku Janu Michaelu Fastrovi. Také jeho poznámka o dvorní dámě Marie Terezie, choti důstojníka, která byla rozená Fastrová, jest až dosud tajemnou legendou, která se snad nikdy neprokáže skutečností. uvážíme-li, že výdeňské archivy byly v poslední válce zničeny.

Pokud se týká domnělé nobility postupických Fastrů a výslovné poznámky Turnovského, že pozbyli šlechtictví prý pro přízeň k bavorskému kurfiřtu Karlu VII., který se po smrti Karla VI. domáhal českého trůnu r. 1742, pátral jsem při svém studiu v zemském archivu v roce 1938—39 i po této okolnosti. Avšak v seznamu šlechty, holiující bavorskému kurfiřtu jako králi českému, jméno Faster, pokud dalo se laskavostí a ochotou úředníků zemského archivu, zejména p. dr. Zdeňka Kristena, zjistiti, bohužel nepřichází. Zdali by se dalo něco konkretního vypárat v mnichovském státním archivu, ve svazku »Regest. Verzeichnis der Adeligen, welche dem Churfürsten Karl von Bayern als König von Böhmen den Eid der Treue schwuren, 1741, 29. Decemb. — 1742, 22. Feb. Münchner St. A. 51/14«, zůstává problémem, neboť až dosud to bylo nemožné.

Jméno Faster, které po roce 1749 se v matrikách postupických již nevyskytuje, objevuje se pojednou v matrikách arciděkanského úřadu města Domažlic, jejichž důkladné a zevrubné prostudování bylo mi umožněno vzácným pochopením zesnulého arciděkana P. Václava Nového, jakož i nynějšího paná arciděkana P. Václava Antonyho, k němuž mne uvedl za mého loňského pobytu v Klenčí pod Čerchovem domažlický městský archivář pan Jiří Hana. Měl jsem v ruce snad všecky indexy a matriky a tak jsem zjistil, že jméno Faster v indexu zemřelých z let 1677—1770 nepřichází, podobně jako v indexu oddaných 1637—1745 anebo v indexu narozených na celé osadě 1632—1693 a v Domažlicích 1694—1730. Fastrové se začínají objevovat teprve v indexu 1755—1783, kde jich přibývá čím dál tím více, aby se nadobro ztratili po roce 1871.

O rodopis domažlických rodáků prostých i vynikajících, jichž je chválabohu utěšeně mnoho, zasloužil se velkou měrou dávno již zesnulý tamní děkan P. Karel Hájek, který byl nástupcem ve svém úřadě děkana Jana Fastra, vlastního bratra vůdce lidu Petra Fastra. Děkan Hájek byl netoliko znamenitý kronikář, jehož záznamů o slavných a zasloužilých domažlických rodácích může s výhodou použít každý dnešní badatel, ale zanechal po sobě i bohaté rodopisné poznámky a sestavy, které potřeboval pro vystavování »stam-baumů« pro uchazeče o studentskou Příhodovskou nadaci. Možno o nich říci, že jsou velmi cenné a téměř nedoceněné. Když jsem byl mnohdy v úzké uličce pro tehdejší neúplné vedení matrik, sáhl jsem po nich s velkou radostí, neboť jsem v nich nalezl cenné doplňky a vysvětlivky. Za svou svědomitou práci nedostal děkan Hájek ani snad čtvrtinu toho, co musel takový »Stiftungspetent« zaplatit na kolcích.

První Fastrové, kteří se nacházejí v domažlických matrikách oddaných v druhé polovině 18. století, jsou tři vlastní bratři: Jan Faster, Adam Faster a Kašpar Faster. Kde se narodili, matriky neuvedejí, ale podle přibližně udaného stáří při záznamu jejich oddavek, možno vypočítat, že Jan Faster se narodil r. 1758, Adam Faster r. 1762 a Kašpar Faster, otec našeho osmačtyřicátníka, v r. 1763.

Podle děkana Karla Hájka byli jejich rodiči František recte Josef Faster, kaprál od slavného regimentu Neuberg (p. p. č. 7) a Marie, která se narodila pravděpodobně v Domažlicích, kamž se také po smrti svého manžela vrátila s třemi malými dětmi. Kde se desátník Faster narodil, děkan Hájek neudává, jelikož to patrně sám nevěděl, podobně jako neznal také jeho rodiče. Dívčí jméno jeho manželky nebylo dosud také zjištěno. Narodila se asi r. 1722, s mužem byla oddána kolem roku 1754 u jeho pluku, v jehož matrice byly také zaneseny jejich narozené děti.

Podle matričního záznamu provdala se dne 19. července 1768 v Domažlicích počestná vdova Maria Fastrová po smrti svého manžela Františka

Fastrá, kaprála od regimentu Neuberg, za rovněž počestného vdovce Jiříka Bělohradského, syna po zemřelém Adamovi Bělohradském, sousedu a měšťanu domažlickém. Svědky toho byli Jiří Špora a Václav Paroubek, oba zdejší měšťané. Její druhý manžel, který se ujal též jejich dětí a dal jim slušné vychování, byl podle všeho řezníkem. Po osmiletém manželství s ním ovdověla po druhé dne 13. září 1776 a zemřela potom jako vdova dne 28. července 1784 v domě č. 43 na náměstí, kde podle kamenného výstupku s dvěma sekýrami a letopočtem 1584 — jehož originál se nachází v lapidariu městského musea v Chodském hradě — byly nepochyběně masné krámy.

Jan Faster oženil se v Domažlicích dne 22. ledna 1793 s Marií, dcerou Jana Bauera, koláře v městě. Bylo mu právě 35 let a jeho nevěsta byla mladší o patnáct let. Čím byl vyučen, kusý matriční záznam bohužel neprozrazuje. Manželství zůstalo podle všeho bezdětné, neboť matrily o jeho dětech se nezmiňují. Zemřel dne 15. října 1807 v domě č. 52 jako měšťan a zanechal po sobě vdovu 36 let starou, která se patrně vdala. Nebyl již pochován na hřbitově U Svatých, jako před lety jeho matka, nýbrž na hřbitově u sv. Jana, kolem něhož běží silnice do Horšovského Týna. Zaopatřil ho a také pochovával P. Hypolit Peklo z řádu sv. Augustina, jehož rod byl spízněn s Fastrovic rodem.

O jeho mladším bratu Adamovi víme podle matrik, že byl vyučený řezník a provozoval v městě hospodářství. Zenil se dne 18. listopadu 1783 s Voršilou, dcerou Jakuba Márze, krejčího v městě, která se podle Hájka narodila v Domažlicích dne 10. října 1762. Bydlel tehdy v domě č. 43 na náměstí a oddával ho v děkanském kostele P. Jan. Beran. Svatebními svědky byli krejčí Jan Frantz a kostelník Martin Kresl.

Z toho manželství se narodily děti: 17. X. 1784 dcera Voršula recte Zuzana, která se provdala za perníkáře Jana Wagnera z Jaroměře, po němž zůstaly na památku krásné formičky na perník, jimž se můžeme obdivovat v městském muzeu v Domažlicích. Dcera Apolonia Elisabeta, narozená 9. II. 1788 zemřela již 27. III. toho roku. Dne 10. III. 1789 se narodila dvojčata Jan a Marie. Jan zemřel již 25. VI. téhož roku, kdežto Marie se později provdala za Michala Masopusta.

Jelikož Adam Faster dne 2. II. 1791 ovdověl, oženil se hned 3. máje téhož roku s Marií, dcerou mlynáře Karla Radla a Barbory roz. Havlíkové. Z tohoto manželství vzešla skutečně hromádka dětí.

Syn Jakub, narozený 1. VIII. 1792, zemřel však již 26. srpna toho roku.

Syn Jan, narozený 19. VI. 1793, zemřel týž den půl hodiny stár.

Syn Jan, narozený 19. VI. 1794, šel do semináře, stal se děkanem v Domažlicích a zemřel 4. IV. 1867. O něm píše Baar ve své chodské trilogii mnoho zajímavého.

Dcera Anna Zuzana, narozená 6. VI. 1797, byla provdána Ludvíková.

Dcera Alžběta, narozená 30. IV. 1800, zemřela 31. VII. příštího roku.

Dcera Kateřina, narozená 6. VI. 1802, zemřela 21. XII. příštího roku.

Syn Jakub, narozený 4. IV. 1805, vybral si jako jeho bratr dráhu kněžskou. Byl kaplanem a administrátorem fary v Klenčí pod Čerchovem, farářem v Trhanově a v Milavčích. Zemřel 15. I. 1874 na náměstí v domě č. 120 proti klášteru, kde bydlala kdysi Božena Němcová.

Dcera Voršula Kateřina, narozená 15. XI. 1807, provdala se za Josefa Ledvinu.

Dcera Alžběta neboli Eliška, narozená 8. V. 1810, provdala se za Antonína Märze.

Syn Karel, narozený 2. III. 1813, zemřel 3. XI. 1817.

Dcera Zuzana, narozená 6. VII. 1815, byla provdána Vladkyová, dožila se vysokého věku a zemřela 16. V. 1893 ve svém rodišti.

Adam Faster, mistr řeznický, hospodář a měšťan domažlický, zemřel dne 16. července 1828 v č. d. 53 v městě. Zaopatřoval ho P. Josef Mayer, administrátor ve Kdyni a pochovával na hřbitově U Svatých P. Vojtěch Schiman, biskupský vikář a farář v Staněticích. Linie domažlických Fastrů, kterou svými dvěma sňatkami založil, bohužel vymřela v mužském potomstvu, ježto dva synové, kteří dorostli, Jan a Jakub, byli oba kněží. Baar píše v »Osmačtyřicátnících«, že měli sestru, která se v městě říkalo všeobecně »tetrle Špírokojc«. U ní právě bydlala Božena Němcová za svého pobytu v Domažlicích v rohovém domě na náměstí č. d. 120 zrovna proti augustiniánskému klášteru.

Kašpar Faster vzal si za svou poctivou manželku dne 8. května 1787 Salomenu, dceru Františka Michaela Čecha a Doroty Moniky, rozené Schusterové, o které víme přesně, že se narodila dne 24. V. 1767 v Domažlicích, Týnské předměstí. Pocházela po své matce z rodu domažlického děkana P. Antonína Příhody, mecenáše studentů a fundátora stejnojmenné nadace, jehož pomník — dílo našeho slavného Myslbeka — nachází se vedle klášterní zahrady. Kašpar Faster byl pouze jednou ženat a jeho děti byly:

Josef, narozený 26. I. 1788, který se šťastně dožil zletilého věku, oženil se a plodil děti podle přikázání božího.

Jan, narozený 25. IV. 1790, který podle rodinné tradice odešel jako vojenský sedlář do Uher. Jedinou zmínku o něm jsem našel v pozemkové knize (Domažlice sign. 55, fol. 120), že vystavil dne 2. srpna 1843 plnou moc v dědické záležitosti po svém zemřelém otci Janu Jakubšemu, justiciáru v Domažlicích, prostřednictvím Jeana Šzesesse, purkmistra v Pečti a notáře Josefa Benkcira. Kde zemřel a kteří byli členové jeho rodiny, patrně v cizím prostředí založené, jsem dosud nevypátral. Podle sdělení knihkupce Eduarda Fastra měl se Jan Faster odstěhovati

z Uher do Palestiny, kde prý ho navštívil cestovatel V. Němec jako hostinského v Jeruzalemě. Když jsem vyhledal cestovatele Němce v této záležitosti, aby mi sdělil bližší okolnosti, tu starý pán se na to nedovedl již upamatovat.

František, narozený 72. X. 1792, vyučil se řemeslu mlynářskému, oženil se dne 22. srpna 1826 v Domažlicích s Annou ovdovělou Blažkovou rozenou Ludvíkovou, oddával ho jeho bratranc P. Jan Faster, lokalista v Trhanově, a odešel potom do Kutné Hory, kdež se usadil v Oslím či Oslošachteckém mlýně a založil větev Fastrů kutnohorských, která velmi zmohutněla.

Kašpar, narozený 1. VI. 1795, oblíbil si povolání kněžské, vstoupil do řádu sv. Benedikta v břevnovském klášteře u sv. Markéty a přijal řeholní jméno Methud. Zemřel jako farář na Bílé Hoře dne 18. II. 1870 a jest pochován na kněžském oddělení hřbitova u sv. Markéty.

Petr Ignác, nar. 31. VII. 1797, zemřel 29. XII. ještě v témže roce.

Po něm narodila se dvojčata Michal a Barbora 29. IX. 1799, z nichž Michal zemřel 19. XI. toho roku a Barbora zemřela 11. II. 1800.

Dne 29. VI. 1801 narodil se syn, který si přinesl na svět své jméno a proto ho pokřtil P. Hypolit Peklo na Petra. Byla to nejmladší a již polední ratolístka hlavní větve domažlických Fastrů, z níž vyrostl mohutný dub, jehož mocné šumění před sto lety neslo se po celé české vlasti. Byl to Petr Faster, poctivý vlastenec a neohrozený vůdce lidu, který se po dvou stech letech hlásil znovu o svá stará a svatá práva.

Josef Faster, nejstarší syn Kašpara Fastra a jeho manželky Salomeny rozené Čechové a nejstarší bratr vlastence z roku 1848, vyučil se řeznictví po svém otci a když se oženil dne 31. ledna 1815 v Domažlicích s Evou, dcerou Jana Peklo, mistra polocajkářského a Doroty rozené Hartlové — oddával je strýc nevěstin, P. Hypolit Peklo — postoupili mu jeho rodiče krám masný v ceně 1000 zl. vídeňské měny, na kteroužto sumu si novotní manželé srazili 400 zl. vídeňské měny jménem obvěnění a ostatních 600 zl. zavázali se postupujícím rodičům spláteti každého roku po 100 zl. i s běžnými úroky.

Z tohoto manželství se podle matrik narodilo celkem 10 dětí, z nichž 5 zemřelo v útlém dětství a 5 se dožilo dospělého věku. Byly to:

Syn Josef Hypolit, narozený 18. X. 1815, který zemřel 2. II. 1824 v domě č. 166 ve Spálené ulici.

Syn Kašpar, narozený 2. II. 1818 v domě č. 170 v Kostelní ulici, zemřel tamtéž 14. VII. ještě toho roku.

Dcera Alžběta, narozená 13. V. 1819, provdala se za Josefa Regála, mistra punčochářského.

Syn Augustin, narozený 16. I. 1822, vyučil se též řeznictví a oženiv se, stal se rozmnzožitelem rodu.

Dcera Marie Petronela, narozená 1. VI. 1824, byla provdána za mlynáře Josefa Cenefelse.

Syn Josef, narozený 17. III. 1827, zemřel 4. VIII. 1828. V té době patřil již pravovarečný dům č. 170 řezníku Josefu Fastrovi a jeho manželce Evě, kteří jej koupili trhovou smlouvou ze dne 25. máje 1825 za summu 2.700 zlatých vídeňské měny od svých příbuzných, manželů Františka a Zuzany Peklových.

Dcera Anna Klára, narozená 13. VIII. 1829, provdala se za Petra Jakubše, tkalounkáře.

Syn Josef Eustach, narozený 29. III. 1832, zemřel 4. IV. 1833.

Syn Jan Nepomucký narozený 17. V. 1834, zemřel již 24. VI. 1835.

Syn Josef, narozený 21. III. 1836, zemřel v otcovském domě hodinu star.

Josef Faster, řezník, hospodář a měšťan v Domažlicích, zemřel dne 25. října 1847 ve svém rodišti. Pochovával ho na hřbitově u sv. Jana jeho bratranc P. Ján Faster, děkan domažlický.

Jeho syn Augustin Faster, řezník, později hostinský a okresní starosta v Domažlicích ženil se dne 14. ledna 1848 s Annou, dcerou Josefa Peška, měšťana a representanta v Domažlicích a matky Salomeny rozené Praské. Oddával je strýc P. Methudius Faster, řádový farář u sv. Markéty v Břevnově. Měli celkem 12 dětí:

Syna Hypolita, narozeného 14. X. 1848, který zemřel 26. III. 1924 jako notář v Křivoklátě.

Syna Josefa, narozeného 28. VII. 1851, který byl sládkem v Madridě a zemřel ve svých rodinných Domažlicích 2. III. 1939. Bydlel ve vilové čtvrti, zvané »Habeš«.

Dvojčata Magdalenu a Augustina, narozená 19. VIII. 1853 z nichž Magdalena zemřela 20. VIII. 1854 a Augustin před ní 8. V. téhož roku.

Syna Augustina, narozeného 19. V. 1855, který zemřel jako vojín r. 1876 v Rokycanech.

Syna Jana Nepomuckého, narozeného 1. X. 1859, který pobyl nějaký čas v semináři a zemřel jako ředitel městských úřadů v. v. v Domažlicích 28. V. 1945.

Dceru Annu, narozenou 3. VIII. 1857, která se provdala za Matěje Jakubše a po svém ovdovění žila s bratrem Janem ve společné domácnosti v Kostelní ulici čp. 170 v otcovském domě. Za svého loňského pobytu v Klenčí pod Čerchovem jsem ji navštívil a mohu říci, že vypadala na své stáří znamenitě. Zaradoval jsem se, když jsem našel na stěně starý, mě z dřívějších let dobré známý obraz, který připomíná svou legendou P. Hypolita Peklo, který křtil, oddával a pochovával domažlické Fastry. Je na něm doslova napsáno:

«K stálemu upamatování přátelstva pana Jana Peklo a Anny, manželky jeho, kdežto dva manželé ve svém sešlém věku od nejmladšího dítěte, jakožto novotného kněze primicianta Pat. Hypolita Peklo řádu sv. Otce Augustina v klášteře Domažlickém po šťastně minulých 50 letech opět nové manželské požehnání obdrželi u přítomnosti všech svých synů, dcer a potomků dne 5. dubna 1777 v zdejším děkanském chrámu Páně.

Malováno roku 1802.
Obnoveno roku 1877.

Obnoviti dal pan
Augustin Faster.

Syna Methuda Cyrila, narozeného 12. III. 1862, který byl nejprve praktikantem na poště, pak odešel za štěstím do Ameriky, pracoval v New Yorku jako typograf a redaktor a zemřel v roce 1892 či 1893. Bližší jsem se o něm od svých domažlických přátel nedozvěděl.

Aloisii Magdalenu, narozenou 20. VI. 1864, které říkali doma Luisa a jež se provdala za sládka Zbírala, který byl svého času až v Port Arthuru.

Dceru Magdalenu, narozenou 31. III. 1867, která však zemřela již 13. VIII. t. r.

Syna Václava, narozeného 1870, který zemřel 14. III. 1871.

Je skutečně zajímavé, že po roce 1871 se jméno Faster v domažlických matrikách narozených již nevyskytuje; což se dá vysvětlit jedině tím, že synové Hypolit a Josef odešli z Domažlic a usadili se jinde.

Podle matriky oddaných byl dne 3. září 1878 oddán v Domažlicích v děkanském kostele Hypolit Faster, desátník od c. k. 50. praporu zemské obrany a auskultant u c. k. okresního soudu v Pardubicích, rodem z Domažlic, syn Augustina Fastra, měšťana, mistra řeznického a okresního starosty v Domažlicích č. 170 v městě a Anny rozené Pek z Domažlic č. 141 v městě, narozený

14. X. 1848 v Domažlicích, bytem v Pardubicích, s Annou Klementovou, nar. 5. V. 1856 v Domažlicích, svobodnou, dcerou po zemřelém Antonínu Klementovi, městském fysikovi a doktoru lékařství, z Domažlic č. 101 v městě a Josefy rozené Randové (Randa) z Bystrice, p. o. Klatovy, odával děkan P. Karel Hájek.

Sňatkem s dcerou dr. Antonína Klementa vstoupil Hypolit Faster do příbuzenského svazku s rodem Randů v Domažlicích, kde již existovalo přátelství s rodem Fastrů takovým způsobem: Petr Randa, mistr punčochářský, měl za manželku Zuzanu roz. Tomášovou, jejich dcera Anna, nar. 22. XII. 1791, byla provdána za Antonína Regala a jejich syn Josef Regal, narozený 6. IX. 1814, taktéž mistr punčochářský jako jeho děd s matčiny strany, měl za manželku Alžbětu, dceru řezníka Josefa Fastra a Evy roz. Peklové. Taktéž se stal Hypolit Faster příbuzným dr. Antonína Randy, profesora právnické fakulty v Praze a ministra-krajana, který byl vlastním strýcem jeho choti a rovněž švagrem MUDra Augustina Regála, městského lékaře v Domažlicích, jehož manželka Josefina byla dcera dr. Antonína Klementa. Tím doplňujeme rodokmen Randů a Neubauerů, uvedený v její knize »Rodinná kronika«, vydané v Topičově edici 1942.

Pokračování.

Jan Muk: **Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova.**

(K 100. výročí narození Dr. Aug. Zátky 27. července 1847.)

(Dokončení.)

Jako lesník působil v Českých Žlebích, Domoušicích, Hluboké, Chýnově a od roku 1925 v Oboře u Loun, zde nyní jako státní lesní kontrolor. Chotí jeho stala se 9. srpna 1920 v Uherském Hradišti Marie Hrčková, dcera Fr. Hrčky, majitele továrny na kočáry v Mořaticích u Uher. Hradiště a manželky jeho Marie Procházkové z Uh. Ostrohu (nar. 31. července 1900 v Mařaticích). Mají syna IngC Jaromíra (nar. 22. června 1921 v Č. Budějovicích) a dcerku MUC Dagmaru (nar. 20. října 1927 v Oboře). Jaromír oženil se 28. IX. 1946 s Danou Kiclarovou.

Zátkové v Písku.

Zátkové v Písku zdají se být starousedlým měšťanským rodem, který v XVIII. století, kdy jméno Zátk (psáno též Zádka) se v píseckých archiválních vyskytá často, byl representován několika rodinami. Sestavit přesnou genealogii jejich a určit vzájemné vztahy všech jednotlivých nositelů jména, je i při zachovalosti písecké matriky od r. 1740 obtížno, hlavně však nelze zachytit ani jedinou stopu, jež by potvrzovala společný původ píseckých Zátků s budějovickými a tím i rodinnou tradici budějovických Zátků, že předkové pocházeli z Písecka.

Zátkové v Písku v XVIII. století byli majiteli celé řady domů, neudrželi však je nikdy dlouho.

Podle majetkových těchto změn dá se sledovat aspoň tu a tam rodinná souvislost jednotlivých nositelů Zátkova jména.¹⁰⁰⁾ Nejstarší zpráva ještě ze XVII. století o Zátkově rodu v Písku spojena je s držením nárožního domu Finovského č. 137 na »staré poště«, u něhož je znám 1622 majitel Trojer, »potom však brzy A. Zátk«.¹⁰¹⁾ Po něm zdědil dům Jakub Zátk; a r. 1727 Václav — patrně ten, proti němuž r. 1733 dědici po Alžběté ovdovělé Zátkové (mezi nimi i Jakub Zátk) žádající vydání rozkazu, aby vyplatił dědické podíly. R. 1780 je majitelem domu Matěj Zátk a 1797 uveden naposled Jan Zátk — pak přešel dům do majetku J. Kotnara. R. 1750 jakýs Václav Zátk vlastní také dům č. 131 na budějovickém předměstí a r. 1775 vyskytuje se Kateřina, vdova po Václavu Zátkovi — jde-li však o tutéž osobu, nelze říci.

Vedle domu Finovského Zátky jako majitele usedlostí Sedláček uvádí:

Dům č. 37 na Malém rynku patřil 1718 Janu Zátkovi, jenž jej zadal r. 1731 svému synu Ignáci a ten už jej postoupil Zuzaně Červenkové, avšak v témeř roce majitel domu č. 97 v ulici mezi Vel-

¹⁰⁰⁾ Změny majitelů domů podle Aug. Sedláška: Dějiny král. krajského města Písku II. str. 415, 441, 358, 393, 416, 406, 453, 391/2, 442.

¹⁰¹⁾ Tamtéž, str. 415.

kým a Malým rynkem Jan Červenka zemřel a č. 97 převzal Jan Zátka a po něm zas Ignác Zátka. R. 1768 byl vyštrídán Janem Alzem. Snad šlo 1731 o jakous záměnu mezi Zátkovými a Červenkovými — jinak v listinách archivu 1748 se vyskytuje Jan Zátka ve špitále¹⁰²⁾ a 1740 Ignác Zátka, mistr pociťivého řemesla novoševcovského. Měl dceru Alžbětu.

Podobný případ výměny byl as i s domem č. 144, zv. Hubkovským. Nabyl ho odkazem r. 1732 Matěj Leopold Zátka, už ale po čtyřech letech postoupil jej Vojtěchu Kazaroví a Kazar vydal svůj dům č. 41 v kostelní ulici Matouši Zátkovi. Víme o něm, že byl zaměstnán na kůre chrámovém neboť r. 1738 žádá, aby ještě byl při kúru zachován, brzy však začal hrát významnou roli v obci, stal se i radním, jemuž obec povolila r. 1744 při svatbě příspěvek 3 zl. na truňk vína k uctění pánum hostům. Byl to asi druhý jeho sňatek, nevěsta nazývala se Dorota a měla dům vedle Matouše Pavlina. Z prvého manželství měl Matouš Zátka syna Dominika a dcery Kateřinu a Ludmilu. Prvá byla podle matriky narozena r. 1743, druhá as z dvojčat 1744.¹⁰³⁾ Také již r. 1740 12. května při kladení základního kamene k nové radnici je uváděn Matouš Leopold Zátka jako radní na předposledním místě a r. 1751 je jeho žádost, aby vojsko ubytované v jeho domě, bylo přestěhováno do Kotnarrovskeho domu č. 6.¹⁰⁴⁾ Zemřel r. 1753 a dům č. 4 v Kostelní ulici dědil po něm jeho syn Dominik, který jej prodal r. 1764 V. Patákoví.

Druhým známým a váženým občanem píseckým byl as Florián Zátka, vystupující r. 1757 jako berňák krále města Písku, kteroužto hodnost r. 1762 zaměňuje za písářskou. Byl dvakrát ženát; poprvé as s Boženou Ledeckou, které patřila chalupa č. 44 a k ní r. 1766 příkoupil vedlejší dvůr Ledecký (dnes č. 43). Druhou chotí jeho byla Anna, vdovělá Střísková, majitelka nárožního domu Patkovského č. 85 na Malém rynku, a r. 1773 koupil Florian, jenž byl také radním, ještě další sousední dům č. 84 (Lejčarovský) od vdovy Kateřiny Rennerové. Anna přežila svého chotě a vdala se po třetí za souseda Beránka r. 1778, ještě před projednáním pozůstalosti, k čemuž došlo až r. 1779. Z dcer Florianových Alžběta, provd. Švestková, r. 1792 prodala dvůr a podržela asi dům č. 84, kde je majitelem Karel Švestka.

Vedle těchto majitelů domů píseckých se ještě v listinách vyskytuje: r. 1788 Petr Antonín Zátka, prefectus chorii a jeho syn Jan Václav, r. 1726 projednává se pozůstalost Matěje Zátky, majitele chalupy za Putimskou branou, jenž měl dítka: Floriana, Zuzanu, Terezii, Eleonoru a Ludmilu, chot Annu. Z r. 1746 znám je kantor Zátka, jehož dcerou byla as Anna,¹⁰⁵⁾ v letech padesátych

¹⁰²⁾ Městský archiv v Písku, fascikl »Zátkové«, Od tut i další zprávy.

¹⁰³⁾ Matrika narozených. C. 5, C. 17.

¹⁰⁴⁾ Sedláček I. str. 556, 394.

mušketýr Ant. Zátka, r. 1772 Josef Zátka, špitálník, r. 1775 vdova Kateřina po Václavu Zátkovi. R. 177? žádali »vždycky nejponíženější vlastencové Jan Zátka a Matěj Peringer« pány, aby »jak se s otcovské své k vlastencům náklonnosti každý 2letá diskantovi a altistovi při sboru gratiale dává?« také jim zas bylo dáno, současně pak r. 1775—94 objevuje se kancelista radní a měšťan Matěj Václav Zátka, figurující v městských knihách i jako purkmistr.¹⁰⁶⁾ Nebyl totičný s Matějem Zátkou, ševcovským mistrem a měšťanem bydlícím na hořejší bráně, jenž zemřel 13. VIII. 1787. Další Matyáš Zátka, jemuž 24. VII. 1793 zemřela žena Anna, byl též radním a měl děti: Jana, Marii, Annu, provd. Mlsovou (?) a Antonii. Jan, naroz. as 1771, byl vyučený soukeníkem a dovolávaje se po smrti otcově (28. VI. 1794) i jeho radnické funkce, ucházel se o právo měšťanské. Byl ženat s Marií Vaňkovou z Vodňan. Dcera Marie Mlsová byla majitelkou pravovarečného domu na Drlíčkově. R. 1799 Matouš Zátka půjčuje kmotřenci Vlčkovi 100 zl. Poslední listinný dokument z r. 1815 týká se poručnictví nad nezletilými sirotky Josefa Zátky, avšak matriky narozených uvádějí potomky Zátkova rodu v Písku až do leta 1827. Jsou to: 2. XI. 1740 narozená Alžběta, dcera Václava a Kateřiny Zátkových, 1741 Jana, 1743 Ludmila, 1744 dvojčata Alžběta a Kateřina, 1746 Dorota, 1746 Anna (ve škole), 1751 Karel, 1752 Alžběta, 1754 Josef, 1756 Filip, 1760 Marie, 1764 Václav, 1767 Josefa, 1768 Karel, 1771 Jan, 1772 Antonín, 1776 Marie, 1780 Marie Anna, 1798 Dominik, 1799 Antonie Josefa, 1803 Dominik, 1827 Františka a 1829 Františka, provd. Sosnová.

¹⁰⁵⁾ Matrika narozených. C. 42.

¹⁰⁶⁾ Městský archiv, sig. B. IV. 46, na př. od 9—19. I. 1780. Dr. V. Mosteký: Dějiny býv. krále města Vodňan III. str. 125.

»Ach, teď jsme tedy v tobě, po níž jsme toužili odedávna, zlatá, stověžatá, matičko Praha, z celého srdce tě pozdravujeme, ozdoba a chloubo Slovanstva! Přišli jsme k tobě v počtu tak hojném, jak jsme jen mohli; přispěchali jsme z barvitě Krajin, zeleného Štýrska, roztoženého Přímoří a Korutan, z Hrvatska a Dalmacie. Sem nás poslala Dráva, Sáva a Savinja; pobídli nás sem také vinorodé a veselé slovenské gorice. Teď jsme tady, a ty nás objímáš a tiskneš na planoucí prsa — zlatá Praha, láskou mateřskou nás miluješ jako matka drahé dítky své. U tvém objetí jsme šťastní a na tvých prsou se chceme v tom krátkém čase nadýchati ducha! Za to tě pozdravujeme tišicíkrát a tišicíkrát!« (Vekoslav Vakaj, r. 1886).

»Město vidím veliké,«

Nakl. F. Borový, Praha, 1940. 435.

František Zuman: Papír a heraldika.

(*Studie zapomenutých pramenů.*)

Poněvadž u nás nemáme znakových kodexů, zvlášť ze starší doby, anebo významnějších, bylo našim heraldikům sbírat jen erby použité v praktickém životě, buď k označení nebo k výzdobě. Byly to erby, buď vytesané z kamene na př. na budovách, nebo na náhrobcích, nebo dřevořezby, nebo v pozdější době modelované ze štuku, buď vymalované na stěnách (viz Karlštejn, Jindřichův Hradec, Písek, Horšův Týn a t. d.), nebo na skleněných oknech; jiné erby se zachovaly na předmětech denní potřeby (nábytek, kamna, pořádky, sklenice, dlaždice, vazby knih, ex libris, kameje, pohřební štíty a t. d.). Nejbohatším pramenem byly pečeti, jež nám zachovaly znaky zvlášť ze starších dob, a což jest po výtce cenit, znaky jistě správné, jaké najdeme jen na erbovních lítstech nebo na rodokmenech ze starých dob.

Jedním z pramenů pro heraldiku nepovšimnutých jest však *papír*, jenž podává množství znaků jak na svých filigránech, tak na svých obchodních značkách. Vzhledem k tomu, že rozvoj řemesla papírnického u nás počíná 16. stoletím, stavá se papír heraldickým pramenem ovšem až tímto stoletím, kdy má již jeho filigrán konkurenzi v přibývajících znakových dřevorytech. Přes to není pramenem bezvýznamným, liče erby různých dob a datuje je. A má zvlášť ovšem pro dějiny papíru, známe-li jeho erby, místo velmi důležité, jak bylo o tom již pojednáno.¹⁾

Filigrány 16. století jsou většinou — jak k tomu vedlo heraldické cítění doby — obrazy erbů a znaků. Tato heraldická cítění dochází výrazu tím, že erby filigránů jsou většinou dobře kresleny, či správněji řečeno s citem a správně z drátků vytvořeny. Aby se tak stalo, přispěl i někdy výrobci forem papírnických, na něž se nabírá v kádi drž a tak tvoří se archy, zlatník. Tak v Chebu snad vytvořil v 16. století zlatník Jorg, tedy odborník ve zlatnické práci filigránové, na dvě formy znaky ve štítech, jak praví mezi obecními vydáními na papírnu, položka »von der zweien schilten auf das papir zu machen 3 fl. 7 gr.«.²⁾ Značka z té doby, kterou známe (štít s městským znakem, v hořejší polovici štítu půl orlice s rozpjatými křídly, v dolejší mřežování) nemluví však o velikém kreslív i mohli bychom snad přijmout domněnku, že zlatník vytvořil jako ciselér dva štíty k tisknutí obchodních značek měděnými deskami.

Erby šlechtické.

Použití erbů a znaků na filigránech 16. století odpovídalo tomu, že papírny byly většinou zalo-

¹⁾ F. Zuman: Filigrány, jejich vývoj a význam, Casopis Národního muzea, ročník CXIII. 1939, str. 88—117.

²⁾ Dr. K. Siegl: Die Steinermühlen, Egerer Jahrbuch, 1905.

ženy jako majetek držitelů panství, jež připomíval znak filigránu, a papírník byl většinou jen pachýrem a jen někde, na př. v *Benešově nad Ploučnicí* postavil papírnu sám papírník (ovšem se svolením vrchnosti), což vyjádřil někdy kruhovým filigránem s opisem BANZEN, v jehož středu B (r. 1576).³⁾ Ale i práva vrchnosti zůstávají stále vyjádřena erbem filigránů. Po nalezení opisu privilegia této papírny z r. 1569⁴⁾ víme, že privilegium toto bylo uděleno papírníku Jiřímu Kramerovi, majiteli panství Janem a Bedřichem ze *Salhausenu* na Benešově;⁵⁾ to došlo výrazu erbem tohoto rodu, resp. jeho částí (aby si výrobce forem zjednodušil svou práci), 1. nebo 4. polem erbu: utřízenou hlavou gryfa. Erb tento jest na listině Bedřicha ze Salhausenu na Benešově z r. 1568 (snad jest tu opis z mladší doby) anebo se papír vyráběl již před udělením privilegia). (Archiv ministerstva vnitra v Praze, Sign. B 16/8 S. M.).

Po rozdělení statků salhausenských roku 1583⁶⁾ zaniká správně na filigránu tento erb a objevuje se erb Krištofa z *Hagen*, držitele zámku Benešova, polovice města a několika vesnic do r. 1590. totiž erb rozpoltený, v 1. poli ovčí nůžky, v druhém dvě břevna, dobré kresleny; nad štítem v páscce jméno BENSEN. (Archiv města Bělé pod Bezd.: Purkmistr a rada v Ústí n/L. do Bělé, 1589). Podobnou značku, jež má však ještě nad páskou písmena HEL, máme z r. 1590. (Ch. M. Briquet, č. 1133, ze stát. archivu v Hamburku, Cl. VII, F 1, no 1). Filigrány benešovské papírny s erby držitelů panství jsou přímo vzorným dokladem heraldického cítění. Z r. 1594 jest značka, na níž v kruhové páscce s jménem BENSEN jest uprostřed štit, dvakrát šikmo dělený (1. pole červené, 2. stříbrné, 3. černé), jenž mluví o novém majiteli Hauboldu ze *Staršedlu*, který držel od r. 1594 panství Scharfensteinské s t. zv. horním dílem benešovským, jenž mu patřil do r. 1613. (Archiv min.vn. v Praze, B 16/8 S. M.). Po tomto roce mění opět papírna svůj filigrán a s ním i erb, když tento díl Benešova koupil Jonáš Poušť z *Libštátu*, a značí papír jeho erbem, v němž mořská pana (stř.) se (zlatým) trojzubcem v dolní (m.) polovici štítu, v horní polovici (červené), rostoucí lev (stříbrný). (Archiv min. vn. S 87/72 SM.: Kurzer Extrakt, was von der jetzo einkommenden Contribution von Juli 1625

³⁾ Zentralblatt für die österr. ung. Papierindustrie. XXXIV. 1916, str. 117.

⁴⁾ Viz F. Zuman, Počátky papírny v Benešově n/Pl., »Bezděz«, IV. 1933, str. 678—80, čímž opraveny byly dosavadní zprávy i moje vlastní v článku »České filigrány XVI. století« v Památkách archeologických, díl XXXIII, str. 277.

⁵⁾ Čsl. státní archiv zemědělský, Sign. Pražské ředitelství, Zákupy, fasc. 22.

⁶⁾ Desky zemské, kvatern 67. B, 29 a 87, A, 28.

wieder ausgegeben wurde. Viz F. Zuman: České filigrány XVII. stol., Tab. CXXXVI, č. 1.). Potom přechází asi papírna již zcela v soukromý majetek papírníka a šlechtické erby zanikají.

Jest tedy papírna benesovská se svými filigrány velmi bohatým poučením heraldickým a řekněme též vzhledem k obnovování značek podle nových majitelů, i rodopisným.

Není však v tom osamocena. O rodových značkách téže doby máme pěkné doklady též ve filigránech papíry v Dolní Poustevně na českosaské hranici na panství Lípová (dříve Hainspach), kde majitel panství Hans ze Šlejniců zřídil v letech 1569—70 papíru.⁷⁾) Na filigránu jsou dosti dobře vykresleny 2 a 1 růže (stř. na červ. a obráceně). Erb ten známe ze dvou filigránů, jeden jest z r. 1584 a druhý z r. 1587. (Archiv Bělé p. Bezd.: Svědomí, dané Urbanovi, Šafáři v Ústí n/L.; též Kunigunda Berková Alšovi Berkovi z Dubé a Lipého). Týž u Briqueta pod č. 1511 z německých archivů v l. 1582—95 a pod č. 1512 z r. 1599 z archivu v Brunšviku, ovšem bez určení původu.

Když tento rod byl vystřídán roku 1602 Radslavem Kinským z Uchynic a Tetova, jehož rodu patřilo panství až do roku 1634, tedy do pádu Albrechta z Valdšteina, nastupuje jejich erb. Zde nás již překvapí tvar heraldicky neobvyklý, jímž snad měl být dán výraz povaze filigránu, tedy něčeho od erbovního štítu odchylného. Jest to osmihran lemovaný páskou s opisem (počáteční písmena Radslava Kinského) a v tomto osmihranném poli tři vlčí zuby (stř.), vycházející z levého okraje pole (čv.) — znak Kinských. (A. min. vn. F 67/1. - I - č. 28. T. Winkler, voskář, Albrechtu z Valdštejna, 3. 7. 1624.) Pozdější filigrán z r. 1629 se však přimyká tvarem zcela rázu 16. století; v malém, pěkně nakresleném renesančním štítku jest erb tří zubů, nad erbem pásek s písmeny RVKVT (= Radislaus von Kinsky und Tetau); ač od r. 1619 byl již držitelem panství Vilém Kinský. (A. min. vn. F 67/11-I.: Chr. Walflög Albrechtu z Valdštejna, dat. Mšeno, 23. 10. 1629.) Zde tedy nebylo již té přesnosti, jakou jsme poznali u erbů papíry benešovské.

Z 18. století máme erb Kinských na filigránu papíry v Chocni z 1. čtvrti století; znak tří vlčích zubů jest v oválovém poli v kartuši ještě dosti renesančních forem, nad ním pásek s písmeny WNGK a nad tím náznak koruny; kresba i montáž dosti pěkná. (Archiv m. Prahy, Sb. listin IV. 18717: Křestní list G. Štaffera, Praha, 2. 12. 1722; viz. F. Zuman: České filigrány XVIII. století, T. XV. č. 3.). O kresebném úpadku heraldiky již svědčí erb Kinských v oválovém pásu, na němž zavřen kříž, vše na plásti erbovním, primitivně podaném, s korunou; jest to ovšem již konec 18.

⁷⁾ Jos. Fiedler, Heimatkunde des polit. Bezirkes Schluckenau, str. 124. Mitteilungen des Nordb. Excursionsclub, XIX. str. 203.

století. (Archiv min. vn., Commerciale 1796—1805, č. 6/10: Zpráva Josefa Fr. Brandla, papírníka, z 25. 1. 1799. Viz F. Zuman: České filigrány 18. století, T. XVI. č. 2/a.)

Když po r. 1634 po zavraždění Kinského ujali panství hrabata z Mansfeldu, tu správně najdeme jejich znak na filigránu této papíry, resp. jen jeho 1. pole — čtvrcený štít, v jehož 1. a 4. poli jsou břevna a v 2. a 3. dva routové kůly. Tvůrce formy bud si zjednodušil práci, nebo chtěl se konservativně svým filigránem přiblížiti prostotě erbů 16. století. (A. min. vn. K 59/16 S. M.: Kopie obligace města Berouna z r. 1618, vidimovaná r. 1658 v Drážďanech.)

Úpadek filigránů, jež opouštějí již jasnou a prostou povahu značek, ale ne ještě přirozeně pokles heraldického citení najdeme na papírech této papíry v době následující, jež značí papír velikým štítěm, v němž dva erby: slavatovský a trautsohnský, nad ním počáteční písmena jmen držitelů panství a to Žofie Anežky, kněžny Dietrichsteinové a Marie Markety, hr. Trautsohnové, provdané za Jana Jiřího hr. Slavatu, jež obdržely panství po smrti Karla Adama z Mansfeldu (1662); pod erbem: HAINSBACH 1683. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin IV. 15240: Výhostní list J. V. Liebsche v Rumburku, Praha, 4. 7. 1691.)

Také u této papíry udržuje se na filigránu erb vrchnosti 18. století — hr. Salmů. Známe dva filigrány, z nichž první jest z r. 1724; na něm umístěn erb v jakémse pochybném oválném štítě, neseném lvy, což vše obejmuto linkou kruhu, nad nímž koruna; celek jest zjevem heraldicky úpadkový i když nepříhlížíme k nedostatečnosti formáře pokud se týče technického provedení. (Archiv hl. m. Prahy, Sb. I. IV. 15391: Propustní list H. B. Endtlera, dat. Hainspach, 20. 9. 1724; Viz F. Zuman: České filigrány XVIII. století, Tab. XXXVI. č. 1.) O něco lépe jest proveden znak na filigránu papíru z r. 1761, kde na kartuši s jménem »Frantz Wilhelm Graf Salm« stojí dva lvi nesoucí štít oválové formy se znakem, nad nímž ve vzduchu koruna. (Archiv hl. m. Prahy, Sb. I. IV. 10105, příloha; Propustní list Jakuba Kristiána, Teplice 14. 6. 1761. T. XXXVI. č. 2.) V té době byl však po hr. Františkovi Vilémovi Salmovi († 1734) pánum panství František Václav hr. Salm (1743—1791). Tím končí erby Salmů na filigránech této papíry, jež se stává majetkem papírníka.

Také již z XVI. století máme možnost sledovati šlechtické erby u papíren v Jirkově. Starší papírna nad městem byla založena Krištofem z Karlovic a natřila jim až do r. 1578, což dosvědčuje jejich znak: štít s 3 jetelovými lístky, seřaděnými na způsob vidlice, nad štitem přílba s klenotem: dvěma křídly. (Archiv hl. m. Prahy: Manuál sententiarum Veteris urbis č. 1135 z r. 1579. Viz F. Zuman: České filigrány XVI. stol., Tab. XXV. č. 1. Týž erb u Briqueta, č. 1495

z drážďanského hlav. stát. archivu: Kopiář č. 446, r. 1580).

Když Jiří ml. z Karlovic a jeho bratr Wolf Krištof zřídili pod městem druhou papírnu r. 1596, přenesli patrně do ní formy se svým znakem. (Archiv min. vn. G 15/15 S. M.: List Jiřího z Karlovic na královskou komoru, 25. 6. 1602). Jako většina erbů na filigránech 16. století, jest i tento vykreslen či z drátků proveden velmi pěkně.

Karlovicové prodali papírnu r. 1599 Jiříku *Seyfertovi z Seyfenova*, jenž jí nedlouho podržel, ale přesto dal na filigrán svůj erb: štít šikmo dělený, v horní polovici větévka s granátovými jablkami, v dolní had s korunkou na hlavě. (Archiv min. vn. G 15/15: Podání Meinlů z Hirschbachu, norimberských obchodníků, na komoru, z 25. 6. 1602. (Viz F. Zuman: České filigrány XVII. století, P. A. XXXV, tab. CXLVIII, č. 5; A. m. vn. G 15/15 P. M.: Jiřího z Karlovic žádost císaři, 1602.)

Starší papírna po pádu Jiřího Popela z Lobkovic, majitele panství červenohrádeckého, se stala r. 1605 s panstvím majetkem Adama *Hrána z Harasova*, jehož erb na filigránu — štít rozpoltěný levá polovice dělená — jest obemknut kruhovou páskou s nápisem ADAM HERSAN (Archiv Univ. knihovny, II. A. 12: Listina kláštera sv. Jana pod Skalou z r. 1543 — opis. — Viz Č. fil. XVII. st. T. CXLVIII. 2.) Erb ten objevuje se v různých provedeních filigránů z doby Jana Hrána, 1623 I. č. 1631. (Archiv min. vn. R 32/13 S. M. 1638. (C. fil. XVII. st., T. CXLVIII, 3.) z doby Jana Adama Hrána. 1635—1681. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka I. IV. 10696: Kupní smlouva P. Ř. Schelizia, probošta, z r. 1645. — Č. fil. XVII. st. T. CXLVIII. 4), z doby Zigmunda Valentina Hrána. (do r. 1707; zde erb docela s klenotem a fafrnochou a v pravé půlce jakás snaha po damaskování. (Archiv hl. města Prahy, Sb. listin I. 47/101: Kvítance A. V. Benédely, Praha 1711. — Č. filigrány XVIII. stol., Rozpravy České Akademie, Tř. I. č. 78, T. XVII. č. 3.)

Z doby následujících majitelů panství po r. 1720, kdy je zdědila Dominika, dcera Jáchyma z Lichtensteina, provdaná za Jindřicha knížete z Auersperka, máme docela na filigránu dva erby: *lichtenstein*ský a *auerspersk*ý, položené na pláště pod knížecí korunou. (Archiv min. vn. G 15/11—13, S. M. : Podání kněžny Auerspergové, dat. Červený Hrádek 7. 6. 1723. — Č. fil. XVIII. st. T. XVIII. č. 1.) Na těchto erbech vidíme, jak formář již těžce zápasí se složitými barokními znaky 17. století, nechce-li z erbu vytrhnouti jen část.

Erb *lichtenstein*ský z pozdější doby známe též z *Šerachova* v Lužici, jenž s celou enklavou patřil k Čechám do r. 1809 a proto jsme sledovali i filigrány jeho papírny. Erb *lichtenstein*ský, štít čtvrcený, v jehož 2. a 3. poli jsou harpy (po rodu Schellenberském) a uprostřed štítu původní znak:

jednou dělený štít, jest v kartuši nad níž jest knížecí koruna, celek jest obemknut páskou oválové formy s nápisem: ANTONIVS FLORIANVS FIRST V. V. Z. LICHTENSTEIN. (Archiv min. vn. B 16/1. S. M.: Jan Baltazar hr. Clary českému místodržitelství, 20. 12. 1689. — Č. fil. XVII. st. T. CLXIV. č. 2.) Erb lichtensteinský v oválu známe ještě z r. 1687. (Archiv hl. m. Prahy, Sb. listin IV. 14794: List Jana Ondřeje z Lichtensteina, dat. Karlsberg (Karlovec, okres Šternberk), 1687.)

Jedním z rodů, kterému patřila veliká území severních Čech, byli *Bibersteinové*. Nepodařilo se nám přes pátrání v zámeckém archivu *frýdlantském*, ač snad zdejší papírnu založil na počátku 16. století člen jejich frýdlantské linie Oldřich (od r. 1463 přes poč. 16. století), nalézt jejich erb na papíru frýdlantském; musíme se spokojiti s erbem tohoto rodu z 2. pol. 16. století na filigránu papírny mimoňské, kdy jest majitelem panství Karel z Bibersteina a kdy již větev frýdlantská byla vymřela r. 1551. Jejich erb, paroh šikmo položený v renesančním štítku, máme z r. 1570. (Archiv města Bělé pod Bezd.: Svědomí Jana Skalského v Bělé. — F. Zuman: Filigrán mimoňský a hamerský, Památky archeologické, díl XXXIII. str. 158—160, tab. V. č. 1.) Z doby pozdější objevuje se erb nový, zlepšený a to štít čtvrcený, v jehož polích 1. a 4. jest paroh a v poli 2. a 3. po kose, kolmo postavené. Briquet⁸⁾ pod č. 1174, soudí, že jest to roh. — Jiní⁹⁾ soudí, že do bibrsteinského erbu se dostaly tři vodorovné kosy, když Jan III. z Bibrsteina se dostal v držení statků pánu ze Střely; toto vysvělení, když víme, že páni ze Střely měli v erbu střelu či šíp, neuspokojuje. (Archiv města Bělé p. B.: Odvolání Jakuba Mistra Otty proti ortelu rychtáře, 1579. — Památky archeologické, XXXIII. tab. XI. č. 2.) Ze na našem erbu nejsou to rohy, jak soudil Briquet, ale kosy (místo tří ovšem jen jedna), vidíme na plastickém erbu umístěném nyní u druhé brány hradu Kost, z r. 1545, ač i ten se liší od našeho, neboť v 1. a 4. poli jest jelen, v 2. poli paroh a v 3. poli tři obrácené kosy, položené vodorovně; Jest to erb Jana z Bibrsteina na Kosti a Frýdlandě, držitele panství od r. 1524 do 1551.¹⁰⁾

Od r. 1578 se staly pány Mimoně *Mazancové* z *Frymburku* a jejich bohatý erb přinutil formáře k rozdílným neobvykle velikým (výška 10 cm), ale ukázal v něm dobrého heraldického kreslíře. Jest to čtvrcený vkusný štít: 1. a 4. pole (černé) s gryfem (zlata), 2. a 3. pole se lvem (červeným v poli stříbrném). (Archiv m. Bělé p. B.: Jiří Vodička proti Adamu Nohovi, 1582. — F. Z.,

⁸⁾ Les filigranes. — Dictionnaire historique de marques du papier les leur apparition vers 1282 jusqu'en 1600.

⁹⁾ A. Hirtz a J. Helbig, Urkundliche Beiträge zur Geschichte der edlen Herren von Biberstein und ihrer Güter, Reichenberg, 1911.

¹⁰⁾ Hrady a zámky, díl X. str. 81.

Filigrán mimoňský a hamerský, P. A. XXXIII. T. XI. č. 3.) Týž erb, ale v měřítku menším (výška 5 a půl cm), známe z filigránu z r. 1592, jehož kresba, ač hledí vyplnit řádně pole štítu, přece velice pokulhává za kresbou předešlou, k čemuž ovšem přispěly jistě menší rozměry. (Archiv m. Bělé: Hans Kesler von Haftigk do Bělé, 1592. — Filigrán mimoňský a hamerský, P. A. XXXIII. Tab. XI. č. 5.) Pro usnadnění práce vyjmul formář také někdy část erbu; z tohoto erbu Mazanců pole s gryfem. (Archiv m. Bělé: J. Diviše odpověď na žalobu, 1579. — Filigrán mimoňský a hamerský, P. A. XXXIII. T. XI. č. 4.)

V první polovině 17. století patřila Mimoň od r. 1621 jako zástava a od r. 1626 dědičně Janovi *Hofmanovi z Zeidleru*, což vyjadřuje v papíru erb tohoto pána: Korunovaný lev (čn?) na ostrvi (zl.) v červ. poli. Známe dvě varianty téměř shodné tohoto erbu; nad štítem jednoho v páscce písmena H. V. Z., nad druhým ještě nad tím písmeno N (= Niemes). (Archiv m. Bělé: Seznam dovezeného vína, 1631. — Filigrán mimoňský a hamerský, P. A. XXXIII. T. XII. 1. a týž archiv: Poznamenání dluhů, bez data, P. A. XXXIII. T. 12. 3.) Obě varianty nenašly však ve formáři dobrého kreslíře (kresba nám připomíná ubohého lva v dějinách města Mimoně a i v Hradech a zámcích, díl X. tab. erbů, ač je to kresba dobrého kreslíře V. Krále z Dobré Vody a krásný vzor pro lva na ostrvi byl po ruce ve znakové knize říšské německé kanceláře z l. 1346—1559 (Heraldika, tab. XV.).

Nový erb objevuje se v 2. pol. 17. stol., když r. 1651 koupil Mimoň a Děvín Jan *Putz z Adlersthurnu*¹¹⁾. Zde však stojíme u záhad, kterou se ani odborníkům heraldikům nepodařilo rozluštiti. Erb na filigránu z r. 1662 z papírny v *Hamrnru* na děvínském panství (Archiv min. vn. S 94/2 S. M.: Arcibiskup Harrach místodržícím, 19. 6. 1662) jest stlačen v srdečovitý štít: 1. a 4. pole — lvíček, 2. a 3. pole — studna s okovem; o úpadku heraldickém svědčí, že štít jest položen na prsa dvouhlavého orla, nad nímž páška s jménem DEWIN a pod ním váska s iménem papírníka PETER OSSENDORF, jak toho ovšem si vyžádala papírnická značka. Od této kresby najdeme úchylku na erbu filigránu z r. 1667, kde jsou opět v 1. a 4. poli lvíčkové, ale v 2. a 3. poli (zvlášť v tomto jasně) vidíme věž. (Archiv m. Prahy, IV. 10247: Dlužní úpis M. V. z Heylbergu, Praha 1667. — Viz České filigrány XVII. stol. P. A. XXXV. Tab. CXLII. č. 3.) Tuto kresby erbu jsou opět v rozporu s erbem Putzů z Adlersthurnu v Hradech a zámcích X., tab. erbů od Krále z Dobré Vody, kde v 1. a 4. poli jest polovina orla, což mluví částečně o jméně Adlersthurn (původně »de Turaquilla«), věž pak jest na klenotu; v 2. a 3. poli jest opět studna s okovem; erb tento jest ovšem snad z doby pozdější vzhle-

dem k páscce na středním štítku s písmenou L. Od těchto erbů liší se erb Putzů z Adlersthurnu, snad nejstarší vznikem, ale přece z 2. pol. 17. století, vykreslený jasně na dřevorytové papírnické obchodní značce, kde jsou sice v 1. 4. poli opět lvíčkové, ale v 2. a 3. poli věže; uprostřed štítu jest rozpoltený štítek se znakem, jehož 1. polovice jest vyplněna třemi kosmými pásy a v 2. polovici jest půlka štítu s okrajem. Věže mluví opět částečně o jméně (Thurm). Tyto veliké rozporu v heraldice, jistě jindy tak přesné, nedovedeme prozatím vysvětliti.¹²⁾

Znak pánů z *Redern* najdeme na filigránu jejich papírny ve *Frydlandě*, o níž jsme se zmínili z doby panství bibersteinského, tedy až po r. 1558, kdy Bedřichovi z Redern prodal Ferdinand Frydland s Libercem a pustý Hamrštejn.¹³⁾ Jest to erb dosti dobře a správně kreslený, pokud to malé rozměry štítu (6.2 cm) při bohatosti čtvrceného znaku filigránové technice dovolily: 1. a 4. pole rozštěpené, v pravé polovice půl orlice, v levé břevno s 2 ostrvemi (orlice ovšem nemají perizonia na prsou a místo ostrví jsou jen dvě skřížené tyčinky), 2. a 3. pole vyplňuje kolo (= z Rádern); též není tu středního štítku se šikmým pásem, v němž tři hvězdy, jak jej vidíme v Hradech a zámcích, X., tabule erbů, jímž byl znak zlepšen. Nás erb na filigránu se shoduje s erby na renesančním náhrobku Redernů z let 1565—66 v kostele frydladském.¹⁴⁾ (Archiv m. Bělé: Makulatura z r. 1586. — Č. filigrány XVI. stol., T. XXIV. č. 3. — Briquet, č. 2168 z měst. archivu ve Zhořelci, III. Libri missivarum, 1570, bez určení papírny.) Formář jindy si pomohl a vyňal jen do štítu jedno pole, nejvýznačnější — kolo. (Archiv m. Bělé: V. Slechta Turnovský do Bělé, Svijany 1572. — Č. filigrány 16. stol., T. XXXIV., č. 4; též v archivu zámku frýdlanského listina Bedřicha z Redernu, 1561. — Briquet, č. 2147 z archivu v Poznani, 1573; bez určení původu papíru).

Z doby panství Albrechta z *Valdšteina* na Frýdlandě máme valdštejnský erb: čtvrcený renesanční štít s valdštejnskými lvy jednoocasými (stříbravých barev, zlaté a modré), nad ním vévodská koruna malých rozměrů, vše nevalné kresby. (Archiv min. vn. F. 67/32—II.: Dopis jičínské komoře, Svidnice, 1633. — České filigrány XVII. stol., II., T. XLIII. 6) O něco lepší kresbou, ale zato pouze v kartuši, jest valdštejnský erb, ale se štítkem, v němž orel, uprostřed; nad kartuší vévodská koruna, tedy erb již rázu nové éry. (Archiv min. vn. F 67/26—I: Nařízení komoře jičínské, Norimberk, 1632. — Č. filigrány 17. stol. T. XLIII. č. 4.) Pokles heraldického cítičení se jeví na valdštejnském erbu (čtyři lvi, upro-

¹¹⁾ Viz F. Zuman, Nové české a moravské papírnické obchodní značky. Č. Národní musea, roč. CXIV. 1940, str. 59. — Originál obchodní značky v grafické sbírce zámku v Rychnově n/Kn.

¹²⁾ Hrady a zámky, díl X. str. 188.

¹³⁾ Tamtéž, str. 223.

¹¹⁾ Hrady a zámky, díl X. str. 164.

střed orel), umístěném pouze v kruhu, nad nímž koruna pochybné kresby. (Archiv min. vn. F 67/26—I: Nařízení radám komory, dat. Tábor, 1632. — České filigrány XVII. stol. T. XLIII. č. 3.) Stylu 16. století ještě odpovídá štít s valdštejnským lvem, nad nímž páiska s písmeny A. H. Z. F. (= Albrecht Herzog zu Friedland), tedy jen čtvrtka erbu. (Archiv min. vn. F 67/36—IV: Dopis z Polné ve věci Pilzově do Liberce, 1627. — České filigrány XVII. stol., T. XLII, č. 6.) a také podobný erb s páskou a písmeny AWEVWS (= Albrecht Wenzel Eusebius von Waldstein Sagan). (Archiv min. vn. F 67/13: O nadacích pro frýdlanský špitál, kol 1633. — České filigrány XVII. stol., T. XLIII, č. 5.) Stejný kruhový opis, v němž valdštejnský lvíček, jsme skoro na rozpacích zařaditi mezi erby. (Archiv min. vn., F 67/5: Město Stralsund Albrechtovi z Valdsteina, 1628. — České filigrány XVII. stol., T. XLIII č. 1.)

Valdšteinský erb v pěkném dřevorytovém provedení, ale s chybou (lvi dvouocasí) a neúměrně velikým středním štítem s orlem, jest položen na maltánském kříži a obejmout vavřinovým oválovým věncem; zdobí obchodní papírnickou značku papírny v Třebíči na Moravě, z konce 17. stol., písmena F. A. G. V. W. připomínají majitele panství Františka Augustina hr. z Valdstejna (1666—1684), velkopřevora maltézského rádu a komendátora, jímž bylo jedině dovoleno položiti svůj erb na maltánský kříž¹⁵⁾. Týž erb s maltánským křížem známe z filigránů z konce 17. století, ale tu jest nad erbem ještě mitra a berla a pod ním šesticípá hvězda. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin I. 302/6: Obligace Starého Města praž. na 1500 zl. ze záduší týnského, Praha 1694.) Téměř stejný jest erb na filigránu z r. 1696. (Archiv min. vn. N 10/1 N. M.: Hejtmané bechyňského kraje místodržícím, Božejov, 1696).

Z druhé polovice 18. století, kdy patřila Valdštejnům Litomyšl, jest erb valdštejnský na filigránu, ovšem v oválovém poli značných rozměrů, kolem něhož náznaky kartuše a nad nímž hraběcí koruna; jest to známý čtvrcený erb s lvičky a se štítkem, v němž orel, uprostřed; ale nad tímto štítkem i pod ním jest v malých oválech týž erb: 2 šípkem pruhy, převzatý asi z čtvrtiny erbu traumansdorského. (Archiv Nár. Musea, Registratura litomyšlská: Poukaz na dávku z deputátního masa, 1761. — F. Zuman, Papírny na panství litomyšlském, Č. Společnosti přátel starožitnosti, XXXV, T. V. č. 9.) Zde neodpovídá již erb vlastníku papírny, neboť již na počátku 18. století byly obě panské papírny prodány emfyteticky a platí »vodní činži«.

Majetkem panství, jež patřilo Bryknerům z Brukšteina, byla též v 16. století druhá papírna v Libni a jejich znak — jelen (zl., též přírodní)

¹⁵⁾ Viz F. Zuman, Nové české a moravské papírnické obchodní značky, Č. Nár. musea, CXIV, 1940, str. 63. — Originál ve sbírce rytin v zámku v Rychnově n/Kn.

rostoucí z koruny (zl.) ve štítě (modré) — známe z filigránu, který nám vykreslil, neurčiv jeho původ, Briquet pod č. 2243 z městského archivu ve Vratislavu z let 1549—1556, kdežto zdejší filigrán jest o něco mladší (Archiv m. Bělé p. B.: Vložka u svatební smlouvy K. Šaškové se zápisem z r. 1554 v Liber testamentorum et contractuum, 1514—1560. — České filigrány XVI. stol., P. A. XXXV. T. XXV. č. 4.) — Jelen rostoucí z koruny pouze bez štítu též v archivu m. Bělé: Odpověď M. Hloucalky na žalobu, Bělá 1570. Někdy si usnadnil formář práci a vytvořil erbovní figuru bez štítu proti pravidlům heraldiky. (Arch. m. B.: Odpověď M. Hloucalky na žalobu, r. 1570); někdy opět odvážně vytvořil celý erb i s přílbou, fafrnochou a klenotem (parohy), ale při tom nevytvořil jasně korunu, z níž jelen roste. (Arch. m. Bělé: Jan Berka z Dubé, purkmistru v Bělé, 1571. — České filigrány XVI. století, T. XXV. č. 3.)

Erb Morzinský na filigránu papírny lanovské¹⁶⁾ známe první z r. 1663 a to nevalné kresby: čtvrcený štít, v 1. a 4. poli trup mouřenina s korunkou a zlatým náhrdelníkem v stř. poli, 2. a 3. pole vyplněno ozubenou zdí, uprostřed štít s orlem, nad tím 3 klenoty na přílbách. (Archiv m. Prahy, Sbírka listin IV. 10276: Carta bianca, podepsaná Pavlem hr. Morzinem, 1663. — České filigrány 17. stol., Památky arch. XXXV. T. CLII, č. 2.) Lépe kreslený morzinský erb, ale již v oválové kartuši, obejmouté dvěma palmami, jest z r. 1699. (Archiv hl. m. Prahy, Knjha č. 482. — České filigrány XVII. století, Tab. CLIII. č. 1.); ten doprovází na 2. půlarchu dvě hornická kladívka, jež nám potvrzují lanovský původ papíru. Velikých rozměrů jest morzinský erb s fafrnochou a třemi klenoty, jež jsou velice nejasně podány, nad nimi v pasce písmena IRDHRRGVM. (Archiv m. Prahy, Sbírka listin IV., 22138: Osvědčení Martina Josefa Schallera, 5. 4. 1706. — F. Zuman, Podkrkonošské papírny, Tab. VIII. č. 1.)

Jsme-li již u těchto morzinských erbů, vzpomeneme jejich pěkných dřevorytů na obchodních značkách papírnických z obalu rysů. Jedné z r. 1706 v krkonošském museu ve Vrchlabí¹⁷⁾ a druhé z r. 1717 v archivu města Libáně¹⁸⁾. Jsou nejen pěkné kreslené erby, ale i s fafrnochou a třemi klenoty, obejmouté věnci a umístěné v horní polovici značky (první červeně tisknutá v rozměrech 18.5×31.4 cm) nad hornickými výjevy z dolů lanovských, druhá rovněž tak.

Panství Planá s papírnou v Michalových Horách patřilo hraběti Šlikovi do r. 1665. O tom mluví erb Šliků; štít (červ.) s hrotom (stř.), v němž kruh (čv.) a v zbývajících polích po kruhu (stříd. barev) na filigránu z r. 1659. (Archiv min. vn. Sign. K 59/16: Rekognice Kašpara Stránského

¹⁶⁾ Nikoli kunčické — tím opravujeme »České filigrány XVII. stol.«, Pam. arch. XXXV, str. 453.

¹⁷⁾ F. Zuman, Nové objevené obchodní značky papírnické, Č. Nár. musea, CXI, 1937, str. 110.

¹⁸⁾ F. Zuman, Obchodní značky papírnické, Slovenská knihověda 1948, v tisku.

v Klatovech, 1659. — České filigrány XVIII. stol. Tab. CLIV, č. 5.)

Svižně kreslený erb *Thunů* v renesančním štítě (jen koruna nad ním jest jakousi fantastickou stylisací) zdobí filigrán papírny v *Pürsteině*, jenž patřil k panství kláštereckému, jehož majiteli byli od r. 1630 hr. z Thunů. Jest to štít čtvrcený, v jehož 1. a 4. poli jest v půlce půl orlice a v druhé půli břevno; v poli 2. a 3. šikmý pruh. (Archiv min. vn. S 2/14 N. M.: *Loketští obchodní společníci pražských židů místodržícím*, Praha 1693. — Č. fil. XVII. stol. T. CLXI. č. 2.) Z téhož roku (1693), ale s jednodušší korunou jest thunovský erb na filigránu ve štítě, obejmutém palmami. (Archiv m. Prahy, Sbírka listin IV. - 12734.). O něco starší, ale ne tak dobře tvořený (s korunou ještě fantastičtějších tvarů) erb Thunů jest z r. 1687. (Archiv hl. m. Prahy, Sb. listin IV. 11956: Křestní list Jana Petra Skřivánka, Praha, 1687. — Č. filigr. XVII. stol., T. CLXI. č. 3.), A o kresbě již ubohé, úpadkové, možno mluviti při erbu na filigránu z r. 1693. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin IV. 12734: Kvítance Josefa Ant. Miseroniho z Lisonu, 1693. — České filigrány XVII. stol., T. CLXII. č. 1.) Erb Thunů objevuje se ku podivu ještě na poč. 19. století, kdy jsou erby na filigránech velikou vzácností vzhledem k tomu, že papírny nebyly již ve vlastnictví šlechty; jest tu spíše papír a určité forma z 2. pol. 18. století. Erb jest v oválovém poli, po jehož stranách jsou dosti neuměle provedené palmy a nad nímž ještě neumělejší náznak koruny. Kresba erbu svědčí též o úpadku. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin IV. 18592: Opis trestního nálezu T. Štastné, Praha, 1805. — České filigrány 1. pol. XIX. století, Rozpravy České akademie věd a umění, Tř. I. č. 81, str. 22, Tab. XXV. č. 3/a. — Totéž v Archivu hl. m. Prahy, Sbírka listin I. 615, r. 1806.)

Panská papírna v *Žamberku* patřila až do r. 1692 pánum z *Bubna*; v r. 1692 ji prodal František Adam z Bubna papírníku Bedřichu Baudyšovi. Vlastnictví pánu z Bubna došlo výrazu v erbu na filigránu: štít nových forem, kolem něho po stranách jakési náznaky fafrnochů a nad štítem koruna; ve štítě rozpoltěném, jejž dostali páni z Bubna, později hrabata z Bubna a Litic, při povýšení do stavu panského, jest v předním poli buben (čv. v stř. poli) a v zadní polovici lev, rostoucí ze (zl.) koruny (zlatý v modrém poli). (Archiv v Bělé p. B.: List zachovací Š. Kříže od Fr. Václava hr. z Vrby, Křimice, 14. 1. 1697. — Č. filigrány XVII. století, P. A. XXXV. T. CLXVI. č. 4.) A ku podivu, papírník používá znaku hr. z Bubna ještě v 2. pol. 18. století (na př. Archiv Nár. Musea, Registratura litomyšlská: Účet nadávku z vína, 1761. — České filigrány XVIII. stol., T. LVI., anebo: Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin I. 1176: tisknutá tabela Bruckenamtliche Jurisdicitionsgründe am Smíchov, 2. pol. 18. stol., Tab. LV, č. 1.. nebo: Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin I. 569/2, Soupis obyvatel Nového města praž., 1780. — České filigrány 18. stol., T. LV, č. 2.)

Některé erby byly, zvlášť v pozdější době kladený na prsa dvouhlavého orla. Příkladem jest erb hr. *Caretto-Millesimo*, na filigránu v oválovém štítě pět šikmých pruhů na prsou dvouhlavého orla pod korunou, pod ním jest vozík (caretto) tažený lvy. (Archiv města Bělé: Školní vysvědčení V. Karloňské z Bělé z r. 1793, na papíru snad semilském).

Téměř na moravské hranici na Svitavě v *Dlouhé*, jež patřila k panství německo-bělskému byla papírna, jejíž příslušnost k panství nám dokumentuje erb hr. z *Hohenembu*: Kozorožec (zl.) s černými rohy v (modrém) poli, jak jej známe ze znaku na náprsním štítě rakouského orla podle velikého titulu císaře rakouského ve skupině znaků německých zemí a dědičných držav¹⁹⁾). Erbovní figura kozorožka, stojícího na zadních nohách pěkně vyplňuje oválové pole kartuše obchodní značky, červeně tisknuté, vzniklé asi v 1. pol. 18. století.²⁰⁾

Již v r. 1700 za Ferdinanda Schwarzenberka prodalo panství vlčické u Trutnova, které patřilo od r. 1675 *Schwarzenbergům*, papírnu v *Mladých Bucích* Melicharu Peškovi. Z krátké doby do prodeje papírny máme na filigránu Švarcenberský erb: ve štítě 4 kůly, (stř.) kolem štítu řetěz rádu zlatého rouna a nad štitem knížecí koruna. (Arch. hl. m. Prahy, Sbírka listin IV. 10126: Propustný list Vojt. V. Zelenky, dat. Vídeň 12. 11. 1698. — F. Zuman, Podkrkonošské papírny. Rozpravy Čes. Akademie věd a umění, Tř. I. č. 89, str. 14 a T. I. č. 2.) Tyž erb se 4 kůly v malém štítu a nad štitem hraběcí koruna. (Archiv m. Prahy, Sbírka listin IV. 12898.) Slušně kreslený erb Švarcenberský ve štítě, jenž položen na plásti pod věvodskou korunou, jest na filigránu z r. 1732. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin IV. 17085, dat. Netolice 1732). Erb v dřevorytu provedený známe z obchodní značky papírnícké schwarzenberské papírny u zámku Reifensteina ve Štýrsku z r. 1702.²¹⁾

Málo šlechtických erbů najdeme na filigránech pootavských papíren, většinou to podniků soukromých. Teprve když se drhovelské panství s papírnou v Jistci dostalo r. 1715 Černínům koupil od svob. p. Dejma ze Stříteže a převzala nová majitelka Antonie Josefa Černínová, rodem hr. *Khünburgová*, vdova po Jakubu hr. Černínovi též papírnu, objevují se na filigránu dva erby: černinský, štít rozpoltěný, v jedné polovici jen damaskování (na čv. poli), v druhé 3 polobřevna v modrém poli, uprostřed štítek, a *Khünburšký* s kočoučí v 2. a 4. poli; erby nejsou již ve štítech, ale v oválech, jež spojuje koruna nad nimi; kresba není valná. (Archiv m. Prahy, Sbírka listin IV. 12127: Křestní list V. J. Císaře, Praha 1731. —

¹⁹⁾ Král z Dobré Vody, Heraldika, str. 228 a tab. XXXVIII.

²⁰⁾ F. Zuman, Nové české a moravské papírnícké obchodní značky, Č. Nár. musea, CXIV, 1940, str. 64.

— Originál značky v archivu rychnovského zámku.

²¹⁾ Dr. V. Thiel, Geschichte der Papiererzeugung und des Papierhandels in Steiermark. Zentralblatt für die Papierindustrie, 1936.

F. Zuman: Pootavské papírny, T. XVI. č. 1/a.). O něco lépe jest proveden černínský erb ve štíte ale fafrnochy jsou již nahrazeny jakousi kartuší ubohé kresby; nad štítem koruna. (Archiv m. Prahy, Sbírka listin IV. 12615: Kvítance K. Chvojkové Praha 1738. — Pootavské papírny, T. XVI. č. 2.)

Papírník ze Žďáru na Moravě Václav Sázavský dostal r. 1706 od Leopolda Josefa knížete z Dietrichsteina, jenž se r. 1698 ujal správy svěřenských statků, mezi nimiž bylo i panství polenské, povolení ku stavbě papírny v Ronově nákladem vrchnosti u pustého hamru na losenickém potoku. A tu vlastnictví propachtované papírny vyjádřeno za panství Waltra Františka X. z Dietrichsteina, jenž zdědil panství r. 1708, erbem dietrichsteinským, téměř ve stylu a rázu erbů 16. století, pokud se týče hlavně rozměrů a jednoduchosti: ve štítku dva vinařské nože, nad štítkem knížecí koruna. (Archiv zámku přibyslavského: Smlouva s papírníkem, dat. Polná, 1712. — F. Zuman: Posázavské papírny, T. I. č. 1.). Téměř stejného rázu jest erb z r. 1736 s neúměrnou korunou. (Archiv zámku v Přibyslavi, Reg. II. odd. 7, fasc. č. 22: Kontrakt papírníka z 30. 11. 1736. — Posázavské papírny, T. I. č. 4.), kdežto erb dietrichsteinský z r. 1722 jest obejmout již v duchu doby věncem. (Archiv m. Prahy, Sbírka listin IV. č. 10147: Zachovací list Kristiána Jana, dat. Libochovice, 1722. — Posázav. papírny, T. I. č. 2.). V duchu doby, tedy již větších rozměrů, jest erb D. s velikou korunou z r. 1763, (letopočet prostřed archu) (Archiv zámku přibyslavského, hlav. fasc. 22, subfasc. 1: Zpráva vrch. úřadu v Polné, 1773, 16. 9. — Posázavské papírny, T. III. 2/a.), pod nímž písmena FVDS (= Fürst von Dietrichstein) a ještě větších rozměrů, ale v kartušovitém štítu s ještě větší korunou, ale jinak správně kreslený erb z r. 1778. (Archiv zámku v Přibyslavi, hlav. fasc. 22, subfasc. 1: Zpráva vrchnostenského úřadu v Polné knížeti Dietrichsteinovi, 31. 10. 1778. — Posázavské papírny, T. IV. 1.). O heraldickém úpadku svědčí filigrán, na nějž byly dány vinařské nože bez štitu a nad ně poštovní trubka. (Archiv zámku přibyslavského, Reg. II. odd. 7. fasc. 22., subfasc. 1. Pachtovní smlouva s P. P. Entlicherem, 1733. — Posázavské papírny, T. I. 3.) Dietrichsteinské erby, jejichž kresby máme zde veliký výběr, měly by končit r. 1779, kdy byla papírna panstvím prodána Josefmu Benediktu Hellerovi, ale ještě r. 1791 najdeme erb ten na filigránu z dílny Hellerovy. (Archiv zámku přibyslavského, hlav. fasc. 22. subfasc. 1: Žádost Jana B. Hellera, 15. 4. 1791.)

Panství kákovské na Sázavě patřilo od r. 1726 Anně Marii Františce, velkovévodkyni toskánské, rodem vévodkyni saské, engernské a vestfálské, a tu současně se zámkem postavila i papírnu,²²⁾ na jejíž filigrán byl nakreslen toskánský erb a to dosti svižně v oválu, věnčeném palmami; nad ním

²²⁾ Čsl. státní zemědělský archiv, Sign. Pražské ředitelství — Kácov, 18/III.

vévodská koruna. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin I. 304/75: Dopis V. Trachenbergra magistrátu. Praha 1744. — Posázavské papírny, Tab. XXIV. č. 1. — Týž erb z r. 1735 v Stát. archivu zemědělském, Pražské ředitelství, Kácov, papírna: Dopis z Kácova, 23. 3. 1735. — Týž z r. 1744, Archiv m. Prahy, Sbírka listin I. 304/75.)

Teplické panství s papírnou v Dubí bylo majetkem hrabat Clary a tu ku konci 18. století »vyzdobil« papírník Josef Purkert v Dubí jeden člen filigránu jejich erbem, kresby ubohé. Ve čtvrceném oválu v 1. poli 3 hvězdy, ostatní pole nejasné ubohé kresby a též štítek uprostřed; linkami naznačen jakýsi erbovní plášt a nadé vším koruna. (Archiv min. vn. Commerciale 1796—1805, č. 6/10: Protokol sepsaný s papírníkem Purkertem 4. 1. 1797. — České filigrány XVIII. století, Tab. VIII. č. 4.)

Papírny na panství litomyšlském²³⁾ vyzdobily svůj filigrán erbem vrchnosti — hrabat Trautmansdorfu v 18. století, kdežto v stol. 17. použil papírník jen středního pole hraběcího znaku: šestiplátkovou růží v malém štítku. (Archiv Nár. Musea, Registratura litomyšlská: Týdenní lístek na maso z r. 1656. — F. Zuman, Papírny na panství litomyšlském, Č. Spol. př. starož. XXXV. str. 159 a tab. I/1.). A později opět tak r. 1663 (Archiv Nár. musea, Registratura litomyšlská: Hlavní účet z r. 1663. — Papírny na panství litomyšlském Tab. I. č. 2.) a r. 1695, (Týž archiv, Registratura litomyšlská: Dopis litomyšlského hejtmana L. Fialy, 1695. — Tab. I, 3/a, b.) Tato zjednodušená forma erbu žije též na filigránu papíry v Hrušové z r. 1695. (Archiv N. M., Reg. litomyšlská: Účet koláře M. Hájka, r. 1695. — T. II, č. 4.) a z r. 1702 (Archiv N. M., Registratura litomyšlská: Seznam cestovních vydání vrchnosti, 26. 5. 1702. — Tab. II. č. 5/a. b.), dále z r. 1711. (Archiv N. M., Registratura litomyšlská: Specifikace dovezeného obilí, 1711. — Tab. III. č. 7.). Ale v téže době, patrně na jiném druhu papíru, byl již celý erb trautmansdorfský, na př. z r. 1702 (Archiv N. M., Reg. litomyšlská: Kvítance K. V. Světlíka, 1702. — Tab. III. č. 6.), kde jsou i tři klenoty, nebo z r. 1730, kde je jakési heraldické nonsens — nad klenoty koruna! (Archiv N. M., Registratura litomyšlská: Kvítance na mimořádnou daň placenou z pokladny trautmansdorfské, 1710. — T. IV. č. 8.). Týž znak ve velice jasné formě máme z r. 1745: 1. a 4. pole po třech trojhranech nad sebou. 2. pole s šikmými pruhy, 3. pole dělené, v horní polovici rozštěpené. (Archiv m. Prahy, kniha č. 579), v menších rozměrech z r. 1727. (Archiv m. Prahy, Sbírka listin, I. 538/14: též č. 591/1. z r. 1748.).

Erb Palfyů, jelen rostoucí z kola nad třemi vrchy, na filigránu papíry v Nýrsku známe již z pozdější doby heraldického poklesu, neboť není

²³⁾ F. Zuman, Papírny na panství litomyšlském. Časopis Společnosti přátele starožitnosti, roč. XXXV, str. 150.

ve štítu, ale jen mezi dvěma palmami a též tři vrchy scházejí. (Arch. Univers. knihovny, doksané listiny: kopie listiny z r. 1574 snad již z konce 17. nebo počátku 18. století. — Též v Archivu m. Prahy, Sbírka listin I., 464/11 z r. 1765.).

Dobře kreslený erb *Zedwitzů* (Cetvic z Libšteina) z 18. století, ale v rázu století 17. jest na dřevorytové obchodní značce: ve štítu dvakát vodorovně děleném tři pole (stříbrné, červené a černé), nad štítem helm s fafrnochou, na přílbě jako klenot dva rohy a mezi nimi kuželovitý klobouk; vše jest obejmuto dvěma palmami, mezi nimi nápis »von Grün«, určuje původ papíru z Grünu v Aši.²⁴⁾ Na filigránu známe tento erb z r. 1796. (Archiv m. vn. Commerciale, 1796—1805 č. 6/2: Chebský kraj, zpráva krajského úřadu v Aši) a z r. 1811. (Archiv hl. m. Prahy Sbírka listin IV., 18602, dat. Praha, 1811.)

Znak *lobkovic*ky, dobře kreslený (štít čtvrcený: v 1. a 4. poli orlice (s náprsní páskou, jež zde schází), 2. a 3. pole uprostřed dělené, s klenotem (orel s praporci) a fafrnochou jest na filigránu z r. 1743. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin IV., 13678.)

Hrabčí erb *Nostický* na filigránu z r. 1765 (asi z Rokytnice v Orlických horách) v oválovém štítu ve středním štítkem ukazuje jasně v 1. poli původní erb notický: měsíc (zl.) stoupající v modrému poli, provázený dvěma rohy (červ. a stř. kostkoványmi). (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin IV., 10924.)

Z moravských erbů najdeme na obchodní papírnické značce, dřevorytem černé tisknuté a velikých rozměrů (20.2×28.7 cm.), z papírny *dalečinské* na panství kunštátském, jež patřilo od roku 1678 Janu N. hr. *Lambergovi*, erb tohoto rodu z r. 1688, když byl majitelem panství Kašpar Bedřich hr. Lamberg. Jest to erb čtvrcený: 1. a 4. pole jest kolmo rozštěpeno na dvě půlky (první s břevny, levá vyplňena damaskovacím ornamentem (diapré), 2. a 3. pole vyplňují psi s obojkou na damaskovaném pozadí, kteří se též opakují na štítku, položeném uprostřed erbu.²⁵⁾

Kdy byla založena papírna ve *Velkých Losinách* na Moravě, není známo. Jen moravský hi-

²⁴⁾ Originál štočku jest v museu v Aši. Viz F. Zuman, Obchodní značky papírnické, Čas. Společnosti přátel starožitnosti, str. 79.

²⁵⁾ Viz F. Zuman, Nové české a moravské papírnické obchodní značky, C. Nár. musea, CXIV, 1940, str. 61. — Originál značky jest v archivu zámku Rychnova n/Kn.

storik Dr. Gustav Trautenberger prohlásil, že našel papír se znakem Žerotínů — lev (červ.) korunovaný, vyřůstající z tří zelených vrchů ve štítu (stříbr.) na filigránu papíru z r. 1520; tehdy patřilo panství Žerotínům, kteří byli ochránci českých bratří, pečujících o svůj tisk s podporou Žerotínů.^{25)a)}

Pruskovský z *Pruskova* byl starý rod usídly ve Slezsku, ale v severních Čechách měl jeho člen, Jiří Pruskovský z Pruskova, oženiv se s Voršilou z Lobkovic, v držení zástavně Starou Hrad od otce své manželky a věnoval na tomto panství novohradském 12.500 kop míš. své manželce r. 1571. Jejich památku připomínají dva erby, z kamene vytesané, v kostelíku hradním,²⁶⁾ erb lobkoviccký a pruskovský: 1. a 4. pole dělené (stř. a čn.), přes to zlatý jelen na skále, 2. a 3. pole rozpoltěné (čv. a stř.) s 2 podkovami (střídatavými barev); klenotem jest rostoucí jelen. Pruskovští měli papírnu ve Slezsku již na konci 17. století a její filigrán zdobí jejich znak, slušně a správně kreslený. (Archiv hl. m. Prahy, Sbírka listin IV. 14321, r. 1690 a č. 12760, dat. Opava, 1702.)

Papírnici *Kretschmerové* v *Dušníkách* v Kladsku byli Rudolfem II. povýšeni do stavu šlechtického za své zásluhu o výrobu papíru, nepodléhajícího zkáze, zvlášť hmyzem (»papír nesmrtelný«), a to přídomkem »z Schenkendorfu«; ve štítu kosmo děleném jest v horní (stř.) polovici rostoucí lev (zl.), držící pohár (zl.), v dolní polovici 3 kosmé pásy (stř.) v modrému poli; na klenotu mezi 2 rohy rostoucí lev s pohárem v drápu. (Filigrán v Archivu hl. m. Prahy, Sbírka listin I. 133/13. z r. 1594.)

Ráz cizích erbů uplatní se na první pohled na erb *Chorinských* z *Ledské*, jimž patřilo panství ve *Forstu* v Podkrkonoší: ve štítu dva rohy, ozdobené hadími hlavičkami; štit nesen jest dvěma štítontoši a vše položeno na plášt pod korunou o 9 viditelných perlích na obroučce, tedy pod korunou hrabčí. (Archiv min. vnitra, Commerciale 1786—95. C 6/15: Zpráva hospodářského úřadu ve Forstu z 9. 5. 1787. — Viz F. Zuman, Podkrkonošské papírny, Tab. II. č. 2.)

(Pokračování.)

^{25)a)} H. A. Geschichte der Papiermühle Grosz Ullersdorf, Wochenblatt für Papierfabrikation, 63. Jahrg. 1932, str. 759—761. — Jinde (L. Weigner: Typografia, XX. 115) se docela tvrdí, že čeští bratří dali podnět k výrobě papíru a že papírnu postavil Karel hr. z Žerotína.

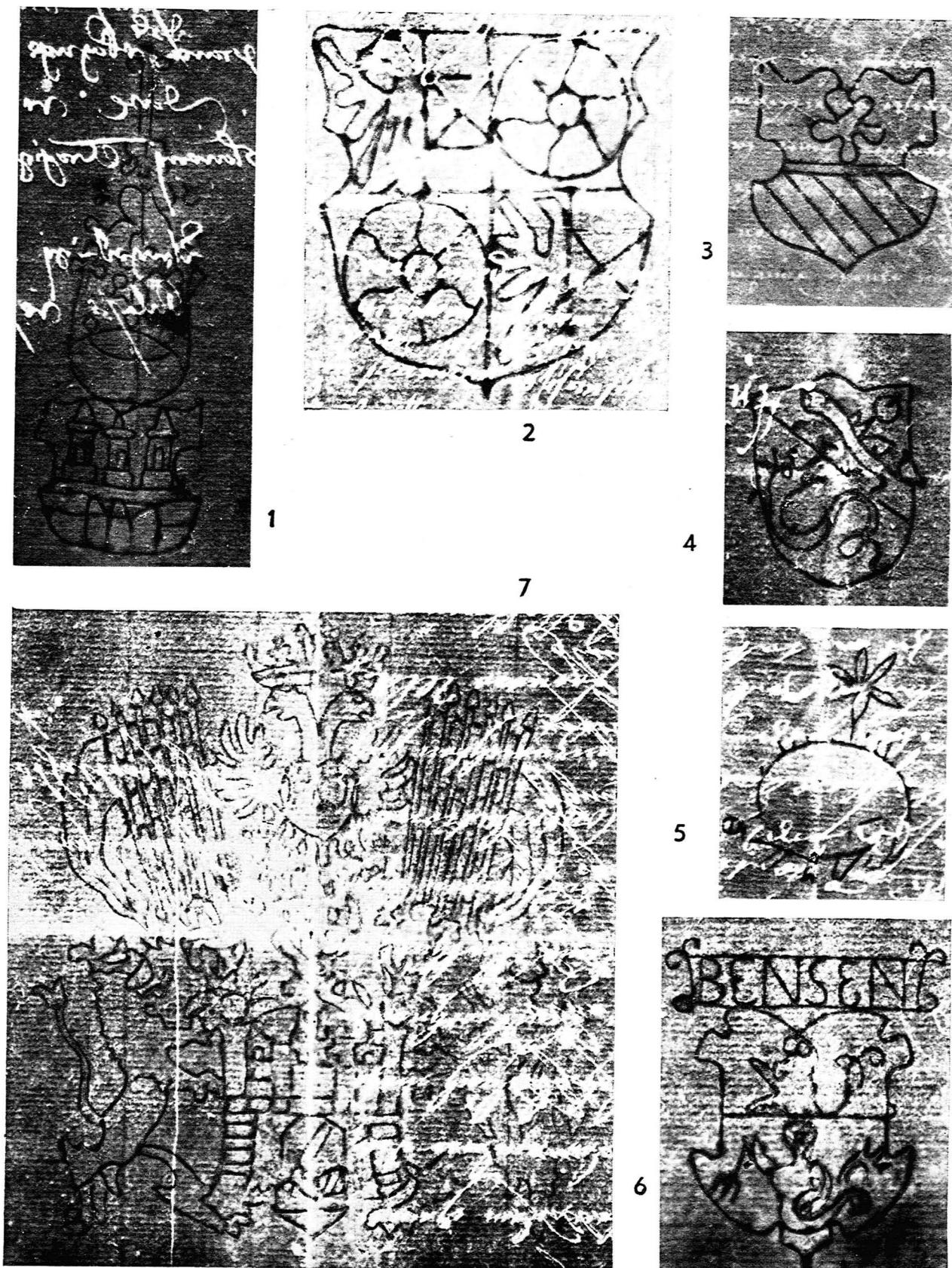
²⁶⁾ A. Sedláček, Hrady a zámky, díl X, str. 308.

Karel Schwarzenberk: Tituly v Koruně české.

(† — vymřel, h. — holdoval, k. — konfiskován, pr. prodán, K — královský rod, P — prvorodenství.)

I. Slezská knížectví bez rozdílu titule vévodského a knížecího. Asi 1269, uděleno trvale 3. VII. 1318 Opava (levoboček K.) † 1482. — 1282

h. Těšín (Piast) † 1653. — 10. I. 1289 h. Bytom (Piast, větev opolská) † 1355. — 1291 h. Opolí (Piast) † 1532. — 20. II. 1327 h. Ratiboř

ERBY A ZNAKY NA FILIGRÁNECH PAPÍRŮ Z 16.—19. STOLETÍ.

1. Praha - Staré město, r. 1545. 2. Páni z Redern, 1586 3. Krumlov, 1604. 4. Seyfert ze Seyfenova, 1602.
5. Jihlava, 1569. 6. Poušt z Libštatu, 1625. 7. Praha - Staré město, 1687.

1

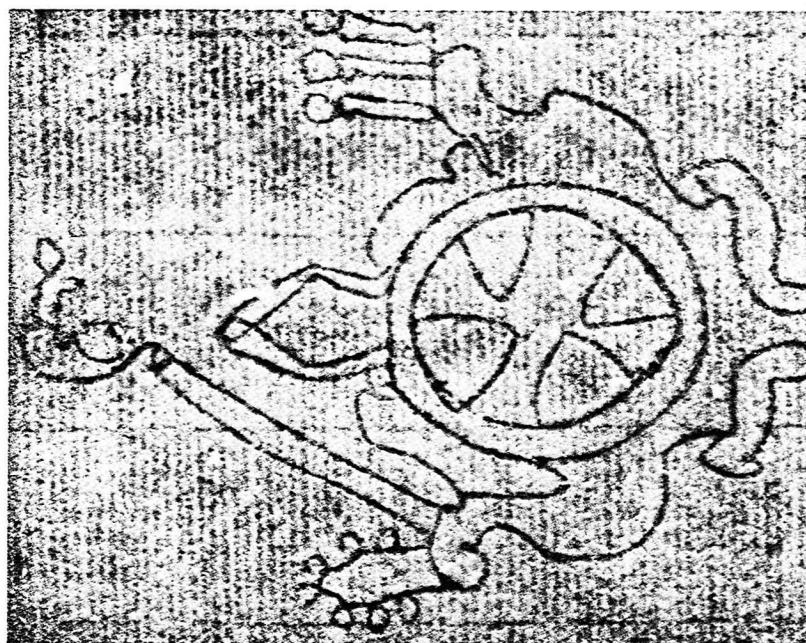
2

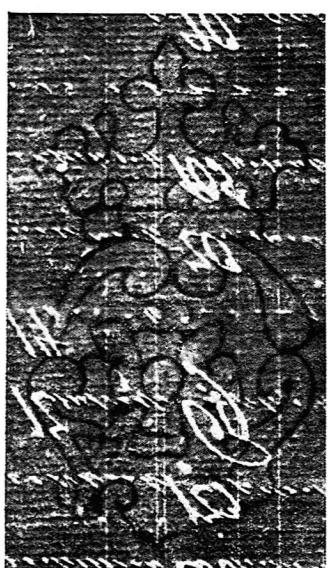
3

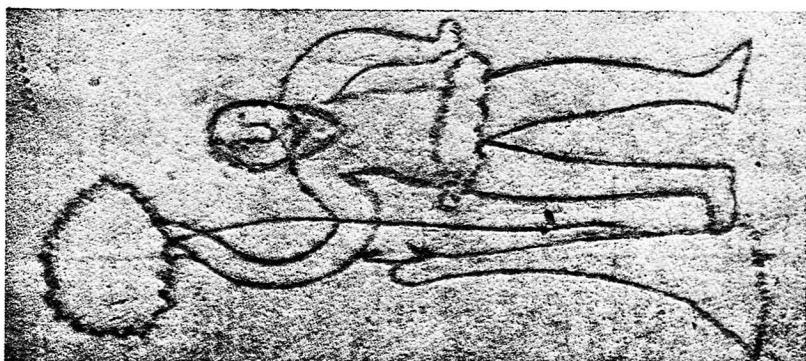
4

7

5

6

ERBY A ZNAKY NA FILIGRÁNECH PAPÍRŮ Z 16.—19. STOLETÍ.

1. Kinský z Tetova, 1624. 2. Páni z Bubna, 1697. 3. Jáchymov, 1695. 4. Rakovník, 1719. 5. Hr. z Trautsmansdorfu, 1665. 6. Maltánský řád, 1784. 7. Divý muž se stromem, 1808.

(opavský levoboček K) † 1521. — 1327 h. Osvětim (Piast těšínský) pr. 1453. — 1327 h. Zátor (Piast těšínský) pr. 1494. — 1327 h. Kozlí (Piast) † 1355. — 7. V. 1329 h. Olešnice (Piast hlohovský) † 1492. — 9. V. 1329 h. Lehnice a Břeh (Piast) † 1675. — 9. V. 1329 h. Zaháň (Piast hlohovský) † 1472. — 1. X. 1381 h. Hlohošť (Piast) † 1504. — 1336 h. Minsterberk (Piast svídnický) † 1428. — 1337 h. Javor (Piast) † 1346. — 1342 h. Nisa (biskup vratislavský). — 1377 Krnov (opavský levoboček K) † 1506. — 1462 Minsterberk (z Poděbrad) pr. 1569. — 1472 Zaháň (vév. Saský) k. 1548. — 1495 Olešnice (z Poděbrad) † 1647. — 1521 Ratiboř (Piast opolský) † 1532. — 1523 Krnov (markrabě Braniborský) k. 1622.

II. *Vévodové*. 1354 Lucemburk (K) † 1479, též titul královský, odstoupený 1797. — 1376 Zhořelec (K) † 1396. — 28. XII. 1613 Opava (z Lichtenštejna) P. — 13. V. 1623 (15. III. 1622) Krnov (z Lichenštejna) P. — 4. I. 1627 Frýdlant — se Zahání — (z Valdštejna) P † a k. 1634. — 16. II. 1628. Zaháň — povyšena na vévodství — (z Valdštejna) P † a k. 1634. — 15. IV. 1628 Krumlov (z Eggemberka) P † 1710. — 1630 Hlohov (z Valdštejna) P † a k. 1634. — * 9. VII. 1646 Zaháň (z Lobkovic) P † pr. 1785. — * 17. XII. 1648 (Olešnice (vév. Württemberský) † 1792. — * 30. VII. 1654 Minsterberk a Frankenštejn (z Aueršperka) P pr. 1791. — 12. V. 1722 Těšín (vév. Lotrinský) P, od 1765 také král. titul, k. 1919. — 28. IX. 1723 Krumlov (ze Schwarzenberka) P, k. 1947. — 2. XI. 1754 Bělsko (Sulkowski) P. — 3. V. 1786 Roudnice (z Lobkovic) P. — 22. VII. 1818 Zákupy (Bonaparte) P, † 1832. — * mírem v Hubertusburku pod svrchovaností pruskou.

III. *Knížata*. 1182 Markrabě moravský, K pro půjčován porůznu, naposledy 1349—1411, pak 1423—1437, pak král. titul pořadím před vévodstvím slezským. (1187—1197 říšským knížetem biskup pražský). — 1588 biskup olomoucký. — 1603 arcibiskup pražský. — 12. III. 1624 Frýdlant (z Valdštejna), viz u vévod. — 23. IX. 1624 z Lobkovic. — 20. XII. 1633 z Lichtenštejna (na Moravském Krumlově). — 16. I. 1637 z Bernstadt (morganat, sňatek z Minsterberka) † 1658. — 1682 Bruntál (velmistr Ampringen) † 1684. — 23. IX. 1706 abatyše u sv. Andělů † 1758. — 3. X. 1746 z Mansfeldu P † 1780. — 5. XII. 1746 ze Schwarzenberka (druhorození). — 22. XII. 1746 Kinský P. — 18. III. 1746 Sulkowski (19. III. t. r. kníže Bělský) P. — 1754 Sulkowski (druhorození). — 20. XII. 1763 Khevenhüller P. — 24. XII. 1763 Collaredo P. — 28. XII. 1763 Batthyány P † 1915. — 13. XI. 1765 ze Starhemberka P. — 10. XII. 1765 Poniatowski † 1813. — 27. I. 1767 z Clary-Aldringen P. — 1. VIII. 1769 z Paaru P. — 27. VI. 1776 z Kounic P. — 27. VII. 1783 Palm P † 1851. — 6. V. 1784 Grasalković P † 1864. — 1. VII. 1795 Esterházy. — 10. IV. 1805 z Trauttmansdorffu P. —

27. II. 1807 z Lynar P. — 26. XII. 1807 Pálffy P. — 27. XI. 1808 z Rohanu (rakouský knížecí stav přenesen na větev Rohan-Rochefort 1833) † 1846. — 21. VII. 1810 S. Mauro (Saluzzo) rak. knížectví? † 1837.

Knížecí pořadí. 1348 abatyše svatojirská, klášter zrušen 1782 † 1803. — 26. VIII. 1704 titul vévodkyně těšínské (milenka krále Augusta II.) † 1743. — 2. II. 1766 abatyše tereziánského ústavu (K) dostala 1791 právo korunovat královnu.

IV. *Knížecí rody*, které neměly českého udělení knížecího stavu, byly však před 1848 obyvateli neb i usedlé v Čechách, z Arenbergu — Blaas d'Aulps P — z Beaufort-Spontin P — Biron Kuronský — z Fürstenberka — z Hatzfeldu P † — z Hohenlohe — z Hohenzollern, tato větev † — z Löwenstein-Wertheimu — z Metternichu, hrabě kynžvartský P — z Oettingen-Wallersteinu — Orsini-Rosenberg P — z Porcia P — Piccolomini P † — Reuss z Plavna † — vév. Sasko-Lauenburký † — ze Salm-Reifferscheidtu na Rájci P — ze Schönburgu — z Thurn-Taxis — Trautson P † — z Windisch-Graetzu. — Knížecími držiteli českých lén v Němcích byl kníže Schwarzburg-Rudolstadský a kurfiršt Saský; tento zejména od r. 1635 držel markrabství Horní a Dolní Lužice; tato byla v r. 1815 Prusku odstoupena bez lenního závazku.

U. Nejvyšší dědičné zemské úřady.

Kníže primas:

5. V. 1344 arcibiskup pražský (odznak: dvojitý průvodní kříž).

Hrabě král. kaple:

arcibiskup olomoucký.

Ustavičný kaplan:

opat slovanský.

Almužník:

1791 opat strahovský.

Nejv. Hofmistr:

4. IV. 1719 hrabě Kinský (odz.: hůl se zemským znakem).

Nejv. maršálek (odz.: meč svatováclavský):

1307 pán z Lipé, k. 1620.

1620 pán z Dubé † 1706.

Nejv. truksas (odz.: hůl se zlatým lvem):

1350 pán z Hasenburka † 1663.

1723 kníže z Collaredo.

Nejv. číšník (odz.: soudek se zemským znakem):

1352 pán z Vartenberka, k. 1621.

1627 pán Slavata, vladař domu hradeckeho † 1712.

25. IV. 1716 hrabě Černín, vladař domu hradeckeho.

Nejv. kraječ (odz.: nůž):

XV. stol. pán z Ústí Sezimova † 1656.

25. IV. 1716 hrabě z Valdštejna.

Nejv. kuchmistr (odz.: hůl):

26. VII. 1723 hrabě Vratislav.

Nejv. pokladník (odz.: torba):

1725 hrabě z Vrbny † 1830.

1834 kníže z Lobkovic. vévoda roudnický.

Nejv. komorník nad stříbry:

19. IV. 1743 hrabě z Uhlfeldu † 1769.

1796 starohrabě ze Salm-Reifferscheidtu.

Korouhevník stavu panského (odz.: korouhev zlatem vyšitá):

26. VII. 1725 pán Kořenský z Terešova, znak polepšen 13. V. 1724 † 1795.

3. IV. 1798 hrabě Chorinský.

Korouhevník stavu rytířského (odz.: korouhev stříbrem vyšitá):

26. VII. 1723 Markwart z Hrádku † 1743.

18. X. 1743 Vančura z Řehnic, povýšen do stavu panského.

1771 Astfeld z Vydrí, povýšen do stavu panského.

1791 Voříkovský z Kundratic.

Dveřník (odz.: klíč se zemským znakem):

XV. stol. Karel ze Svárova, stav panský a znak polepšen 18. III. 1654 † 1741.

6. V. 1743 Mladota ze Solopisk, stav panský 1761.

Nejv. poštěmistr (odz.: poštovní trubka se zemským znakem):

10. IV. 1628 pán z Paaru, stav hrabecí, 1654, stav knížecí viz výše.

Nejv. lovčí:

1003 udělen tento úřad Hovorovi dědičně, rod jeho vymřel v době nám neznáme.

Význam titulů, sestavených v této komplikaci, je ten, že jejich udělení dokládá samostatnost a jednotu českého státu v dobách předbělohorských i pobělohorských. Udělování titulů knížecích a vévodských bylo totiž výsostným právem svrchovaných panovníků. Proto, poněvadž arcikněžectví rakouské bylo částí Římské říše národa německé-

ho, a poněvadž titul knížecí nebyl v Uhřích tehdy obvyklý, dávali se i rakouští a uherští poddaní domu Rakouského povyšovat do českého stavu knížecího, potvrzujícce tak — třebas bezděky — jeho samostatnost. A poněvadž udělení titulu říšské kanceláře neudělovalo v Čechách politických práv, ucházely se o české udělení i německé rodiny, které v Němcích už podobné udělení měly. U českých rodin pravidlem české udělení bylo první. Jen knížata z Trauttmansdorffu, ač v Čechách usedlá, dala si český titul udělit až po říšském, čímž zase důležitost tohoto českého udělení byla zdůrazněna. Významné je také, že český titul knížecí, tento eminentní projev české královské svrchovanosti, byl udělen i po zřízení císařství rakouského — jako na důkaz, že česká svrchovanost nebyla a nemohla být tím dotčena. Význam nejv. dědičných dvorních úřadů je pak tento. Podobné úřady měly i rakouské země, třebas ne-svrchované, ale měla je každá zvlášť, poněvadž právě každá zvlášť stála v lenním poměru k říši, a netvořily státního celku. České země naopak takový celek tvorily, a proto nemohlo být dvorních úřadů moravských ani slezských. — Tituly piastovských knížat slezských nejsou ovšem výronem české svrchovanosti; ale postupně podřizování těchto rozených knížat pod vrchnost českého krále bylo nejen dokladem budovatelské péče pražských panovníků, nýbrž bylo také předpokladem pro to, aby si svět navýkl vidět knížata mezi dvořany českého krále. Tím bylo připraveno udělení takových titulů z moci české, a tím znamenité rozmnovení vážnosti českého státu. — Za každý doplněk nebo opravu těchto dat budeme upřímně vděčni!

Jan Lintner: Obyvatelé Dolního Bukovska r. 1691 a 1746.

Kromě mnohých rozptýlených rodopisných pramenů dochovaly se v Schwarzenberském archivu v Třeboni dva doklady, které popisují obyvatelstvo městečka Dolního Bukovska jaksi souhrně.

První z nich jest »Specificati synkův a sirotků z Dol. Bukovska«, kterou na vyzvání třeboňské vrchnosti poslali 10. září 1691 purkmistr a konšelé Dol. Bukovska na Třeboň a doporučili ji tímto dopisem:¹⁾ »Při našem městys málo synkův a sirotkův se vynachází a dokonce žádných synkův pro velikou chudobu rodičův studovati dáti nemohou a taky, které sme před rukama synky měli, již potříkráte na vojnu dáti jsme museli. Kteří pak synové při svých řemeslo se učí, takový specifice na partikulární registřík postavití jsme dali. Co se dotýče školní mládeže, takovou v zimě 2 neb 3 měsíce do školy učiti dají; potom však, jak pole se otevře a pastva se začíná, pro práci nutnou a pastvy pro nedostatek čeleďi z učení je odtrhovati musejí. — Podle tohoto seznamu byl stav mužské mládeže v Dol. Bukovsku:

¹⁾ Schwarzenberský archiv v Třeboni IB 5 AS 15b.

Beriáš Jan, rychtář a švec, měl syny: Floriána 9 let, Tomáše 7, Jiříka 5, Jana 3; všichni chodí do školy.

Čančura Václav, tkadlec, syn Martin, učí se tkalcem, 15 let, Ondřej 12 let, Matouš 9 let.

Cech Jan, bez řemesla: syn Václav 15 let, Matěj 13 let, Jiřík 11, Řehoř 9; poslední tři chodí do školy.

Doležal Ondřej, primas, bez řemesla.

Dvořák Prokop, bez řemesla: syn Matouš 9 let, Řehoř 7.

Davídek Prokop: Jan sirotek, 18 let, slouží.

Hrdlička Pavel, švec, je na vojně.

Hruška Tomáš, tesař.

Hřebenský Bartoloměj, krejčí.

Chmel Matěj, bez řemesla.

Chrastina Jakub, bez řemesla; Jiřík bratr 15 let, sirotek, slouží ve městě.

Jan Ernest, zedník: syn Theodor 20 let, Martin 7 let, chodí do školy, Jan 4 roky.

Jouza Jiřík, bez řemesla: syn Jan 8 let, chodí do školy.

Karkoš Vít, tkalec.
Kerna Jan, přesličkář: syn Matěj 18 let, tovaryš. Jan 16 let, v učení.
Kalouch Pavel, bez řemesla: syn Matěj 9 let, Jakub 4 roky, Petr 3.
Kopeček Jiřík, bez řemesla: syn Matouš 28 let, na vojně, Petr 18 let, byl sladovnickým v klášteře Zbraslavském, Václav 15 let.
Křísa Vavřinec, krejčí: syn Jiřík 5 let, chodí do školy.
Lázna Václav, bez řemesla: syn Martin 14 let, Vavřina 12 let.
Ležáček Matěj, bez řemesla: Řehoř bratr, sirotek 18 let.
Lisej Ondřej, bez řemesla: syn Jiřík 1 rok.
Menšík Jiřík, tkadlec: syn Václav 7 let. — *Menšík Matouš*, bez řemesla: syn Matěj 11 let, Martin 7 let; oba chodí do školy.
Moravec Vavřina, bez řemesla: syn Řehoř 15 let, Jan 8, chodí do školy.
Novotný Vít, tesař.
Opršíl Pavel, bez řemesla: syn Václav 8 let, je slepý.
Pecenka Ondřej, švec: syn Martin 12 let, učí se ševcem.
Pícha Mikoláš, bez řemesla.
Pokorný Jan, bez řemesla.
Procházka Jiřík, švec: syn Jan 20 let, krejčím, Tomáš 16, Mikuláš 10, Štěpán 8.
Průcha Matouš, bez řemesla.
Rezek Tomáš, bez řemesla.
Řezník Jiřík: syn Jakub 15 let, na vandru, Jan 10 let, Vavřina 8, chodí do školy.
Samek Pavel, bez řemesla.
Sláma Vavřina, bez řemesla, syn Jiří 3 roky.
Soukup Jiřík, sklenář: syn Martin 7 let.
Světlý Bartoloměj, bez řemesla: syn Jan 20 let, sladovnického řemesla, je na vandru, Martin 10 let, Ondřej 7, oba chodí do školy.
Šandera Jiřík, bez řemesla: syn Pavel 10 let.
Sedivý Matouš, bez řemesla: Matěj sirotek 10 let, slouží.
Šoukal Jakub, bez řemesla: syn Jan 12 let, Jiřík 10 let, oba chodí do školy, Šimon $\frac{1}{2}$ roku.
Štüber Ondřej, tkadlec: syn Tomáš 16 let, tkalcem, Matouš 14 let, tkadlec, Josef 11, Pavel 7, oba chodí do školy, Prokop 3 roky.
Tátovský Josef, bez řemesla: syn Matěj 6 let, chodí do školy.
Ulický Jan, bez řemesla.
Vaněk Mikoláš, bez řemesla.
Vartejský Václav: syn Martin 12 let.
Uávrovský Matouš, bez řemesla.
Vavřina, panský cihlář: syn Jiřík 18 let, slouží, Matěj 15 let, slouží, Jan 14, slouží, Pavel 10, slouží.
Zeman Tomáš, bez řemesla.
Zikeš Jiřík, kovář, syn Kašpar 20 let, Havel 18, učí se kovářem, Melichar 15 let, umí čisti a psát i a měl by chut' učiti se řemeslu zednickému.

Úplný seznam obyvatelstva Dol. Bukovska v r. 1746 dochoval se v přiznávacím listě k dani z hlavy.²⁾ Tehdy bylo v Bukovsku 69 domů; z toho bylo 11 domů větších s polma, 7 prostředních, 23 s výměrou jednoto půllánu, 17 čtvrtlánu a 11 domů bez polí.³⁾ V těchto domech žilo 429 obyvatel, 206 mužů a 223 žen. V zmíněném seznamu přicházejí tato příjmení:

Cihlář Jakub, pékař, manž. Anna, děti: Matěj, Martin, Ondřej, Veruna.
Čan Jiřík, manž. Marjána, dcera Kateřina. — Čan Řehoř, manž. Rozína.
Čancíra Jan, manž. Alžběta, děti: Matěj, Kateřina, Dorota.
Davídek Jan, manž. Dorota, děti: Jakub, Vít, Marjána, Alžběta, Anna.
Dvorák Jan, manž. Žofie, děti: Prokop, Marjána, Kateřina, Alžběta.
Doležal Václav, manž. Marjána, děti: Matěj, Martin.
Ebnerová Dorota, dcera Mandalena.
Fiala Matěj, kantor a písář, manž. Kateřina děti: Václav, Dorota.
Fikář Jiřík, kovář, manž. Kateřina, děti: Jakub, Vít, Matěj, Marjána, Voršila.
Habeš Jiřík, manž. Alžběta, syn František. — Habeš Václav, manž. Anna, děti: Veruna, Marjána.
Hanus Vavřinec, manž. Dorota, dcera Marjána.
Chmel Jakub, manž. Kateřina děti: Vavřinec, Matouš, Veruna.
Jabůrek Tomáš, kovář, manž. Alžběta, děti: Václav, Matěj, Martin, Jakub, Marjána. — Jabůrek Vít, manž. Voršila, děti: Vavřinec, Anna. — *Jabůrková Dorota*.
Jareš Jan, manž. Žofie.
Jouza Jan, manž. Voršila. — Jouza Jiřík, manž. Marjána.
Karkoš Jiřík, manž. Kateřina, syn Vít.
Kerna Jiřík, manž. Marjána, děti: Josef, Kateřina, Marjána.
Koller František, manž. Alžběta, děti: Václav, Matěj, Josef, Marjána.
Kopeček Jiřík, manž. Marjána. — Kopeček Václav, manž. Rosína, děti: Tomáš, Eva.
Krotký Jan, tkadlec, manž. Veruna, dcera Barbora. — Krotký Jiřík. — Krotký Josef, manž. Justina, děti: Ondřej, Lenora. — Krotká vdova, dcera Alžběta.
Kroupa Kašpar, kovář, manž. Kateřina, děti: Tomáš, Matouš, Kateřina. — Kroupa Vavřinec, manž. Marjána, děti: Vít, Pavel, Matěj, Kateřina. — Kroupová vdova.
Krumpholtz Josef, manž. Dorota.
Křísa Jiřík, manž. Kateřina, děti: Matěj, Václav, Kateřina.
Kubeš Matouš, manž. Alžběta, děti: Vít, Kateřina.
Lazna Vavřinec, manž. Kateřina, děti: Vavřinec, Matěj.

²⁾ Archiv v Třeboni IB 4S 45.

³⁾ Tamtéž IB 5AS 15b.

Ležáček Tomáš, manž. Kateřina, děti: Vavřinec, Matouš. — Ležáček Václav, manž. Dorota, děti: Kašpar, Marjána, Kateřina, Alžběta.
Líkař Jiřík, krejčí, manž. Anna, děti: František, Václav, Matouš, Anna.
Loužík Tomáš, zedník, manž. Anna, syn Kašpar.
Menšík Jakub, tkadlec, manž. Dorota, děti: Karel, Jakub, Alžběta. — Menšík Jan, manž. Marjána, děti: Vojtěch, Jan, Kateřina. — Menšík Václav, manž. Rozína, dcera Dorota.
Moravec Jakub, manž. Marjána, děti: Kateřina, Anna, Alžběta. — Moravec Vavřinec, manž. Rozína, děti: Jan, Alžběta, Eva.
Němec František, manž. Kateřina, syn Václav. — Němec Ondřej, manž. Voršila, děti: Jakub, Dorota.
Novák Jiřík, manž. Kateřina. — Novák Vít, tkadlec, manž. Voršila, děti: Rozína, Alžběta.
Pařovská Marketa.
Petržílka Vojtěch, krejčí, manž. Lidmila, děti: Marjána, Alžběta, Veruna, Václav.
Pícha Jan, manž. Lidmila. — Pícha Šimon, syn Matěj. — Pícha Václav.
Pinz Václav, manž. Voršila, dcera Dorota. — Pinz Václav, manž. Alžběta, děti: Matouš, Anna. — Pinzová Mandalena.
Podzimek Tomáš, manž. Alžběta, syn Jan.
Pokorný Jakub, manž. Alžběta, děti: Barbora, Kateřina. — Pokorný Matouš, manž. Marjána, dcera Alžběta. — Pokorný Matouš, manž. Rozína, děti: Václav, Kateřina. — Pokorný Václav, manž. Alžběta.
Prchlík Šimon, manž. Eva, děti: Jan, Voršila, Kateřina.
Procházka Tomáš, švec, manž. Kateřina, děti: Jakub, Rozína, Voršila, Zuzana.
Průcha Martin, manž. Kateřina, děti: Antonín, Marjána, Eva, Juliána. — Průcha Václav, manž. Alžběta, děti: Josef, Lidmila.
Rejdar Josef, slouha, manž. Mařena, syn Jan. — Rejdar Mikoláš, manž. Eva, děti: Martin, Karel, Dorota, Kateřina, Alžběta.
Růžička Matěj, manž. Rozína, děti: Jakub, Václav. — Růžičková vdova.
Samek Jiřík, manž. Rozína. — Samek Matěj, manž. Rozína, dcera Eva. — Samek Matouš, manž. Alžběta, syn Adam.

Semotam Antonín, manž. Voršila, děti: Vavřinec, Barbora. — Semotam Jiřík, manž. Dorota, děti: Lidmila, Anna, Alžběta. — Semotam Lorenz, manž. Marjána.
Schromhauser Jan, manž. Kateřina. — Schromhauser Josef, manž. Alžběta, děti: Jan, Vavřinec.
Schubert Jakub, manž. Marjána, děti: Tomáš, Jan, Kateřina, Juliána.
Sládek Jan, manž. Marjána. — Sládek Martin, tkadlec, manž. Kateřina, děti: Václav, Voršila.
Soukup Bernard, krejčí, manž. Alžběta, syn Jan.
Steiner Jiřík, krejčí, manž. Rozína.
Světlý Antonín, manž. Kateřina, děti: Václav, Tomáš, Vít. — Světlý Ondřej, pekař, manž. Marjána, děti: Dorota, Alžběta, Vojtěch.
Šaldová Mariána, děti: Vavřinec, František.
Šedivý Jan, manž. Rozína, děti: Václav, Dorota.
Šindelářský Jan, manž. Alžběta, děti: Martin, Veruna.
Šoukal Matouš, manž. Kateřina, syn Jakub.
Šubert Matouš, manž. Kateřina, dcera Kateřina.
Tátovský Jan, manž. Kateřina, děti: Jakub, Josef, Marjána. — Tátovská Dorota, dcera Lidmila.
Toman Vít, manž. Voršila.
Träger Lorenz, manž. Rozína. — Träger Václav, manž. Eva, dcera Terezie.
Valeš Martin, manž. Alžběta, děti: Jan, Matěj, Anna, Kateřina, Alžběta.
Vaněček Jan, tkadlec, manž. Rozína, děti: Anna, Alžběta.
Vaněk Jan, manž. Alžběta, děti: Josef, Vít, Martin, Jiřík, Eva. — Vaňková vdova.
Uartecký Václav, manž. Kateřina, dcera Kateřina.
Uávrovský Vavřinec, manž. Marjána, děti: Václav, Matouš, Voršila. — Vávrovská vdova.
Uladyska Václav, manž. Marjána, syn Josef.
Uopřášlová Eva a Marjána.
Uretecký Martin, děti: Marjána, Alžběta.
Zikeš Matouš, manž. Kateřina, děti: Matouš, Václav, Jakub, Antonín, Alžběta, Kateřina.
Žák Josef, krejčí, manž. Marjána, děti: Dorota, Alžběta. — Žák Martin, manž. Rozína.

Metoděj Zemek: **Náhrobky v metropolitním kostele sv. Václava v Olomouci.**

Pokračování.

56.

Epitaf kanovníka Hynka ze Zvole s obrazem představujícím Pannu Marii, sv. Jana Křtitele se svatou Kateřinou, s tímto nápisem:⁸¹⁾

⁸¹⁾ Hynek Zvolský ze Zvole pocházel ze starého šlechtického rodu. Studoval na universitě v Bolgovi, kde dosáhl doktorátu práv; byl vynikajícím řečníkem a znalcem právních otázek. Jako kanovník olomoucký se jmenuje 17. I. 1482 (ZAM, Nová sbírka, 224/2); byl

Gloria Zvolskorum pariter decus, hic jacet Hinko

nějakou dobu exkomunikován, že nerozvážně vztáhl ruku v kostele na vzneseného pána Štěpána (AOK, rkp 293, 125); když skutku kajíceně litoval byl exkomunikace zproštěn; administrátor olomouckého biskupství, 8. X. 1490 (AAK, Libri erectionum); naposledy jako administrátor 9. III. 1491 (AMB, 705). Náležel k humanistické skupině olomoucké. Zemřel 11. června 1492

*Qui fuit antiqua nobilitate potens
Plures Bononiae studio contriverat
annos.*

*Insignis Rhetor, Juris - - -
Invida purpureo jecit mors flore virentem
Heu rupit sacra stamina Parca manu
Extremum clausit Junii undemoque lucente
Anno millesimo quadringentesimo labente
a Christo nato Nonaginta atque secundo.⁸²⁾*

57.

Kanovník Ondřej Stibor měl náhrobek z bílého mramoru v ambitě u oltáře sv. Filipa a Jakuba s nápisem:

Andreae Stiborio Olomucensi et Cremsiriensi Canonico, fide, pietate, vitaeque sanctimonia, mihiique avunculo optime merito, Augustinus nepos posuit Anno 1496.⁸³⁾

58.

Na malovaném obraze, který však již r. 1708 na dómě nevisel, byl tento nápis:

Venerabilis Dominus Wenceslaus Wiedikmarus, Canonicus Olomucensis, obiit Anno 1499 die 13. Martii.⁸⁴⁾

59.

Také náhrobní kámen kanovníka Mikuláše z Hradce byl před r. 1708 z domu odstraněn:

Anno Domini 1517 die Mercurii 19. mensis Maii obiit venerabilis vir, Dominus Nicolaus de Gretz, Canonicus ecclesiae Olomucensis.⁸⁵⁾

⁸²⁾ Chlouba Zvolských a zároveň okrasa, Hynek zde odpočívá: jenž byl mocný dávnou urozenosti. Mnoho let ztrávil v Bolgno na studiu. Byl význačným řečníkem, znalcem práva. Závistivá smrt jej zasáhla v růžovém rozkvětu sil. Běda, krutou rukou strhala Šidička nit jeho života. Naposledy vydechl dne 11. června, když uplynul rok po Kristu tisíc čtyřstý dvaadvadesátý.

⁸³⁾ Ondřej Stiboriův z Olomouce zvaný také Ondřej z Olomouce narodil se v Olomouci; studoval ve Vídni, kde dosáhl hodnosti bakaláře a jako takový r. 1445 byl přijat do kolegia bakalářů pražské univerzity (MUP, I 2, 26); kanovník olomoucký, 1459 (AOK, E 1 28, 213) — musel však jej dosáhnouti dříve — asi r. 1455 — jak zřejmo z pořadí kanovníků; místopřežent biskupské konsistoře, 22. II. 1475 (ibid, 123); arcijáhen přerovský, 30. IX. 1478 (ZAM, B 3456): až do smrti byl také kanovníkem kroměřížským. Získal si nesmrtné zásluhy za to, že vychovával a na studijní dráze morálně i finančně podporoval svého synovce Augusta olomouckého. Zemřel roku 1496. (Nelze jej zaměňovat nebo spojovat s Ondřejem Stöberlem, matematikem, humanistou a kanovníkem vídeňským, jak se často děje; viz Babinger, *Der mährische Humanist Stephanus Taurinus und sein Kreis*, Würzburg, 1944).

⁸⁴⁾ Václav Vieczigmark (Viecekmarus), kněz, kanovník olomoucký, 31. X. 1495 (AOK, A IV d 23). Zemřel 13. března 1499.

⁸⁵⁾ Mikuláš z Hradce (de Gretz, Gretzer); jeho matka se jmenovala Barbora z Hradce; kněz, kanovník olomoucký, 30. IX. 1478 (ZAM, B 3456); stal se kanovníkem nedlouho předtím, neboť v pořadí se uvádí na druhém místě od konce; 25. IX. 1500 fundoval oltář sv. Martina v kostele sv. Petra a Pavla na předměstí na církevní beneficium; zároveň fundoval v témež kostele oltář Nanebevzetí Panny Marie, sv. Ondřeje, sv. Jana Evangelisty, sv. Jeronýma a sv.

60.

Stejný osud stihl i náhrobek Václava Kraczera; měl takový nápis: *Anno Domini 1507 die tertia Septembris obiit venerabilis Dominus Magister Wenceslaus Crate, Canonicus Ecclesiae Olomoucensis.⁸⁶⁾*

61.

V chrámu visel před r. 1708 obraz vzpomínající smrt kanovníka Martina Sinapina s tímto nápisem:

Anno Domini 1510 die 20. Maii obiit Martinus Canonicus Olomucensis et Concionator hujus Ecclesiae insignis; orate pro eo.⁸⁷⁾

62.

V kapli sv. Jana Křtitele býval kámen náhrobní Jeronýma z Bílovce s nápisem:

Anno Domini 1512 penultima die Aprilis, obiit Eximus Vir SS. Theologiae Professor, et Artium Doctor Hieronymus de Woyst, Ecclesiae Olomucensis Canonicus, hoc, sacro loco est sepultus.⁸⁸⁾

63.

Náhrobní kámen Michala z Meziříčí před hlavní branou s tímto nápisem:

Anno Domini 1512 die vero 6. mensis Decembris obiit Venerabilis Vir Magister - - de Mezricz, Canonicus Olomucensis, cuius anima Deo vivat.⁸⁹⁾

Apolonie (Ziegelbauer, Ol. S., III, 140); obnovil na dómě starodávný obyčeji, a věnoval za tím účelem roční činži, aby byly znova zavedeny ranní zpívané mše svaté a sice ke cti Navštívení Panny Marie v domském kostele a ke cti Nanebevzetí Panny Marie v kostele sv. Petra a Pavla (AOK, AVa 32). Zemřel 19. května 1509.

⁸⁶⁾ Václav Kraczer (Kroczar) z Olomouce, studoval na krakovské universitě, kde r. 1469 promoval na bakaláře umění (Muczkowski, Statuta 67); kanovník olomoucký, 5. X. 1481 (AOK, EI 40, 112); zároveň farář u sv. Petra na předhradí (ibid, AVa 27) — vede správu kapitulního děkanství — na místě děkana — 15. V. 1506 (ibid, AVb 4); zemřel 3. září 1507.

⁸⁷⁾ Martin Hořčička zvaný Sinapinus z Olomouce, studoval na universitě v Krakově, kde byl imatrikulován v letním semestru 1487 jako Martinus Pauli de Olomuntz (Chmiel I, 278); na bakaláře umění promoval tamtéž r. 1489 a za dva roky dosáhl hodnosti mistra umění (Muczkowski, Statuta, 104 a 108); jako kanovník olomoucký se jmenuje 31. X. 1495 (AOK, AIVd 23); byl základem Celtisovým; náležel k olomouckému humanistickému kruhu seskupenému kol Stanislava Thurza; byl také členem sodalitas Maierhoviana; působil především svými přednásenkami na mořické škole k rozvoji humanismu. Kanovník brněnský, 4. II. 1501 (ibid, AVa 6); kapitulní notář (ibid, EI 28, 225); katedrální kazatel; zemřel 20. května 1510.

⁸⁸⁾ Jeroným z Bílovce (de Wogstadt, de Woyst); studoval na universitě v Krakově, kde promoval roku 1484 na mistra svobodných umění (Muczkowski, Statuta, 90); později se stal tamtéž profesorem; roku 1484 přednášel Aristotelovy *De caelo et mundo* (Wislocki, Liber diligentiarum facultatis artisticae universitatis Cracoviensis. I, Krakov, 1886, 8); později přichází do Olomouce, kde se stává kanovníkem; jako kanovník se poprvé uvádí 1511 (na posledním místě). Zemřel 29. dubna následujícího roku.

⁸⁹⁾ Michal z Lomnice a z Meziříče, mistr, kanovník olomoucký, 27. X. 1492 (AOK, AIVd 13) — v pořadí na posledním místě. Zemřel 6. prosince 1512.

Náhrobní kámen Jeronýma ze Zhořelce před dnešní loretánskou kaplí:

Anno Domini 1515 - - die Mensis - - : obiit venerabilis Dominus Hieronymus de Gorlicz Canonicus Olomucensis.⁹⁰⁾

Náhrobní kámen Jana Altvintra z Hamelburka z červeného mramoru před oltářem Nanebevstoupení Páně měl tento nápis:

Anno Domini 1521. 4. die Septembbris obiit venerabilis Dominus Joannes Altwinter de Hamelburg, Canonicus Olomucensis, cujus anima vivat Deo.⁹¹⁾

Náhrobní kámen Václava Potenstetera z červeného mramoru měl tento nápis:⁹²⁾

Anno Domini 1523 die vero 5. mensis Novembbris obiit venerabilis Dominus Wenceslaus Potensteter, Canonicus olomucensis, cujus anima Deo vivat.

Náhrobní kámen kanovníka Ondřeje Pilharta (před r. 1708) měl tento nápis:

Anno Domini 1524 positum memoriae Patris Andreae Pilhar de Pilhart Magistri et Canonicus Olomucensis. Orate pro eo.

Památka kanovníka Zikmunda Gloczera byla uctěna kovovou tabulí zasazenou do zdi kaple

⁹⁰⁾ Jeroným Jiří ze Zhořelce, studoval na univerzitě v Krakově, kde promoval na mistra svobodných umění po vánočních svátcích roku 1479 (Muczkowski, Statuta, 85); kanovník olomoucký, 12. VII. 1486 (AOK, El 28, 126). Zemřel r. 1515.

⁹¹⁾ Jan Albindor (Altwinter) z Hamelburku, klerik herbiolské dieceše, notář olomouckého biskupství, 5. IV. 1475 (AAK, Libri erectionum); kněz, kanovník olomoucký, 1481 (Brandl, Libri citationum et sententiarum, I-VII-cit. Brandl, L. C., VI, 141); zároveň plebán kostela sv. Mořice, 8. V. 1502 (ZAM, Nová sbírka). Zemřel jako kanovník senior 4. září 1521. Na dómě zřídil zvláštní fundaci pro ministranty a kaplany oltářů sv. Korduly, sv. Apolináře a sv. Matěje a sice činží 80 zlatých a 32 grošů z kapitálu 1000 zlatých uherských; oltáři sv. Apolináře 30 zlatých, oltářům sv. Matěje a sv. Korduly po 25 zlatých (AOK, AIVa 4); založil také fundaci 2 mísí svatých u oltáře 4 svatých učitelů církevních v ambitě katedrálního kostela s roční činží 33 zlatých ze sumy 383 zlatých pro mistra katedrální školy a pro českého a německého bakaláře též školy (ibid. AIVa 8). Výslovně si tehdy přál, aby se příjem této fundace dostal známému humanistovi — pozdějšímu docentu vídeňské university — rektoru školy Marku Rustinićovi a jeho nástupcům v rektorátě (tamtéž). Z toho je patrnó, že náležel do sféry humanistických pracovníků okruhu Thurzova.

⁹²⁾ Václav Podstatský z Prusenovic zv. Potensteter, rocházel ze známého šlechtického rodu Podstatských z Prusenovic; mistr, kněz, kanovník olomoucký, 27. X. 1492 (AOK, AIVd 13); r. 1508 se stal farářem u sv. Mořice v Olomouci, ale resignoval na toto obročí ještě téhož roku (Konsistorní akta olomoucká — nečíslovaná). Zemřel 5. XI. 1523.

druhy sv. Cyrila a Metoděje s tímto nápisem.⁹³⁾

Sigismundo Gloszer Incl(ito) Olom(ucensis) et Brun(ensis) Ecclesiarum Canonico etc.
Doctorum ante alios multum studiosus ubique
Et vatum hac hospes semper in urbe bonus.
Et cultor sanctae assiduus pietatis et aequi:
Omnibus et charus civibus atque bonis:
Sismundus jacet hic, Docti, Vatesque precentur.
Ut sit humus cineri molis et aequa pio.
Obiit Anno Domini 1534. 6. die Julii.⁹⁴⁾

Památku kanovníka Řehoře Nitsche z Löwenberka zachovávala deska druhdy (před r. 1708) na zdi připevněná s nápisem:⁹⁵⁾

Reverendo venerabili Domino Gregorio Nicze Lemberg Canonico Olomucensi et hujus sedis Episcopalis diu vicario generali, viro bene merito. Obiit 7. die Julii plenus dierum Anno Domini 1533.

V ambitu visela deska kanovníka Jana Kalivody s nápisem:⁹⁶⁾

Anno 1547 decima Maji obiit venerabilis Dominus Joannes Kalibodus, canonicus Olomucensis.

⁹³⁾ Zikmund Gloczer z Olomouce, dvořan biskupa Stanislava Thurza; jako kanovník olomoucký byl jmenován papežskou provisní arcijáhrem znojemským (AOK, rkp 293, 49); zároveň kanovník brněnský; 28. II. 1500 udělil mu biskup proboštví v Olbramkostele (ZAM, B 3045); má licenciát obojho práva; generální vikář olomoucký, 15. XI. 1531 (Parsch, I, 526/55). Byl vynikajícím humanistou a členem humanistické společnosti. Sám také mnoho cestoval. Zemřel 6. července 1534.

⁹⁴⁾ Zikmundu Gloczerovi, kanovníku olomouckému a brněnskému. Učenců nad jiné byl velkým příznivcem i básníků v tomto městě vždy laskavým hostitem a neunavným posvátné zbožnosti a spravedlnosti přestitelem; všem také občanům a poctivém drahý, Zikmund žde odpocívá; učenci i básníci modlete se, by země zbožnému popelu byla lehká a klidná.

⁹⁵⁾ Řehoř Nitsch z Löwenberku; jeho rodina pocházela z dnešního Polska; on sám se narodil v Olomouci; biskupský notář, 5. III. 1491 (ZAM, Archivy); studoval ve Vídni, kde byl r. 1499 imatrikulován jako Gregorius Nitsch canonicus Olomucensis; v téže roce vynořuje se jeho jméno i v matrice juristů; ve studijním roce 1500–1501 se stal bakalářem práv; ve svých právnických studiích pokračoval v Itálii; jak ve Vídni tak i v Itálii se hluboce spříznil s humanismem, jehož se stal pak po celý život vášnivým vyznavačem (Hans Rupprich. Der Briefwechsel des Konrad Celtis, Mnichov, 1934, 423); generální vikář a oficiál olomoucký, 12. II. 1504 (ZAM, B 3299); byl jím s několika přestávkami až do r. 1524. Zemřel 7. července 1533.

⁹⁶⁾ Jan Kalivoda ze Švábenic, studoval na univerzitě v Krakově, kde dosáhl hodnosti bakalářské (AOK, DIIk II); kanovník olomoucký a brněnský, 5. X. 1500 (ZAM, B2 996); kanovník senior, 17. XII. 1540 (AOK, Prot. 1540–53, 5), a kapitulní kustos. 2. VII. 1542 (ibid. 27); pro své stáří 2. VI. 1544 resignoval na kustodii (ibid. 45). Zemřel 10. května 1547. Fundoval na dómě slavnost Neposkvrněného Početí Panny Marie.

71.

Epitaf kanovníka Arnošta Parláta z Olšan v katedrálním kostele (cituje Paprocký, 374):

Anno Domini 1559 die 17. Aprilis obiit Venerabilis ac Nobilis Dominus Ernestus Pawlat ab Olssan Olomucensis Ecclesiae canonicus, cuius anima Deo vivat.⁹⁷⁾

72.

Poblíž kaple sv. Stanislava měl kanovník Martin Proček z Litovle náhrobní kámen z červeného mramoru s nápisem:⁹⁸⁾

Anno Domini 1560. 9 diē Novembris obiit venerabilis Dominus Martinus Proczko de Litovia, senior Canonicus ecclesiae Cathedralis Olomucensis. Orate pro eo.

Na téhož kanovníka se vztahovaly verše na obraze sv. Pavla:

Domino Martino Proczko Litoviensi, Ecclesiae hujus Canonico Seniori, ex Testamento pp.

Ut Paulus, quem picta refert tibi Lector imago Acer Athenea verba tonabat humo.

Sic ego Pastor eram, Patriae Populumque docebam,

Lumina cum nondum laesa fuere mihi.
Sed quia terra fui, nunc hac sub terra quiesco,

Judicis expectans tempora summa diem.

Anno salutis 1560 die 9. Novembris.⁹⁹⁾

73.

Kanovník Pavel z Oder měl náhrobní kámen z červeného mramoru před oltářem sv. Kateřiny s nápisem:

Anno Domini 1560. 6. die Septembris obiit venerabilis vir Dominus Páulus Oderanus, Canonicus hujus almae ecclesiae, cuius anima Deo vivat. Vixit annos 85.¹⁰⁰⁾

⁹⁷⁾ Arnošt Pavlát z Prostějova narodil se v Olšanech; studoval na universitě v Krakově, kde byl imatrikulován jako Arnestus Joannis Pawlath v zimním semestru 1553 (Chmiel, III, 10); olomoucký kanovníkem se stal 14. VIII. 1553 (AOK, Prot. 1541–53, 105). Zemřel 17. dubna 1559.

⁹⁸⁾ Martin Proček z Litovle býval dlouho farářem v Moraviciach; studoval na univerzitě v Krakově, kde r. 1513 promoval na bakaláře svobodných umění (Muczkowski, Statuta, 156); tam také asi dosáhl hodnosti mistra; kanovník olomoucký 19. III. 1553 (AOK, EII 15); 6. IV. 1541 resignoval biskup Dubravius v jeho prospěch na kanovníkát brněnský (ibid. Prot. 1541–53, 13); kanovník senior, 29. VI. 1554 (ZAM, B9L 69). Zemřel 9. XI. 1560.

⁹⁹⁾ Martinu Pročkovi z Litovle, kanovníku seniorovi tohoto kostela, ze závěti: Jako Pavel, kterého malovaný tobě, čtenáři, představuje obraz, ohnivá na půdě athénské hřímal slova, tak já byl jsem pastýřem vlasti a lid jsem učil, když ieště zrak můj nebyl porušen. Ale poněvadž jsem byl ze země, nyní pod touto zemí odpočívám, čekají dne soudného, doby to poslední. Léta spásy 1560 dne 9. listopadu.

¹⁰⁰⁾ Pavel Štěpánův z Oder narodil se r. 1475 v Odřách. Studoval na krakovské universitě, kde byl imatrikulován v letním semestru 1499 (Chmiel, II, 50); tamtéž dosáhl roku 1504 bakalaureátu svobodných umění (AOK, DVs 31); sídelní kanovník olomoucký, 3. IX. 1551 (ibid. Prot. 1541–53, 95). Zemřel jako kanovník senior 6. září 1560. Z jeho pozůstatosti byla

74.

Náhrobní kámen kanovníka Jana Eppela z Mohelnice z červeného mramoru poblíž dnešní loretánské kaple:¹⁰¹⁾

Anno Domini 1562 in die s. Sylvestri obiit venerabilis Dominus Joannes Eppel de Miglicz, Canonicus Olomucensis, cuius anima Deo vivat. Vixit annis 85. Presbyteratu vero 53.

75.

Kanovník Jan Lany byl vzpomínán na obrazy, který visel v křížové chodbě, témoto slovy:¹⁰²⁾

Anno Domini 1572 die 20. Januarii obiit reverendus Dominus Joannes Lany, Blauseur dictus. ecclesiae Olomucensis senior Canonicus, cuius anima vivat Deo.

76.

V kostele visel před r. 1708 obraz, na němž nápis vzpomínal kanovníka Tomáše Psitaka takto:¹⁰³⁾

D. O. M.

Reverendo Domino Thoma Psitaci, civi Olomucensi, optimarum artium et philosophiae magistro, sacerdoti castissimo et integerrimo ecclesiae Olomucensis Canonico: qui eb singularem probitatem ac morum elegantiam ingenti sui desiderio relicto in vigilia Nativitatis Domini Anno salutis 1576 vita functus est; amici maerentes ex ipsius testamento posuere anno 1576. Vixit annis 50.

77.

Kanovníka Jana Němcického vzpomíná nápis na oltáři Panny Marie takto:

Anno Domini 1578 die 25. Aprilis obiit Reverendus, Excellens, atque Virtute nobilis Dominus Joannes Niemciczer SS. Theologiae Doctor, Canonicus Ecclesiae Olomucensis, cuius anima Deus faxit mollem quietem.¹⁰⁴⁾

zřízena fundace pro druhého oltářníka oltáře sv. Kateřiny s roční činží 24 zlatých a 30 grošů plynoucích z domu ležícího na statku kapitulního arcijáhna s podmínkou celebrovat týdně 2 mše svaté a sice jednu ke cti sv. Kateřiny a druhou ke cti sv. Kříže (AOK, B1b 1).

¹⁰¹⁾ Jan Eppel z Mohelnice narodil se roku 1477 v Mohelnici; na kněze byl vysvěcen r. 1509. Působil na dóme jako vikář — 3. I. 1521 (AOK, AVd 21); jako kanovník olomoucký zavedl spolu s Janem Kalivodou na dómu 26. září 1552 slavnost Neposkvrněného Početí Panny Marie; dal zřídit v dómském ambitě vlastním nákladem hlavní oltář v kapli sv. Jana Křtitele. Zemřel 31. prosince 1562.

¹⁰²⁾ Jan Lanius (Lany) zv. Blauseur, byl zvolen za olomouckého kanovníka 11. III. 1551 (AOK, Prot. 1541–53, 93); byl zároveň oltářníkem oltáře sv. Václava na dómu (ibid. B1c 8/2). Kanovník senior 28. VI. 1556 (ZAM, B 4380). Zemřel 20. ledna 1572.

¹⁰³⁾ Tomáš Psitakus (Papoušek) pocházel z Olomouce, kde se narodil r. 1526; mistr umění a filosofie; kanovník olomoucký 27. IX. 1570 (AOK, B1d 26); byl však kanovníkem již r. 1558, jak zřejmo z pořadí kanovníků; vynikal měrní čistotou a opravdovým církevním smýšlením. Zemřel 24. prosince 1576.

Náhrobní kámen kanovníka Gabriela Senftlera s nápisem:¹⁰⁵⁾

Anno Domini 1585. 12. Mensis Maji obiit in Domino Reverendus et Clarissimus Vir Dominus Gabriel Senftler de Richoff AA. LL. Magister, et Ecclesiarum Olomucensis et Brunensis Canonicus, Concionator Bohemicus insignis, de hac Ecclesia optime meritus: Orate Deum pro eo.

Kanovník Jan Tarnowski z Woly Tarnowské byl vzpomínán na jednom obraze takto:

Anno Domini 159--mense Decembri die 15. obiit admodum reverendus Dominus Joannes Tarnowskyde Wola Tarnowska, Juris Pontifici Doctor, Canonicus Olomucensis et Praepositus Skujernieviensis, nobilis Polonus, deque hac Ecclesia necnon collegio vicariorum optimus meritus. Aetatis suae anno 42. Hospes, qui haec legis, dicit: Requiescat in cancta pace.¹⁰⁶⁾

Kanovník Pavel Grünwald měl náhrobní kámen z červeného mramoru s nápisem:

Anno Domini 1590. 13. Aprilis obiit Reverendus Dominus Paulus Grinwald, SS. Theologiae Doctor, Canonicus et officialis Olomucensis. Ocate Deum pro eo.¹⁰⁷⁾

¹⁰⁴⁾ Jan Němcický (Niemiczicer), kanovník olomoucký a farář u sv. Mořice v Olomouci, 24. V. 1575 (AOK, Prot. 1572--76, 96); resignoval na faru r. 1577; zemřel 25. dubna 1578.

¹⁰⁵⁾ Gabriel Senftler (Zemphtlar) z Rychnova, mistr, kanovník olomoucký, 6. XII. 1575 (AOK, Prot. 1572--76, 99); zároveň kanovník brněnský a dómovský český kazatel, 13. II. 1675 (ibid, Dlb 2); administrátor olomouckého biskupství 8. VII. 1579 (AAK, kopír Pavlovského 17, 12). Zemřel 12. května 1585.

¹⁰⁶⁾ Jan Tarnowski z Tarnowski Woly pocházel z Polska z tamější vážené šlechtické rodiny. Narodil se r. 1555 jako syn Stanislava Tarnowského, kastelána Inowlockého a jeho manželky Anny rozené Sellické. Jako kanovník olomoucký se uvádí 7. IV. 1570 (Navrátil, Jesuité, 409); zároveň probošt ve Skujerniewi, doktor kanonického práva, 15. XI. 1592 (Paprocký 240). Velmi se zasloužil o dóm a vikářské kollegium. Zemřel v mladém věku 42 let 15. prosince 1597. Fundoval na dóm slavnost sv. Jana před branou latinskou a svátek sv. Anežky.

¹⁰⁷⁾ Pavel Grünwald (Grünwaldt) pocházel z Olomouce jako syn městského rychtáře. Trienální studium absolvoval v letech 1571--1576 na Germaniku v Rímě; tamtéž dosáhl asy doktorátu theologie (Steinhuber, II, 335). 23. III. 1576 byl přijat za olomouckého kanovníka na beneficium uprázdněné smrtí Prokelia z Bílovce (AOK, Prot. 1572--76, 200). Působil také jako farář u sv. Mořice v Olomouci (ibid, BId 16); biskup Stanislav Pavlovský jej jmenoval 26. II. 1580 svým oficiálem (AAK, kopír Pavl. lit. pet., 7; asesor biskupské konsistoře, 3. II. 1581 (ibid, 5); 22. III. 1586 se stal opět kustodem olomoucké kapituly (ibid, 245); až do své smrti zastával obročí oltářníka kaple sv. Anny v Olomouci (ibid, 493). Je spolutvůrcem nové olomoucké agendy vydané Stanislavem Pavlovským (ibid, 204). Zemřel 13. dubna 1590.

Epitaf Ludvíka Grodeckého z Brodů stestával z dřevěné desky s tímto nápisem:

Reverendo ac nobili Domino Ludovico Grodeckio de Brodi, Juris utriusque Baccalaureo, Canonicu Olomucensi, immatura aetatis; 20. Octobris anno Virgieni partus 1593 sublatus.¹⁰⁸⁾

Náhrobní kámen kanovníka Jana Bohuslavského měl tento nápis:

Anno Domini 15-- obiit honorabilis Dominus Joannes Bohuslavsky, canonicus ecclesiae Olomucensis; orate pro eo.¹⁰⁹⁾

Náhrobní kámen kanovníka Bartoloměje Schwarze z červeného mramoru ležel před kaplí sv. Stanislava:

Anno Domini - - - obiit venerabilis Dominus Bartholomaeus Schwartz, hujus ecclesiae annis triginta quatuor canonicus, hic pie decumbit.¹¹⁰⁾

V těchže místech byl z mramoru náhrobní kámen Albrechta Kosubia s nápisem:

Anno Domini 1601 die 7. mensis Decembries obiit Reverendus Dominus Magister Albertus Kosubius Olomucensis et Brunensis ecclesiarum Canonicus. Ocate Deum pro eo.¹¹¹⁾

¹⁰⁸⁾ Ludvík Grodecký z Brodů byl synem Ondřeje Brodeckého, bratra olomouckého biskupa Jana. 27. srpna 1582 odešel na studia do Říma, kde prodléval ještě 7. III. 1586 (AAK, kopír Pavl. lit. pet., 189); poté odešel na universitu do Vídně, kde byl imatrikulován 1588; tam dosáhl hodnosti bakaláře obojího práva. Na kněze byl vysvěcen v Kroměříži 21. října 1591 (ibid, 564); kanovník olomoucký, 26. IX. 1590 (Navrátil, Biskupství, 521). Paprocký pochvalně mluví o jeho velkém nadání, zvláště o jeho umění rytecíkem; také vychvaluje jeho silu, kterou tak vynikal, že pouhýma rukama dovedl rozlomit železné kruhy (ibid, 187). Zemřel předčasně 20. října 1593.

¹⁰⁹⁾ Jan Bohuslavský studoval na universitě ve Vídni, kde byl imatrikulován r. 1536; jako kanovník olomoucký se uvádí 6. IV. 1541 (AOK, Prot. 1541--53, 13), zemřel před 12. lednem 1543.

¹¹⁰⁾ Bartoloměj Schwantzer (Swanzer — mylně též Schwarz) z Olomouce, studoval na vídeňské univerzitě, kde byl imatrikulován r. 1500; kanovník olomoucký, 10. X. 1502 (AOK, EI 40, 105); zároveň farář u sv. Petry, 20. VIII. 1508 (ibid, AVb 11) a farář u sv. Mořice, 27. VIII. 1518 (Parsch, I, 463/49); zemřel r. 1529.

¹¹¹⁾ Albrecht Kosubius pocházel z Plešna; studoval na jesuitské akademii v Olomouci, kde také dosáhl hodnosti mistra svobodných umění (Matrika C. M. boh. fakulty). Roku 1580 byl investován za faráře v Uherském Hradišti (Wolny, Kirchliche Top. Ol. II, 211); 1. května 1586 jej císař presentoval na uprzedněný kanonikát brněnský (AAK, kopír Pavl. lit. pet. 249). 30. prosince následujícího roku se stal proboštem kroměřížské kapituly (ibid, 345); na olomoucký kanonikát jej investoval Stanislav Pavlovský 31. května 1591 po smrti Libertána z Křenovic (zůstal i nadále farářem v Uherském Hradišti (ibid, 544); kapitula se však postavila proti němu a nechťela jej přjmout, poněvadž požadované trienální

Kanovník Lukáš Laetus z Telče měl náhrobní kámen z červeného mramoru před sakristií u oltaře sv. Václava s tímto nápisem:

Anno Domini 1603 die 7. Januarii obiit admodum reverendus Dominus Lucas Laetus a Telcz, Canonicus Olomucensis, Brunensis, et Cremsiriensis, legum et consuetudinum patriae peritissimus: Cujus anima in pace requiescat.¹¹²⁾

V chrámě visel obraz na plechu malovaný, jehož nápis vzpomínal kanovníka Jiřího Sekery:

Anno Domini 1604 die 5. Januarii obiit reverendus et nobilis Dominus Georgius Sekera a Pisznicz, SS. Theologiae Baccalareus, Canonicus, Olo-mucensis, Pragensis et Cremsiriensis, cuius anima requiescat in pace.¹¹³⁾

studium absolvoval na jesuitské akademii v Olomouci, a ne dle předpisů na některé ze západních universit evropských. Teprve po nátlaku nunciové ustoupila (Kroess, Geschichte der böhmischen Provinz der Gesellschaft Jesu, I, 515) a 1. X. 1594 přijala jej za sídelního kanovníka. Byl také dómanským kazatelem. Zemřel 7. prosince 1607.

¹¹²⁾ Lukáš Laetus z Telče narodil se v Telči roku 1540. Studoval 4 léta u jesuitů asi v Olomouci. Roku 157 se uvádí jako farář u sv. Petra v Olomouci (Wolny, Kirchliche Tep., Ol. I, 271). 15. srpna 1576 byl přijat za olomouckého kanovníka po smrti Jana Viscovina (AOK, Prot. 1572–76, 286). Z debaty, která se při jeho volbě rozprádla, se dovídáme, že mu chybělo sice k dosažení kanonikátu předepsané studium, že však byl přijat pro svou duchaplnost, výmluvnost, a dokonala znalost češtiny, neboť tím prý může prospět kapitule v jednání s moravskými pány. Také vzhledem k nedostatku kazatelů byl přijat s podmínkou, že vedle ostatních povinností místo tříletého studia bude po 3 letech pilně kázati (ibid.). Roku 1579 byl jmenován Stanislavem Pavlovským farářem v Prostějově. Leč tam jej nepřijali, neboť město bylo z větší části utrakvistické. Jako kanovník olomoucký a kroměřížský se stal r. 1582 farářem v Kdousově a 27. ledna téhož roku děkanem bítovským (AAK, kopiář Pavl. lit. pet., 91). Tam rovinul obdivuhodnou činnost pastorační. Snažil se zavést pořádek nejen ve své farnosti, ale v celém děkanátě. 12. IV. 1586 byl investován na faru ve Velkém Újezdě (ibid., 246 — má podržet i Kdousov). Poznávaje ze zkušenosti zhoubnost náboženských bojů, způsobených tehdejšími myšlenkovými směry, a též vyzván Štěpánem z Mitrovic, sepsal a tiskem vydal r. 1585 polemický spis: Kratkej spis o Jednotě bratří valdenských, jestliže z Boha jest (r. 1619 vydán po druhé). Jaké významnosti se Laetus těšil, patrně z toho, že město Kroměříž si jej vyžádalo r. 1586 za faráře a děkana. Roku 1592 se stal administrátorem cisterciáckého kláštera ve Žďáře, roku 1598 pak olomouckého biskupství. Zemřel 7. ledna 1603.

¹¹³⁾ Jiří Sekera z Písnic, pocházel z Moravy; studoval na universitě ve Vídni, kde dosáhl bakalaurátu theologie; jako olomoucký kanovník se uvádí 21. X. 1586 (Navrátil, Biskupství, 340); 22. IV. 1595 byl instalován za pražského kanovníka (Podlaha, Series, 149). Byl také kanovníkem kroměřížským. Vynikl jako horlivý obhájce svatého přijímání pod jednou způsobu; horlil pro to nejen v kázáních, ale i tiskem (D'Elvert, Schriften, 29, 67). Zemřel 5. ledna 1604.

Na kanovníka Jana Konupku se vztahoval nápis na obraze malovaném na mědi a v kostele zavěšeném:

Anno Domini 1606 die 8. Aprilis reverendus Dominus Joannes Konupka, Canonicus Olomucensis et Cremsiriensis, Archidiaconus Znoymae, in vivis fieri fecit. Obiit autem anno Domini 1616. 25. Aprilis.¹¹⁴⁾

Kanovník Jan Strnisko z Moravičan byl vzpomínán na jednom malovaném obraze takto:

Anno Domini 1611 die 6. Februarii obiit admodum reverendus Dominus Joannes Strnisko de Moraviczan, artium liberalium et philosophiae Magister, Canonicus Olomucensis, de hac ecclesiae bene meritus, cuius animo Deo vivat.¹¹⁵⁾

Obraz na dřevě malovaný s nápisem vztahujícím se na kanovníka Tomáše Nagela byl před r. 1708 z dómu přenešen do Chvalkovic:

Reverendi Domini Thomae Nagel, Canonicus Olomucensis altera pars mortalis, hic immortalitatis tempora expectat. Obiit anno 1614 die 9. Maji aetatis suae 33.

Christe, cui in terris fueram par factus in annis, In caelo aeternis me quoque junge tibi.¹¹⁶⁾

Nápis na malém oltáři Narození Páně vztahující se na Joachima Raubalia:

Ex testamento Admodum Reverendi Domini Joachimi Raubalii a Wlczetin SS. Theologiae Doctoris et hujus Almae Ecclesiae Olomucensis

¹¹⁴⁾ Jan Konupka zvaný Schemelka byl sacelánem biskupa Stanislava Pavlovského; 29. prosince 1589 byl investován biskupem za kroměřížského kanovníka (AAK, kopiář Pavl. litpet., 475); kanovník olomoucký a arcijáhen znojemský, 1. I. 1597 (AOK, Bla 33). Zemřel jako kanovník senior 25. dubna 1616. Byl velkým dobrodincem kroměřížského kostela; pořídil tam krásná celohedvábná červená paramenta. Na dómě fundoval slavnost sv. Apolináře.

¹¹⁵⁾ Jan Strnisko z Moravičan byl synem mohelnického konšela Jana: působil nejdříve jako farář u sv. Blažeje v Olomouci a potom v Novém Jičíně; v letech 1586–87 byl farářem v Hulíně (Kubíček). Z dějin města Loštice, 204); potom se stal farářem ve Vyškově, kde 19. května byl investován za tamějšího děkana (AAK, kopiář Pavl. lit. pet., 497); mistr filosofie a umění, kanovník olomoucký, děkan brněnské kapituly, 1597 (AOK, Prot. 1597). Zemřel 6. února 1611. Odkázal v závěti kapitule 700 zlatých.

¹¹⁶⁾ Tomáš Nagal (Nagel) narodil se roku 1581. Studoval v Rímě jako chovanec Germanika v letech 1602–1606 (Steinhuber, I, 465); po návratu v letech 1608–1609 působil v Telči jako tamější farář a děkan (Tenora-Foltýnovský, Bl. Jan Sarkander, 42). 23. května 1609 byl zvolen za olomouckého kanovníka na beneficium upravené smrtí Benedikta Knaura (AOK, Prot. 1609). Téhož roku 17. května byl presentován za vídeňského kanovníka a instalován 18. června (Zschokke, cit. 396). Na žádost kapituly se stavil r. 1612 výtah kapitulních a biskupských privilegií. Zemřel předčasně ve věku 33 let 9. května 1614.

Canonici Executores Testamenti, altare hoc fieri fecerunt Anno Domini 1615.¹¹⁷⁾

91.

Náhrobní kámen kanovníka dra Valentina Klementiana Slavonínského z červeného mramoru měl tento nápis:

Doctori Valentino Clementiano Slawaniner, Adoreis divini et profani iuris insignito, a tque hujus sacri templi sacerdoti Canonico - - - ante diem rapto, moestissimi parentes filio bene merito posuerunt.¹¹⁸⁾

92.

Poblíž hlavní brány ležel náhrobní kámen jehož kanovníka, jehož jméno bylo r. 1708 nečitelné:

Anno 1432 Sabbato in vigilia S. Matiae obiit venerabilis - - - Canonicus hujus ecclesiae. Orate pro eo.

g. *Vikáři.*

93.

Vikář Erasmus z Opavy měl kámen na křížové chodbě s nápisem:

Anno Domini 1376 die 18. Martii obiit honorandus ac modestus vir Dominus Erasmus de Opavia, hujus almae Olomucensis basilicae perpetuus vicarius. Orate pro eo.

94.

Na téže chodbě byl náhrobní kámen z červeného mramoru vikáře Hereše s nápisem:

Anno Domini 1406 die S. Laurentii obiit Honorabilis Dominus Harezo, Vicarius perpetuus hujus Ecclesiae, cuius anima Deo vivat.¹¹⁹⁾

95.

Tamtéž byl kámen Bernardina Heiligmertina s nápisem:

Domino Bernardino Heiligmertin, vicario honoris, extincto die S. Marci, inquisitores posuerunt. Anno Domini 1419.¹²⁰⁾

¹¹⁷⁾ Joachim Raubalius z Vlčetína, kanovník olomoucký, 28. V. 1599 (AOK, BIb 39); studoval v Rímě na Germaniku v letech 1598–1601; tam také promoval na doktora theologie a filosofie (Steinhuber, I, 335); poté přešel na vídeňskou universitu, kde byl imatrikován r. 1601; tam také dosáhl doktorátu Písma svatého. Zemřel 4. listopadu 1608. Jeho nákladem byl na dómě r. 1615 pořízen oltář Narození Páně.

¹¹⁸⁾ Valentin Clementianus byl synem Klementa Slavonínského, člena městské rady olomoucké. Studoval v Krakově, kde se stal r. 1512 bakalářem. Rokn 1513 se objevuje jako student v Boloni (Knod, 2638/587). Pravděpodobně také v Italii dosáhl doktorátu obojího práva. Jako doktor je zmiňován v rukopise MAO (1027, 71a), totiž pro něho byl pořízen ornát ze šatu Augustina olomouckého, který byl odkázán k oltáři kožišníků v Olomouci u sv. Mořice. Předčasně zemřel a náhrobní nápis je svědectvím, že byl členem olomoucké kapituly. Poněvadž v Lovgových Elegiích vyšlých r. 1529 se zachoval epitaf na Clementiana, lze usuzovat, že zemřel před rokem 1529. Náležel do humanistického okruhu olomouckého.

¹¹⁹⁾ Heres (neb Herscho), dómský vikář, 22. II. 1391 (CDM, XII, 36). Zemřel 10. srpna 1406.

96.

Kámen Mikuláše z Bílovic u dveří sakristie v křížové chodbě:

Anno Domini 1531 die 20. Februarii obiit Venerabilis Dominus Nicolaus de Woyst, icarius Perpetuus: Orate pro eo.¹²¹⁾

97.

Kámen Jana Skyby před kaplí sv. Jana v ambitě:

Onno Domini 1533. 2. die Octobris obiit honorabilis vir Dominus Joannes Skyba, perpetuus vicarius hujus Alme Ecclesiae, cuius anima vivat Deo.¹²²⁾

98.

Bílý kámen Matěje Paziry na chodbě:

Anno Domini 1540. 4. die mensis Martii obiit honorabilis vir Dominus Mathias Pazira de Kozel, vicarius perpetuus hujus almae Ecclesiae, cuius anima Deo vivat.¹²³⁾

99.

Bílý kámen Šebestiána Bavara tamže:

Anno Domini 1557 die 10. Decembris obiit honorabilis Dominus Sebastianus Bawar senior vicarius hujus almae Ecclesiae, cuius anima Oeo vivat.¹²⁴⁾

100.

Kámen Jakuba Huttonse tamže:

Anno Domini 1576 in festo S. Joannis ante portam Latinam obiit honorabilis vir Dominus Jakobus Huttons, perpetuus vicarius Olomucensis, et hic sepultus. Orate pro eo..

101.

Nápis na malém obraze vztahující se k Martínu Polovi:

Anno Domini 1592 die 6. Augusti obiit venerabilis Dominus Martinus Pol Monsterbergensis, Senior Vicarius Ecclesiae hujus Olomucensis: Orate pro eo.¹²⁵⁾

102.

Náhrobní kámen u prvního oltáře od vchodu do kostela na levé straně:

Anno Domini - - - obiit Venerabilis Vir Dominus - - - de Budwerk Honoris Vicarius perpetuus hujus Ecclesiae, ultima die Mensis - - -¹²⁷⁾

¹²⁰⁾ Bernardin Heiligmertin, čestný dómský vikář, zemřel 25. IV. 1419.

¹²¹⁾ Mikuláš z Bílovce, dómský vikář, zemřel 20. února 1531.

¹²²⁾ Jan Skyba, dómský vikář, zemřel 2. října 1533.

¹²³⁾ Matěj Pazira Kozel, dómský vikář: náležel do vladické rodiny Kozlů z Habří (Pilnáček, Staromoravští rodové 196). Zemřel 4. III. 1540.

¹²⁴⁾ Šebestián Bavar (Beiger) jako vikář senior se uvádí 23. IX. 1541 (AOK, Prot.). Zemřel 10. prosince 1557.

¹²⁵⁾ Jakub Huttons, dómský vikář, zemřel 6. května 1576.

¹²⁶⁾ Martin Pol, dómský vikář a sakristán, 3. VII. 1572 (AOK, Prot. 1572–76, 2). Zemřel 6. srpna 1592.

¹²⁷⁾ Nejedná se o Jakuba z Budějovic? Ten byl vikářem již 3. IV. 1400 (CDM, XII, 21/29).

Náhrobní kámen Jana Hička, odstraněný před r. 1708 z kostela:

Anno Domini - - - die - - - obiit Honorable Dominus Joannes Hiczko, Perpetuus Vicarius Ecclesiae Olomucensis.

(Dokončení.)

LITERATURA

Dr. M. Zemek: Rektorátní kostel sv. Anny v Olomouci. Vydal Velehrad v Olomouci 1948, tisk. Cíl v Bruntále, cena brož. 32 Kčs. Knížka pojednává o počátcích kostela, jeho slávě i úpadku, o povinostech infolovaných rektorků, jichž stručné životopisy v chronologickém pořadí podává. Její cena spočívá v tom, že čerpá zprávy z původních, dosud většinou nepoužitých, archivních pramenů a tak rozmozuje naše vědomosti o pěkné renesanční stavbě, která poutá pozornost každého návštěvníka olomoucké katedrály sv. Václava. Kontrastuje totiž nápadně svou odlišnou architekturou od přísně gotických forem olomouckého velechrámu. Dr. Zemek upozornil publikaci, ozdobenou zdařilými snímky kostela, jejího interiéru i současného rektora, na poměrně chudou bibliografiю kostelů moravské metropole. Některé menší stylistické závady svědčí o velké zaměstnanosti autorové. — Moravanům a návštěvníkům Olomouce publikaci všechny doporučujeme.

Bass Eduard: »Křižovatka u Prašné brány«. Nákl. Jana Pohořelého, Praha XII, 1947. I. vydání, brož. Kčs 99, váz. Kčs 124.

Předčasně zesnulý autor »Čtení o roce osmačtyřicátém« uvádí nás v této své poslední práci k velkoměstské tepně u Prašné brány, kterou pulsuje život již od počátku našich dějin. Nejstarší zprávou o Praze z roku 975, kterou zanechal arabský otrokář, židovský kupec Ibrahim ben Jákub počíná tento děj, jenž je současně zhůštěnou historií dávné Prahy. Bass připomíná veliký čin, jímž bylo založení a vybudování Nového města pražského Karlem IV. Dokazuje nám, že zde nebo v nejbližším okolí tepalo odevzdy srdece Prahy, zde v blízkosti Týnu a staroměstských hradeb, kde také kdysi stával Královský dvůr, jenž hostil ve svých zdech tolik králů a královen a jenž byl také domovem lidového krále Jiřího z Poděbrad. Dlouhá je řada příběhů, namnoze neznámých, jež zdůrazňují význam tohoto místa, kde ještě dnes skupina budov rozličných slohů a rozmanitého dějinného významu a určení připomíná dobu dávno zavátili i nedávno minulosti. Dílko není dokončeno, je však vyvedeno až do moderní doby, k r. 1904.

Kniha je psána osvědčeným »bassovským« slohem, svědčícím o pečlivém studiu pramenů. Obsahem pak promluví k duši nejen pražských entuziastů, nýbrž všech, kdo třeba Prahy neznajíce, rádi naslouchají zvěstem zašlých časů. Místopisná studie i historická freska v jednom.

Mil. Kostka.

Celakovský Jaromír - Friedrich Gustav: Privilegia královských měst venkovských v království Českém z let 1420—1526. Praha 1948, stran 1346, cena 305 Kčs.

Nejnovější a třetí svazek imposantního díla z edice »Sbírka pramenů práva městského království Českého« byl již dlouho očekáván celou obcí historiků a archivářů. Po smrti Jaromíra Celakovského ujal se jeho odkazu prof. Gustav Friedrich, ale ani jemu nebylo osudem dopřáno, aby mohl úspěšně dokončit započaté veliké dílo. Posléze se ujal pokračování v poslední době PhDr. Ant. Haas z Archivu země české, a lze tedy doufati, že se brzy opět rozběhne práce na dalším svazku.

Obsáhlou a jasnou předmluvu předeslal prof. Dr. Václav Vojtíšek. Seznamuje v ní se vznikem edice, s potížemi, jež se musely časem překonávat a podává

zároveň stručný přehled vývoje městských písemností a městského zřízení vůbec. Dr. Haas připojil pak ke knize chronologický seznam privilegií a index místní (podle jednotlivých měst).
Zd. Bičík.

Filip Jan Dr.: Dvořákovu museum Kolínska v pravěku. Nákladem Městského musea v Kolíně, 1948, str. 33, cena 12 Kčs.

U příležitosti otevření prehistorických sbírek Dvořáka musea Kolínska, které byly instalovány podle nejnovějších zásad a metod, vyšla vkusná knížka prof. Filipa, v níž oceňuje dílo MUDra Františka Dvořáka, vlastního tvůrce archeologického oddělení a zasloužilého badatele v prehistorii. Jeho práce, výkopy, nálezy a vědecké studie mají nejen pro Kolínsko, ale i pro celý národ velkou cenu, neboť přinášejí nové poznatky a názory. Za okupace byl MUDr. Dvořák zatčen a po delší věznění odsouzen k smrti a 10. června 1943 popraven.

U druhé části brožury pojednal prof. Filip o prehistorickém vývoji Kolínska od pravěku a lovecké starší doby kamenné, přes neolit, příchod prvních Indoevropských, doby bronzovou a železnou až do knížecího období, do doby historické. Knížka je vypravena řadou ilustrací různých předmětů z bohatých sbírek Dvořákovu musea Kolínska, jehož moderní vkusná instalace potěší každého musejníka, který ji shlédne.

Zd. Bičík.

Petrýl Josef Dr.: »Rok 1848 v lidové tradici« Ve spoustě publikací, knih, článků a črt o revolučním roce 1848 nacházíme tuž zajímavou práci, kterou jako zvláštní otisk z časopisu »Český lid«, roč. III. 1948 č. 3—4 vydalo Vlastivědné museum v Chrudimi.

Autor snesl bohatý materiál a podává jej čtenáři v ladném sklobeně. Rozebrá písň o robotě, politické a kramářské písni, letáky, satirické tisky a říkánky a jiný materiál, pokud má vztah k roku 1848. Tento rok byl důležitým mezníkem v periodizaci celého našeho hospodářství a sociálního rozvoje, říká autor. Svůj nejbližší zájem při tom obrací hlavně ke kramářským písničkám, které tehdy se měnily pomalu v politický popvek, z něhož se v poslední čtvrtině minulého století zrodil kuptlet a šlágr. Pronáší také názor, že studium kramářských písni patří více do dějin sociálních, než pouze do národopisu.

Zd. Bičík.

Spirhanzl Duriš Jaroslav Dr. Ing.: »Staré jihočeské chalupy«. Nákl. Vesmíru, Praha, 1945. II. vydání, brož. Kčs 54.

Dílko, které autor určil především rolníkovi, osvětovému pracovníku a staviteli na venkově, má význam i pro rodopisce, zvláště zajímacího se o Táborisko. Autor proniká do nitra jihočeské vesnice a objevuje krásu mizejících starých chalup. Doslova objevuje, protože dnes již je nutno hledat, jít za humnou; málokterá stojí tak při silnici, že neuvidí oku turisty. Avšak nejen chalupy, také stodoly, špýcharky komory a sroubkové byly zde zhodnoceny. Jde hlavně o stavby dřevěné, u nichž si všimnou jejich lidové výtvarné stránky i v detailech, zvláště ozdob ve štitu a v lomenici. Podrobuje kritice jejich půdorys v rámci vesnice i s těmito doplňky, jimž jsou zvonice, boží muka a kapličky a dokonce i studnice a sklípkové (zemní lochy). Spirhanzl smutně konstatuje, že ty stavby a stavbičky z doby kolem r. 1750 jsou dnes ve stadiu zániku a umírání. Někde byly opraveny, jinde doplněny různými nevkusnými přístavkami nebo zcela nahrazeny stavbami novými, většinou však byly setřené jejich český venkovský svéráz.

Knížka vznikla z původní studie »Lidové stavby z okolí Sedlce na Táborisku«, jež dorovnázelá serii autorových kreseb starých chalup ve Věstníku československého zemědělského musea r. 1937. Studie vyšla pak r. 1940 jako separat a po rychlém rozebrání znova již r. 1941 pod názvem »Staré jihočeské chalupy« v nakladatelství Vesmír. Tento náklad byl v jediném týdnu rozebrán. R. 1942 byla kniha poctěna cenou České akademie věd a umění z fondu L. a B.

Hlaváčkových. Druhé vydání — v pěkné úpravě, na křídovém papíře — vyšlo r. 1945. Doporučujeme našim čtenářům.
Mil. Kostka.

Hosák Ladislav Dr.: »Nové československé dějiny.« Koménium, 614 str., Kčs 165 brož.

Dílo, pro potřebu profesorských druhů určené, prozrazuje obratnou a láskyplnou ruku autora, našeho předního moravského historika. Zevrubná bibliografie za každým jednotlivým úsekem knihy zvyšuje její cenu. Dílo zahrnuje v sobě i druhou světovou válku. Lze než vřele doporučiti.

Sanda Jaroslav Ing.: Česká vesnice, Vyšehrad, 1947, stran 39, cena Kčs 42; knižnice Poklady národního umění, sv. 84—85.

Autor rozdělil knížku na tři oddíly: v prvním se zabývá půdorysným tvarem vesnice se zkrácenou historií vzniku vsí na našem území; druhý oddíl pojednává o tvarovém uspořádání jednotlivých staveb v usedlosti. V třetím oddíle se popisuje výzdoba architektonická, především u staveb panských a posléze vesnických. Výklad je doprovázen 17 zdařilými ukázkami českých venkovských staveb, plánky nejběžnějších typů osídlení, plánky staveb a jednou mapou, zaznamenávající rozšíření jednotlivých typů staveb v historických zemích. V doslově mluví o nutnosti ochrany těchto památek.

Námět by pro svou důležitost zasloužil zpracování na širším podkladě.
Ct. Rakušan.

Písne žáků darebáků. — Sfinx, 1948, str. 198, váz. Kčs 95. Redigovali Rudolf Mertlík a Radovan Krátký.

Zdářilý výbor 35 písni ze středověké žákovské poesie; nejvíce písni pochází ze známého rukopisu ze 15. stol., uschovaného v benediktinském klášteře Benediktbeuern v Bavorsku, které jsou postupně vydávány pod názvem *Carmina burana*.

Je to velmi pěkná knížka pro každého, komu záleží na poznání života a názorů středověkých studentů. Texty písni jsou uváděny v latinském originále i českém překladu. Výtisk témař biblio filský.

Ct. Rakušan.

Annuire 1948 de la Société héraldique Luxembourgeoise. Heraldistická společnost v Luxembursku, vydává ročenku na křídovém papíře s reprodukcemi několika znaků. Pro nás je zajímavé, že ve znaku prince lucemburského je dosud uchováno okřídlené heslo našeho krále Jana Lucemburského »sloužím«. Dále je velmi poučné srovnání této ročenky s naším časopisem. Podle úvodního slova ročenky má luxemburská společnost stejný cíl jako náš Svatý a přece bohatý stát kterým Lucembursko je, zmohl se na publikaci jednou ročně vydávanou o 30 stránkách. Náš svaz má za sebou dva ročníky »Rodokmen« a několik publikací. Nuže, není to s naším kulturním uslováním tak špatné, jak se někdy tvrdívá. Při tom se nemůžeme honosit ani čestným výborem zvučných jmen, jichž skvělé tituly dávají tušit možnosti bohatých finančních podpor. Naše publikaci a organizační životnost spočívá jen a jen na práci a oběťovosti prostých českých lidí.

Dr. Josef Pelikán: Účty hradu Karlštejna z let 1423—1434. Nákl. Státního ústavu historického 1948, str. 190, cena 120 Kčs brož.

Publikace podává kriticky přepis karlštejnských účtů zachovaných jednak v kodexu archivu metrop. kapituly a jednak v kodexu hradu Karlštejna. Pronikavé ocenění části téhoto zápisů je známo z Pekařovy recenze drobné práce Bohumila Lukavského v ČCH, který v r. 1911 publikoval: Účty lesů hradu Karlštejna z let 1428—1431. Uvažuje důležitost téhoto účtu pro historii nejvzácnějšího našeho hradu a maje na zřeteli šestistotéleté jeho jubileum, odhadlal se úředník Stát. ústavu historického Dr. Pelikán k této práci. Její cenu zvyšuje podrobný rejstřík s překladem některých méně známých latinských významů, který uvítají začátečníci v historickém badání, zvláště, když jeho revisi, podobně jako celého textu, po stránce jazykové podnikl odborník univ.

prof. Dr. Ryba. Nad četnými tiskovými chybami se netřeba pohoršovati. Stávají se dnes už skoro pravidlem.

Archives heraldiques suisses, LXII, č. 2—3 má kromě popisu znaků i praktický článek o konservaci pravnakosloví ve Švýcarsku pokročila, o tom svědčí popis kovových forem na oplatky (*Les fers à gaufres armoriales*), pokud obsahují kresby pro znakosloví zájmavé nebo vědecky fundovaný článek, věnovaly rozluštění záhad, koho kryl dnes deformovaný náhrobní kámen v katedrále sv. Petra v Zenevě, datovaný do XV. stol. Také nekrolog obchodníka Quido Webra, který jako autodidak se propracoval na uznávaného sfragistika publikujícího po všech stránkách vědecky bezvadné pojednání o basilejských středověkých pečeťech, ukazuje, jakou výchovou prací má paděsátý druhý ročník švýcarského heraldického časopisu za sebou.

ZPRÁVY

Nejstarší zápis v křestní matrice na Bílé Hůrce. — Nejstarší křestní matrika fary na Bílé Hůrce u Bednářů, která je jednou z nejstarších far v budějovické diecesi, počíná zápisem z roku 1704, v krásně česky psaných zápisech se vyskytuje k r. 1704 nejvíce zápisů z Dřítně, tehdy přifařené velké obci se zámkem a dvorem. Z jmén, nejčastěji se vyskytujících jsou: Mikuláš Wolešnický správce dříteňský, Anna Mýdlová, Fastrová správcová dříteňská, Josef Býlej pacholek z ovčína zahájského, Rehoř mistra poklasnického syn, Veruna mistrová poklasní, jeho matka, Rehoř Staněk, Jakub Kuchman, Matěj Kotrlík, Mráz panský, Jan Trepka, Pavel Potněček, Václav Dvořák, Bednář panský. K roku následujícímu 1705 se vyskytuje tato jména: Martin Hosnát, Adam myslivec dříteňský, Barbora šenkýřka, Vít Koželuh, Štěpán Bezpalce, Mistr Zříteňský (vrchní ovčák panský), Jiří Kvoneš, Ambrož sládek dříteňský, Adam šenkýř dříteňský, Lukáš Novotný šafář, Rehoř Kučera, Václav Štvrtník, Jakub Tupík, Jan Janák a Hornult. K roku 1706: Jakub Cykán, Nosek, Adam myslivec dříteňský a pan Mikuláš dvorní hlubocký, pan Mikuláš volešnický purkrabi (patrně týž), Havel Bartoš pastýř dříteňský (obecní), Vít Novák, Rehoř Staněk, Helena Holá sládková dříteňská, Ambrož Holý sládek, Matěj syn Štvrtníka, Matěj starší Kukla ze Dřítně, Matěj Jehlička bažantník hlubocký, Pavel Potůček, Josef Koreš kovář panský, Vavřinec Tománek, Jan Trepka, Jakub Tupý, Jakub Bochníček a Václav Dvořák panský bednář. K roku 1707 jsou v matrikách křestních jako otcové uvedeni: Ondřej Štvrtník, Václav Salaba, Jakub Kuchman, Jakub Bezpalce mistr dříteňský, Matěj Kučera, Jan Janát, Joanes myslivec polní ze Dřítně, Anna stará myslivcová ze Dřítně (patrně jeho matka), Martin Kovaříček, Jiří Kvoneš, Barbora šenkýřka ze Dřítně. Zápis matrik oddaných a úmrtních fary na Bílé Hůrce začínají značně později. Z formátu matrik lze však soudit, že jsou to matriky mladší doby a že zde musily, jak také dosvědčují zápisí třeboňského archivu, být matriky ještě starší, než z 18. století, avšak časem se patrně poztrácely.

R. Kryl.

Kolínské prameny rodopisné. — Vzácně uspořádaný archiv města Kolína nad Labem, který do okupace vedl archivář prof. Jaroslav Schneider, jenž zemřel po návratu z německého koncentračního tábora ve Waldheimu a jež nyní vede pplk. archivu vojenského zeměpisného ústavu v. v. Vojtěch Prášek, rodák kolínský, má vzácné rodopisné prameny, které byly za dobu okupace rozepsány do rejstříků. Jedním z pramenů osedlých v Kolíně jsou t. zv. Status Animarum z r. 1776, jakož i pokračování z r. 1803. V této jsou vedeny neměšanské rody kolínské.

Měšťanské jsou vedeny ve zvláštní knize, nyní také rozepsané do rejstříků. Pokračování »Statutu animarum« jsou jmenné rejstříky k sčítání lidu z r. 1857, 1869 a 1880, k nimž pak dlužno zařaditi zachovalé konstipční listy, ukazující, kde jednotliví obyvatelé bydleli a jak často měnili v Kolíně byty. Tato práce, sestavená za okupace v nucené výslužbě jsoucím dnešním archivárem měst. archivu pplk. Práškem, obsahuje jméno rodové, jméno křestní, stáří, v které čtvrti v Kolíně bydlel, v kterém čp., zaměstnání, jméno rodové manželky, stáří její, jména dětí, jejich stáří a odkaz na signaturu archivu, z níž byl pramen čerpán. Jeden z nejstarších pramenů rodopisných t. zv. »Kontribuční seznam z roku 1648 platů osedlých v Kolíně« je také alfabeticky jmenně rozepsán a jelikož jest v dosti chatrném stavu, byl doslově archivárem pplk. Práškem opsán. Jeho rejstřík s popisem této staré archivalie otiskneme později v »Rodokmenu«.

Archiv města Kolína a jeho správce jest nadále k službám českých rodopisců připraven a dlužno dotazy s přiloženými zpátečními obálkami, ráděně frakovanými řídit na archiv města Kolína. Archiv se stavil velmi pěkně uspořádanou expozici výstavní v městském museu pod názvem »Kolín v pravěku«, dále přispěl exponáty a památkami k výstavě »100 let od narození kapelníka Kmocha«, jakož i připravuje výstavu odbojových činností »Nikdy již Mnichov!« Bohužel činnost archivu je brzděna nedostatkem archivních místností. V této věci přislíbil MNV již nápravu.

R. Kryl.

Zápis nemanželských dětí v Týně n. Vltavou. — V křestních matrikách A. a B. k létům 1683 až 1695 zapisovány jsou nemanželské děti až v zadu knihy. Jméno neznámého nemanželského otce psáno jest úmto žertovně vyhýbavým způsobem: otec šel na vandr (narození Voršily r. 1683, matr. A. fol. 210), — otec šel na houby (narození Vítka, matr. B. fol. 14.), — totéž rčení jinde (narození Řehoře matr. B. fol. 24.) — otec šel na smrže (narození Vítka r. 1686 fol. 26.) — otec šel na jahody (narození Jakuba r. 1668 fol. 38.) — otec šel na cvrčky (narození Vítka na fol. 59 a narození Veruny na fol. 68.) — Matriky začínají zde 1650, indexy počínají rokem 1686. Tato vyhýbavá označení nemanželského otce zapsána jsou také týmž způsobem v indexu v rubrice »Otec«.

R. Kryl.

Hořovická nejstarší úmrtní matrika z r. 1679 má, jako skoro všechny matriky této doby, latinský nápis, který v překladu zní: Kniha zemřelých kostela sv. Jiří v Hořovicích a P. Marie v Mrtníku, založ. r. 1679 dne 20. ledna za důst. a učeného pana Jindř. Viléma Pecháčka, bakaláře theologie, děkana a pro distrikt podbrdský vikáře. »Blahoslavení, kteří v Pánu umírají« (Apoc. 14, 13). Ze jmen, pokud bylo možno v rychlosti zjistit, se vyskytují hlavně: Zelinka, Čikán, Kalousek, Keber, Pelikán, Malina, Švorc, Dvořák, Vávra, Růžička, Elsnic, Vančura.

J. Pilát.

Paměti císařovny Alžběty? — V březnu r. 1942 odevzdala Česká siročí pokladna u Krajského soudu civilního v Brně do opatrování Německému zemskému soudu v Brně skříňku, která obsahovala dokumenty habsbursko-lotrinského rodu. O této skřínce bylo známo, že ji našel sekční šef Dr. Jindřich svob. pán ze Slatin, když roku 1908 na zámku v Moravském Krumlově zemřel Rudolf kníže Liechtenstein, někdejší vrchní dvorní komoří cis. Františka Josefa I. Skříňka nesla nápis: »Tato kasa neobsahuje nic, co by se vztahovalo k mému rodu, a nic, co by mělo pro něj důležitost. Nechť je po mě smrti odevzdána dědici do úschovy notáře, kde zůstane neotevřena do roku 1950. V tom roce nechť je vyzvednuta členem Akademie pro vědy ve Vídni, a po té sedmi členy otevřena.« — Tato skříňka byla nalezena roku 1898 císařem Františkem Josefem po tragické smrti Alžbětiné v jejím psacím stole. Císař sám nechtěl do skřínky nahlédnout, neboť císařovna obsah skřínky chovala v taj-

nosti. Kníže Liechtenstein dal zhotoviti ze silného plechu kasetu, a Alžbětinu skříňku do ní vložil. — Bylo by zajímavé zjistit, zda Němcii toto depositum v r. 1945 z Brna odvlekli, a kam? Vyšetření měla by se podjati filosofická fakulta brněnské university, nebo zemská rada osvětová v Brně.

Posloupnost držitelů na selském gruntu č. 3 v Rudči, kde se vdávala matka Bezručova. — Ves Rudeč, čp. 3, selský grunt pod 117 měr polí a luk, panství Brandýs n. Lab.. Hlavní kniha z r. 1780, str. 25: Jan Rychnovský, podle zápisu z 28. IV. 1790 v ceně 700 zl., úředně odhadnuto však na 6.740 zl. 57 kr.: Antonín Rychnovský, podle zápisu z 1. IX. 1821 v ceně 7.000 zl.: Marie Rychnovská, podle poslední výše ze 17. XI. 1827, dědila po zemřelém manželu polovici statku v ceně 2.628 zl. 17 a čtvrt kr.; Václav Bubník, dědictví polovice gruntu po manželce Marii z 21. III. 1834, v ceně 2.711 zl. 17 a půl kr.; Václav a Anna Weigloví, postup od otce podle svatební smlouvy z 30. VIII. 1837 v ceně 3.550 zl.; Václav a Kateřina Dvořákoví, kupují podle trhové smlouvy z 28. I. 1848 za 9.250 zl.; Kateřina Jeřábková, kupuje podle trhové smlouvy z 22. VII. 1863 za 16.500 zl.; ALOIS DE GEORGI, koupil od Kateřiny Jeřábkové podle kontraktu z 11. XII. 1865, praes. 17. XII. 1865, No. Exh: 6175, za 14.000 zl.; Václav a Marie Urbanovi, kupují podle trhové smlouvy ze 6. IV. 1869, datované v Praze, praes. 9. IV. 1869, čj. 2375, od ALOISE DE GEORGI za 13.700 zl.

Vincenc a Marie Hradcoví podle notářského spisu a oddacího listu z 12. IV. 1881, vklad práva vlastnického.

K tomuto selskému gruntu čp. 3 v Rudči patřila ještě výměnkářská chalupa, vystavěná na jeho pozemku, k níž patřily 3 míry 8 a půl vértele polí a luk, r. 1848 vše v ceně 600 zl. Zápis o této chalupě v téže pozemkové knize na str. 41. Nebyl to tedy žádný švarc-enberský zámeček, jak napsal Vít Šedivec v Kronice Bezručova rodu, nýbrž prostřední selský statek až do r. 1848 poplatný a poddaný císařskému panství v Brandýse nad Labem.

Frant. Černý.

Poněmčování příjmí. — Ve výpisu z berní rully z r. 1654 je na panství kladenském, jež patřilo břevnovským benediktinům, uváděn mezi osedlými v Mšeci také Pavel Malej. Ale v přiznávací tabele r. 1713 jsou na téžm gruntu jeho nástupci již Ondřej Klein, Tomáš Klein a Pavel Klein. (Arch. z. Čes., Terez. kat. Rakovník 27).

Ve vsi Braškově na panství buštěhradském drží r. 1675 jednu z tamních chalup Katty Stroh, a po ní r. 1696 Georg Stroh. Ale r. 1700 drží chalupu Lorenz Sláma, r. 1734 Franz Sláma, a r. 1735 Adam Sláma. (Arch. z. Čes., pozemk. kn. z r. 1675, zn. Kladno 29, str. 60, 62, 98).

F. Černý.

Od kdy se vyskytuje v matrikách slovo »nádeník«, jako povolání? V matrikách města Týna nad Vltavou, které jsou nejen dobrě uloženy ve zvláštním archivu vybudovaném počátkem 17. století v kamenné kle-nuté místnosti, ale mají vzácně sestavené rejstříky z dob pozdějších, jsem nalezl v matrice oddaných I. k roku 1673 tento český zápis: »Dne 6. Augusti 1673 s dovolením Pana Purmistra a Pánův Miesta zdejšího Teyna nad Wltawau w staw Sv. Manželství vstoupil Matiej Šetarz, nádeník prži miestie zdejším s Maryánou pozůstalau deerau po Nebožt. P. Krystoffový Weymyskrový . . .

R. Kryl.

Němečtí osídlenci na Jindřichohradecku počátkem 16. století. V nejstarší matrice fary v Horní Pěnné (býv. německy Oberbaumgarten) založené roku 1606 vypsal na prvních stránkách pěnnský farář jména osídlenců, kteří tehdy sem do kraje přišli z Bavor a jejichž jména byla tehdy v kraji nezvyklá. Pozdější zápis v matrikách Horní Pěnné ukazují, že rody ty se ženily a vdávaly mezi sebou a latinské zápis v matrikách odlišují jejich povolání pojmenováním

»colonus« od »rusticus« použitych při matričních zápisech u rodů jiných, jež asi zde již byly usazeny dříve. Jindřichohradecký archivář P. František Teplý zabýval se tímto německým osídlením okolí Hradec-kého a z archivních pramenů Černínského archivu v Jindřichové Hradci doložil to pádnými důkazy.

Jména, která se v této nejstarší hornopěnnské matrice vyskytují mezi starými osídlenci zapál tehdejší farář proto, aby věděl, kdo je mu povinnován desátky a platy kostelními. Možno říci, že tito koloništé, jak je později v kraji správně nazývali, přišli sem koncem 15. století a v dobách založení matrik v Horní Pěnné (r. 1606) sice již zde žili, ale nebyli faráři tak známí, aby je ve svém seznamu lidí povinných platiti kostelní platy a desátky nezapisoval.

Jsou to jména: Urban, Bärtl, Kostenopfel, Caspar Hanzl, Michal Brürrer, Andreas Koysler, Thoman Steffl, Lorenc Omauss, Symon Roppel, Foidl Scheberle, Hanzl Rudischer, Tomas Steinhauser, Petř Schmidhanzl, Moc Bartal, Mykal, Görg Steinhauser, Foitl Jakal, Blassku Teufer, Jan Groppauer, Hans Boyer, Hanzl Schöller, Hanzl Coder, Ržiha Plabl, Ondres Kölbl, Hofstal Hamerschmidt, Gylku Brüissl, Symon Löb, Paul Khanidl, Symandl Nemowirth, Wenzel Stangl, Mykl Gyndru. R. Kryl.

Týden českého pravěku v Kolíně. — Ve dnech 23. až 28. srpna t. r. byl uspořádán v Kolíně Extensis československých vysokých škol v Praze, Ústavem pro pravěk a rannou dobu dějinou na Karlově univerzitě společně s MRO v Kolíně a Dvořákovým muzeem Kolínská přednáškový cyklus »Týden českého pravěku«, jehož se účastnilo 83 muzejních a vlastivedních pracovníků a pracovnic.

Universitní extense konané poprvé po znovuotevření vysokých škol novou formou byly sice zatím jen pokusem, který se však podařil, o čemž svědčí velký počet posluchačů a jejich zájem.

Rada přednášek prof. dr. Jana Filipa, prof. dr. Jana Eisnera a doc. dr. Jaroslava Böhma kombinovaná s promítáním diapositivů, praktickými cvičeními v Dvořákově museu a dvěma exkursemi do okolí, seznámily účastníky cyklu s pravěkými dějinami lidstva od jeho výskytu na zemi až do doby slovanské, při čemž byl především brán zřetel na území československé a střední Čechy.

Je zatím jen nesplnitelným přáním muzejních kruhů a archeologů, aby pravěká oddělení muzeí v okresních městech a větších městech byla instalována tak, jako na př. museum v Praze, Kolíně, Hradci Králové, Poděbradech atd. Jen taková instalace může běžnému návštěvníku něco dát a poučiti jej, což jest ostatně vlastním účelem museí. To se ovšem nemůže dát i tak instalovaných sbírkách, jako je tomu dosud v řadě našich museí, ke škodě vědy i širokých vrstev návštěvníků. Zd. Bičík.

Co nám prozrazují staré matriční zápis. — Matriky, naše nejdůležitější rodopisné prameny jsou krásným příkladem, jak v dobách 17. a 18. století byl rozlišován urozený pán, neb paní od obyčejných sedláčků a živnostníků i v zápisech úmrtních, kdy »všechna sláva byla již polní tráva!«

V úmrtní matrice proboštství Jindřichohradeckého k roku 1708 nalezneme na jedné celé straně nezvykle dlouhý úmrtní zápis choti patrona kostela a fary, manželky tehdy vládnoucího hraběte Černína z Chudenic, jemuž podléhalo na panství 52 poddaných měst a vesnic.

Zápis ten zní:

»10. Octobris 1708 umřela Jeho Vysoce vznešená Paní Paní J. Ex. Marie Josefa Czerninová Sté. Římské Říše rozená Hraběnka Slavného rodu Slavatovského (titulus) Paní města Hradce Jindřichova, Paní Paní Milostivá a to v zámku hradeckém v hodinu z půlnoci tři čtvrti na čtvrtou hodinu ranní. Pochovalá v kryptě u velkého oltáře dne 11. po 9. hodině (u večír). Následující tři dny totiž to v pátek, v sobotu a pondělí drženy byly slavný Requiem a mše

Svaté zkrze mnoho duchovních a Františkánů, jakož i taky po tři dny byla oféra při zpívání mše svaté.«

Po roce pak neopoměl tehdejší jindřichohradecký probošt zápsati do matriky úmrtní následující zápis:

»Léta Páně 1709 dne 10. Octobris výroční requiem držány byly zkrze mnoho duchovních i Páterů Františkánů. Zpívancou mše měl V. h. E. důstojný Pán probošt a druhého dne s truhlem dvěma dřevěnými byla dána do cínový truhle velmi pěkně udělané, která na městský váze před tím vážena jest byla a vážila 733 liber a tak zase položena do sklipku u Velkého oltáře, kdež již více žádný položen býti nemůže, nebo tam již prve 6 truhel cínových bylo totižto V. V. P. Joachim z Hradce, utopenýho v Vídni v Dunaji, V. V. P. Udalrika z Hradce, V. V. P. z Hradce, (?) Ferdinand V. V. P. Jáchyma Slavaty, Margarety Paní Jeho a h.?

R. Kryl.

Přednášky o genealogii a heraldice v sedmnáctém a osmnáctém století. Na dolnorakouské stavovské akademii ve Vídni, založené stavy r. 1682 a určené ku vzdělávání jinochů nejen pro službu vojenskou, ale také pro správní úřady, byl podle zprávy z roku 1692 také Professor historicus et philosophus, jenž vyučoval také heraldice a podobným, kavalíru potřebným vědám. (Ing. Albert Vojtěch Velflík: Dějiny technického učení v Praze, díl první, str. 11.) — **Josefinská rytířská akademie** v Lehnici ve Slezsku, které patřila tehdy ke koruně království českého, byla zřízena nařízením císaře Josefa I. r. 1708 (19. dubna). Zde bylo přednášeno r. 1826 též o politice, genealogii a heraldice kandidátům vojenské služby a služby u správních úřadů, šlechtické mládeži z rytířského a vyššího stavu a hospitátem z předních občanských kruhů. (Velflík: Dějiny technického učení, str. 34.) — Když Jan Ferdinand Schor, malíř a architekt (nar. 1686 v Inšpurku, zemř. 1767 v Praze) žádal r. 1725 o místo profesora na stavovské inženýrské škole v Praze (otevřené r. 1718) místo churávového profesora Willenberga, tu vyslovil své názory na úkol profesury, o niž se ucházel, v specifikaci, čili podrobném výkazu těch věd a umění, které hodlal k službám a užitku veřejnosti na inženýrské škole vykládat, přiložené k žádosti. Mezi zamýšlenými výklady čteme za osmé: »Civilní mládeži nemálo užitečná, ale i deliciosa geographia mathematica, naturalis et politica s případkem většího dílu historie, chronologie a heraldiky. — Touž specifikaci přiložil k druhé své žádosti, podané roku 1726 (18. ledna), a v tom roce byla mu také profesura svěřena (1. března) a od 12. listopadu přednášel v domě »U zlatého věnce« na Malém náměstí v Praze I. (čp. 140, nyní na jeho místě a třech sousedních domů, č. 138—141, stojí jediný dům č. 138-I.). K prvnímu výkladu zval všechny milovníky geografie, mathesi i hydrografie, jakož i inženýrského umění a t. d. a sliboval vyučovat vysokou šlechtickou i jinou, arcí služebnou mládež mathematické geografii naturalis, politice i s hydrografii a větší díl chronologické historii, astronomii, genealogii a artis heraldicae a to vesměs způsobem příjemným, dříve nebyvalým. (Velflík: Dějiny technického učení, díl první, str. 67—74.) —

Na universitě po reformách, za císaře Josefa II., jimiž bylo doplněno zřízení dané za Marie Terezie, bylo stanoveno pro filosofickou fakultu tříleté studium o 10 profesorských stolicích; dřívější již stolice pro matematiku, fysiku a krásná umění byly zachovány a k nim přidány nauky: všeobecný dějepis, přírodopis, fyzikální zeměpis s technologií, praktická geometrie z užitou matematikou a astronomie, klasické jazyky byly sloučeny s krásným uměním a nově zavedeny výklady o diplomatice, heraldice a munismatice. (Jan Šafraňek: Školy české, díl I., str. 186.) — Na počátku 19. století vznikl nový typ školský — lycea, jež měla být původně připravována pro kněžský dorost a později (od r. 1804) se stala přístupnými také jinochům, kteří chtěli studovat práva nebo medicinu. Jejich organizace byla upra-

věna v r. 1805; filosofické studium na nich trvalo 2 léta, po nichž se mohli studenti hlásit o přijetí do diecesních nebo klášterních theologických ústavů. Kdo se chtěl věnovat dalším universitním studiím musil ještě absolvovat ročník třetí a jeho obligátními předměty byly, mimo náboženství a praktické studium latinských klasiků, různé nauky podle oboru, na který se posluchač připravoval, na př. pro budoucího právníka rakouský dějepis. Chtěl-li někde studovat ještě čtvrtý rok, měl volnou volbu předmětu a zcela nezávazné byly přednášky o diplomacie, heraldice, numismatice, vysší matematice, astronomii a nových řečech. (I. Safránek: Školy české, díl I., str. 241.)

František Zuman.

Státní znak. - Při letošních oslavách v květnu bylo vidět v Olomouci velký státní znak republiky nad radničním balkonem, ale část pole s medvědem, představující Podkarpatskou Rus, byla vyříznuta. Druhá polovina znaku Podkarpatské Rusi, totiž zlatá břevna v modré poli (ukrajinské barvy) byly však (asi omylem) ponechány.

Takovýmto způsobem se ovšem státní znak »upravit nedá a není to ani nutné, neboť na standardě prezidenta republiky i na státní pečeti dosud znak Podkarpatské Rusi je.

Uprava znaku je ponechána zákonu, a není myslitelné, aby si kdokoli státní znak nůžkami či štěcem sám opravoval, dokud Národní shromáždění nerozhodne, a nové vyobrazení nevyjde ve »Sbírce zákonů a nařízení«.

Hofmann Karel, virtuos houslí, primarius Českého kvarteta, narodil se 12. prosince 1872 v Praze na Smíchově v č. 27. Křtil jej Jan Láska, kaplan při kostele sv. Václava na Smíchově. Měl za kmotry Josefa Dlabače, strojníka z Prahy a Josefu svou sestru Hofmanovou. Křestní list byl napsán německy a o kmotříce je zapsáno Frau Josefine.

Mistr houslí, profesor z konservatoře v Praze zemřel 30. března 1936.

Jeho matka byla Veronika, dcera Františka Dlabače, mistra řeznického a hostinského v Křinci č. 15., z »horení hospody«. Její matka byla Kateřina Treybalová, dcera křineckého (kunberského) sládky.

Otec mistrův byl Karel Hofman, přádelník na Smíchově, syn Ant. Hofmana, kunstdruckera z Prahy, Matka Veronika se narodila roku 1835, otec se narodil r. 1850 v č. 663 v Praze II.

Karel Hofmann, přádelník, měl otce Antonína, měditiskaře, narozeného 1793 v Praze II, ve farním obvodě u sv. Štěpána. Matka Františka Burešová se narodila 1800 v Praze. Oddáni byli u sv. Štěpána r. 1826 (folio 213). Karel Hofman, přádelník, se odebral na věčnost 28. května 1897.

Antonín Hofmann měditiskař, byl syn Antonína Hofmana, měditiskaře a matky »Elisabeth geboren Novakin« (Nováková). V čas oddavků byl ženich stár 52 let. Jeho nevěsta Františka Burešová z Prahy II č. 663 měla matku Annu Burešovou; o ní je zapsáno v knize oddací, že byla Bandmacherin, tedy bud studkářka anebo tkaničkářka, kalounkářka. Vyráběla tedy stávkové zboží na malém stavu. (Oddací obřad vykonal P. Antonín Oliva. Svědkové byli: Václav Hofman, bürgerlicher Kupferdrucker a Vincenc Lhotský, rovněž hürgerlicher Kupferdrucker.)

Antonín Hofman se narodil r. 1793 u sv. Jakuba v Praze II a Františka Burešová r. 1800 u sv. Vojtěcha.

— — —

František Dlabač pocházel z Nymburka, byl příbuzný s MUDr. Dlabačem, starostou z Nymburka, ochráncem Boženy Němcové, když roku 1846 bydlela s Josefem Němcem v Nymburce.

O mužích z rodu Hofmanova není v knihách bližších záznamů. Není vyloučeno, že i oni pocházel z Křince, kde ještě v letech 1890 byl Hofman tkadlec vedle Hofmana obchodník. Pocházel z Doubravan

a dostali příjmení podle toho, že byli v Doubravanech v minulých dobách živí jako dvořáci, svobodní, od robot osvobození, původně majitelé kmetčího dvoru, jenž byl zrušen roku 1887 jakožto součástka z nemovitostí bývalého vrchnostenského křineckého panství.

Křinečtí, pokud jsou obeznámeni s tímto rodokmenem, zakládají si na tom, že mistr houslí světového jména přinesl si vlohy hudební z křineckého prostředí.

R. J. Vonka.

Matriky domovských příslušníků jsou důležitým pramenem našim rodopiscům. Nezasahují sice hluboko do dávných let, většinou najdeme v nich zápisu jen z XIX. a XX. století. Výhodou jest, že u každého manželského páru zapsána jsou data všech dětí, které s otcem sdílely touž domovskou příslušnost. Vedeny byly původně ve vázanych knihách, později formou kartotéky. Přístup byl rodopiscům většinou povolen. Nyní zákonem ze dne 30. června 1948 č. 174. Sb. z. a. n. domovské právo bylo zrušeno, a místním národním výborům uloženo, aby ku dni 31. prosince 1948 uzařely seznam osob, které měly v tento den v obci domovské právo, a seznamy bezpečně uschovaly. — Doufáme, že místní národní výbory dovolí rodopiscům i nadále pořizovat si výpisy z těchto matrik, které dobovou stanou se stále víc vzácnějším pramenem.

Vzorem všem městům může být hlavně město Praha, které dík vzácnému pochopení přednosti archivu Prof. Dr. V. Vojtíška dovolovalo vždy naší redakci opatřovat si v popisním úřadě nutné výpisky, nezbytné pro naš časopis.

K. Vyšín.

Svazové zprávy.

Členské schůze konány jsou každou prvnou středu v měsíci o 5. hod. v I. patře kavárny »Zlatá Husa« v Praze II, Václavské nám.—Vítání nových členů, udílení rad, diskuse.

Přispívatele prosí redakce: pište jen strojem vyčistěnými typy, nikdy perem, tužkou. Tiskárny to vyžadují, a my nemůžeme příspěvky přepisovati. Pište jen na jedné straně, ne na obou. Pište obrádek, ne hustě. Na obyčejný papír, ne na papír tenký, průklepový. Pište na normalisované listy formátu A4, a ne na osmerky neb čtvrtky. — Nemůžeme Vám vše otisknouti okamžitě, ale časem dojde na všechny články i drobné zprávy. Děkujeme Vám.

D O T A Z Y

115. Bezdekovský Jindřich, punčochář v Kladrubech u Radnic r. 1713. — Odkud přišel?
116. Cikán Václav, měšťan ve Dvoře Král. n. Lab. kol r. 1575. Je tu spojitosť s rodem Cikánů z Čermné a jaká?
117. Humpolec. Městské knihy v »Arch. země české« začínají kol r. 1744. Jsou někde dosažitelný starší prameny?
118. Kozač Jan Jiří, mlynář ve Dvoře Král. n. L. od r. 1711. Odkud přišel?
119. Krause Josef, kantor v Litraších, přišel do Mladkova u Králík r. 1737. — Odkud, a kdo byli jeho rodiče?
120. Malá Vojtěch, sládek v Horkách, zemřel r. 1883 a jeho chov Marie roz. Tillerová r. 1877. — Kde zemřeli?
121. Procházká Jan, mandlíř a bílič, přistěhoval se do Kostelce n. Orl. as r. 1780 a měl tu v nájmu městskou mandlovnu (čp. 202.) Odkud přišel, a kde se mu narodila dcera Mariana asi r. 1770?
122. Očesek Karel, rychtář ve Zvíkovci před r. 1734, odkud přišel?

123. **V a n c l ú** Petr, kovář v Jilemnici č. 195. v letech 1754—1785. — Kdo byli jeho rodiče?
124. **V o r l í ē k**, **S e v ě ī k**. Hledají se dědicové Alžběty Vorlíčkové, rozené Ševčíkové, provd. v r. 1888 za Františka Vorlíčka z Malešova. V úvahu přicházejí potomci Karla Vorlíčka, narozeného r. 1866 v Malešově, nebo Jindřicha Aloise Vorlíčka, učitele v Ivanově u Telče, narozeného 1874 v Malešově. Dále potomci Josefa Ševčíka a jeho manželky Anny roz. Pávkové, nebo rodičů této Františka Pávka a Anny roz. Jindrové. — O zprávy prosí Viktor Borten, 42 Avenue de Versailles, Paris 16 ème.
125. **H o ř e j š í** Jan, majetník gruntu 24. v Pcherách (grunt mouchovský), zemřel r. 1559. Odkud pochází? Hledám každý výskyt příjmení před r. 1559.
126. **H o ř e j š í** Šimon zemřel v Družci r. 1742 stár 78 let. Odkud přišel v r. 1696 do Družce a kdo byli jeho předci? — Zprávy si vyprosuje Jaroslav Hořejší, Chomutov, Meisnerova 14.
127. **P i v e c** Karel, nar. asi 1755 (kde?), přišel do Plzně kol r. 1795 a získal tu měšťanství. Manž. Kateřina. Zprávy o jeho předcích vyprosuje si »Národopisné museum« v Plzni.
128. **H o f f m a n** v Domažlicích a okolí. — Prosím o všechny zprávy.
129. **P á n y**, **P a n n e**, **P a n n y** a všechny odvozeniny hledám.
130. **G a r i m o r t e**, Korimorth, dále Vogl (Wogl, Wogel), obé z Jindřichohradecka. — Nositele jména hledám.
131. **N e m e l k a** z okolí Stříbra. — Zprávy na dotazy č. 128, 129, 130 a 131 na adr. Rudolf Kryl, Praha XII. čp. 1965.
132. **V e t t e r l e** z Wildenbrunu. — Znak a rodomén hledáme.
133. **S c h r e i t t e r** von Schwarzenfeld. — O rodomén a zprávy prosí PhC Friedrich v. Schreitter-Schwarzenfeld, Prutz, Tirol, Österreich.
134. **H l u b o k á** n. Vlt. — Materiálie k doplnění dějin Hluboké sbírá Rud. Kryl, Praha XII. čp. 1965. — Týž zpracovává paměti jihočeských farností hosinské, bilo-huřecké a křtěnovské.

ODPOVĚDI

10. **W o l e i n i k** Jiří, měš. St. M. Pr. s manželkou Kateřinou podle matrik u sv. Jakuba v Praze I. křtí tyto tři dítky: Vojtěch Jiří Pavel (26. dubna 1748), Jakub Pavel (25. 7. 1750), Marie Anna Barb. Alžb. (17. 6. 1752. — Fol. 260, 284, 309.)
33. **O l i v a**. Správné datum sňatku jest 12. list. 1690 (oprava k posl. číslu, str. 65.)
35. **O l y w a** Matěj, s manž. Dorotou z domu »od zlatníků ze Spálené ulice křtí syna Jana Karla Petra 30. 6. 1712 u sv. Vojtěcha na Novém městě Pražském.
41. **H a n l** jinak Ko hout r. 1790 majitel domku Nr. 41. v Břevnově u Prahy.
52. **S m r c i n a**. Podle matrik v Hostouni u Unhoště 4. 6. 1736 křtěn Jan Jiří. V matrice udáno pouze jméno matky a sice takto: Parens: Catharina Smrčinová dieci se etiam esse liberam, ex loco Chiška *prop. Pilgramum. — Kmotrem byl Jiří Straka, písář kancelářský dejvický. — Jiných zápisů tu není.
56. **K o s t k a** Tomáš, faber, liber, s Ludmilou z Velkých Čečovic č. 22., křtí deeru Annu 8. 8. 1771 v Hostouni.

56. **K o s t k a** Jiřík, vinař, s Kateřinou, křtí syna Šimona 22. 10. 1657 u sv. Vojtěcha v Praze II.
73. **H a f a p a ť a** Vít, sladovník, držel r. 1511 dům dnešní čp. 269. v Praze I.
82. **Z á r u b a** Pavel, k Středoklukům podaný, oddán 8. 2. 1705 u sv. Vojtěcha v Praze II. s Annou vdovou po Janovi Chramostejlovi.
87. **H u m m e l** Michael, radní ve Waidhofen a. d. Ybbs, obdržel 31. ledna 1648 erbovní list, jehož vystavitelem byl Comes Palatinus Sebastian Hartmann von Hartmannstein. Opis i barevnou kresbu muže, zájemci zaslali Erich Glöckner, heraldik, Mühlheim a. d. Ruhr, Heissenerstr. 111.
87. **H u m l** Václav z Ruperštorfu byl po r. 1603 majitelem domu dnešní čp. 238. v Praze I.
88. **S l a v í k** Řehoř z Tábora oddán 22. list. 1681 u sv. Vojtěcha s Kateřinou Brejchovou.

Č T E N Á R I N Á M P Í S Í

Bittner. V článku A. Berndorfa »O rodě Táborští z Hirschenfeldu«, II. ročn. č. 4. vyskytuje se jméno Bittner. Připomínám, že toto příjmení nalézáme v berounských far. matrikách v II. polovici XVII. století, a to W. G. Bittner z Karlové Hutě. Šlo patrně o vyššího úředníka. Po té v matrikách v Žebráce v I. polovici 18. stol.: vladky Ferdinand František Bittner, JMC panství točnického správce, a uroz. pán Jan Bittner, šichtmistr karlohuťský.

Em. Slavík.

Viator. Johannes Frisius, profesor v Zurichu, dosáhl roku 1564 šedesáti let, jak svědčí jeho dřevorytová podobizna při titulním listu »Latinsko-německého slovníku«, vydaného roku 1728 v novém vydání v Kolíně nad Rýnem. V tomto slovníku slovo viator je překládáno: Viator, oris, m. Küfer (Fassbinder) Böttger. Heslu Viator předchází heslo Vieo, vies, vievi, vietum, viere binden (flechten). — »Dictionarium latino-gallicum«, napsané původně Joannem Boudotem, vydání z roku 1785 v Bruselu, má hesla: Vieo, es, evi, etum, ere Varr. Lier, avec de l'osier. Tedy plést, vázati něco z vrbového proutí. Viator, oris, m. Ulp. Tonnelier, m. Vanquier, m. Tedy bečvář i košíkář. — Slovník Frixiúov má v titulu označení, že je sestaven nejen ze spisů klasiků, jak je patrné ze zkrátek Varr (Warrentius) a Ulp (Ulpius, ale i ze spisu Komenského!). Francouzští autoři, kteří vydávali v sedmnáctém století díla Komeninského, označovali českého myslitele za nejlepšího znalce latiny. »Orbis pictus«, jehož autor je Komeninský, má v druhém, u nás neznámém vydání z roku 1660, na stránce 164 obrázek LXXX s latinským textem »Viator« a s německým »Der Böttcher«. Jde o bednáře. Obrázek má 17 jednotlivostí, osob a nástrojů, popsaných na stránce 165. Protože u nás není toto vydání známo, uvedu v překladu, co se praví o bečváři v »Orbis«: »Bečvář, opasaný zástěrou, dělá z vrbového proutí na bečvářské stolici obrůže nožem bečvářským. Z dříví vyrábí dužiny a z dužin sudy o dvou dnech, potom kbelky, bečky, putny a konve o jednom dnu. Všechny váže obrůčemi, jež sešívá vazným nožem, spojuje dřevěnými kolíčky a stlouká je paličkou a otlučkou. — Pozn. S latinským slovem viator zřejmě souvisí české vědro. Viator vyráběl také plavidla. Německé Kufe, kufen znamená i kád, i vanu, i necky. Nizozemské kuf značí jednak korbílek, dřevěný z dužin sestavený džbánek, a kuffa značí bachratý člun.

R. J. Vonka.

Na skladě máme:

›RODOKMEN‹

časopis pro rodopis a znakovní. Ročník I., rok 1946, stran 96. Cena Kčs 80.— pro členy.
V této ceně jest i členský příspěvek. Za člena každého rádi přijmeme.

›RODOKMEN‹

časopis pro rodopis a znakovní. Ročník II., rok 1947, stran 128. Cena Kčs 80.— pro členy.

›RODOKMEN‹

Časopis pro rodopis a znakovní. Ročník III., rok 1948, stran 128. Cena Kčs 80.— pro členy

VÁCLAV BARTŮNĚK:

Stručné dějiny kostela sv. Michala na Starém městě Pražském.

(Zvláštní otisk z I. ročníku časopisu »Rodokmen«.) Vyšlo 1946. Stran 47. S 2 vyobrazeními.
Cena Kčs 12.— pro členy, Kčs 22.— pro nečleny.

VÁCLAV KOČKA:

Unhošťské rody erbovní.

Vyšlo 1948. Stran 70. Tabulí znaků XV. Cena Kčs 110.— pro členy, Kčs 220.— pro nečleny.

ALOIS KUČÍK:

Po stopách předků Petra Bezruče.

(Vydali jsme spolu se »Společností Petra Bezruče v Opavě«.) Stran 102. Cena Kčs 54.—
pro členy i nečleny.

ALOIS KUČÍK:

Jan Jeník rytíř z Bratřic.

Vyšlo 1948. Stran 58. Tabulí IX. Cena Kčs 70.— pro členy, Kčs 120.— pro nečleny.

VLAD. J. SEDLÁK:

O počátcích erbů pražských cechů.

Vyšlo 1945. Stran 56. Obrazových tabulí XII. Cena Kčs 50.— pro členy.

FERDINAND STREJČEK:

Rod Svatopluka Čecha.

(Zvláštní otisk z I. ročníku časopisu »Rodokmen«.) Vyšlo 1946. Stran 16. Cena Kčs 8.— pro
členy, Kčs 12.— pro nečleny.

Nakladatel: Vydavatelské družstvo »Rodokmen«, zaps. spol. s r. o. Redakce: Praha I, Bartolomejská 9n. Administrace: Praha I, Národní 25. Novin. sazba povolena ředit. pošt. a tel. v Praze pod čj. IA-7-2372-OB-46. Dohledací pošt. úřad Praha 25. Tisk: Bří Vychnerové, Praha-Břevnov.